

marec 2017

novinky z radnice

život a kultúra trnava

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXVIII ■ číslo 2 ■ nepredajné!

Nepodľahnúť rýchlosti

Tvár pripomínala plátno, na ktorom maliar nezanechal ani jedno voľné miesto. Križujúce vrstevnice vrások ohraničovali pramienky sivých vlasov, ktoré splývali s neholenou riedkou bradou.

Končila sa na hneedom svetri, ktorý prekryval krk.

Šibalský svit očí neodolateľne vťahoval môj pohľad do dvoch svetlých jazierok duše a znemožňoval mi podrobnejšie preskúmať stopy bytia v jeho tvári. Spojenie hlbokého pohľadu s tichým pokojným hlasom, znejúcim priestorom, ma prinútilo zanechať obavy z veku i vonkajšieho zdania a mlčky si prisadnúť k brehu tečúcej rieky poznania.

Jubilant, ktorý vstúpil do deviatej dekády vlastnej existencie, ma veľmi rýchlo vyviedol z plytkých vôd všeobecne vnímanej staroby. Pohľad nepoprel limity tela, pomalosť, bolesť či trápenie a neskrýval ani stopy času, ale sviežosť v zreničkách a vety z jeho úst naznačili, kde kotví podstata jeho bytia.

Slová plynuli v rytmickom tempe básne, kde ticho i čas pre nenáhlivé nadýchnutie zvýrazňovali obsah vypovedaného.

Odkrýval sa postupne, ako maľba pod rukami maliara, až vytvoril klenbu zastrešujúcu problémy dneška.

Skúsenosť i nadhľad už dávno opustili povrchné nánosy individuálnych pnutí a búrok, a tým umožnili vyniknúť zabudnutým základom bytia. Rýchlosť, všade presadzovanú veličinu dneška, nahradilo pomalé plynulé premýšľanie, ktoré spájalo úseky odkrytého a môj čas, vymedzený na návštevu, stratil svoju logiku.

Chvíľa sa stala životom, ktorý sa odvíjal priamo predom mnou a nebolo v silách človeka ovplyvniť jeho plynutie.

Tú tvár so svetlom v očiach si dodnes nosím v sebe a obraciam k nej svoj pohľad vo chvíľach, keď začínam podliehať tempu doby. Núti nás zjednodušať poznanie do pojmov a informácií, stáť na správnej strane, ihneď reagovať a zaujať postoj.

Vťahuje nás do nezmyselných sporov, do boja spravodlivých, ktorý namiesto víťazstiev prináša iba porazených a zakrýva aj posledné odtiene pravdy.

Poznačený spomínanou návštevou ponúkam túto skúsenosť deväťdesiatročného človeka ako možnú cestu v dobe zmätkov, frustrácie a sporov. Ako cestu múdrosti života, na ktorej sa nestráca energia v bojoch s plytkinou okolo nás. Napriek prejdenej trase i slabosti tela nerezignoval, ale stále sa pokúša silou ducha spájať ľudí a osudy do zmysluplného príbehu.

Emócie i zaručené fakty dal bokom. Most poznania oprel o prežitie, o bolesť, z ktorej neutiekol pomocou liekov, o sklamanie, vlastné i z priateľov, ktoré ho neodradili.

Dnes už viem, že vďaka takýmto ľuďom ešte sme.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnava

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Váry s. r. o.

Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august /september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(eu), foto: Monika Heregová, vizualizácia: Valbek, s. r. o.

Novú lávku ponad Trnávku chce samospráva postaviť v rekordnom čase

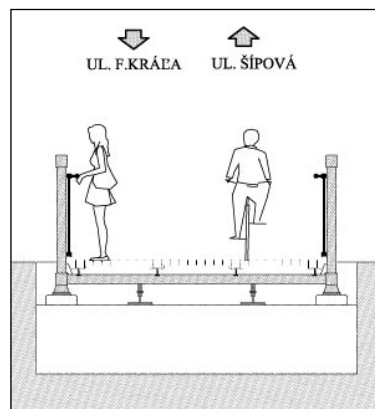
Mestská samospráva chce postaviť celkom novú lávku ponad Trnávku z Ulice Fraňa Kráľa na Šípovú. Proces výstavby od idey až po realizáciu sa má uskutočniť v rekordnom čase. Ak všetko dopadne podľa predpokladov, most by mal byť hotový už na jeseň tohto roka. V rozpočte mesta je na tento účel vyčlenených stotisíc eur.

Lávka dlhé roky slúžila chodcom a cyklistom ako prepojenie medzi Vajslovou dolinou a Tulipánom. Pred zimnou sezónou však odbor dopravy a komunálnych služieb mestského úradu osadil na ňu značku, ktorá oznamuje, že lávka je v havarijnom stave. Zo statického posudku, ktorý mesto dalo vypracovať, vyplýva, že základové železobetónové piliere mosta už nie sú dostatočne súdržné a betón sa rozpadáva. Pre odbor investičnej výstavby mestského úradu to bol signál, že treba okamžite konať. „Vlani v októbri sme v rámci 4. aktualizácie doplnili do rozpočtu mesta prípravu projektovej dokumentácie novej lávky na Ulici Fraňa Kráľa a Šípovej ulice. Hneď sme začali pripravovať aj súťaž na výber projektanta. To sa nám koncom roka podarilo, a keď budú mať čitatelia v rukách toto vydanie Noviniek z radnice, by už mala byť projektová dokumentácia hotová,“ povedal vedúci odboru investičnej výstavby mestského úradu Dušan Béreš. Podľa jeho slov bola príprava projektu mostnej konštrukcie zložitejšia ako projektovanie komunikácie a vyžadovala špecifický prístup. Okrem podrobného geodetického zamerania bol potrebný aj geologický prieskum, aby projektant vedel, do akého prostredia lávku ukotví. V porovnaní so starou lávkou, po ktorej nemohli oproti sebe pohodlne prejsť chodec a cyklista bez rizika, že jeden z nich pri kolízii čľupne do Tr-

návky, nová bude tri metre široká a bezpečne po nej prejdú oproti sebe nielen chodci, ale aj dvaja cyklisti. Okrem toho dôjde k dispozičnej zmene, vďaka ktorej zmizne nepríjemná zákruta chodníka smerom k lávke. Nová konštrukcia lávky pri kvalitnej údržbe vydrží minimálne sto rokov.

„Hneď ako dostaneme projektovú dokumentáciu, začneme vybavovať administratívnu legalizáciu stavby. Okrem vyjadrení správcov sietí a iných dotknutých inštitúcií musíme získať súhlas Slovenského vodohospodárskeho podniku, pretože lávka vedie nad vodným tokom a musí byť dimenzovaná minimálne na storočnú vodu. Odborní pracovníci SVP sa zúčastnili konzultácií počas projektovania, preto predpokladáme, že ich stanovisko bude kladné a rýchle. Ak nevznikne žiadny iný neočakávaný problém, o dva – tri mesiace budeme mať aj stavebné povolenie, a keď úspešne vo verejnej súťaži vyberieme dodávateľa,

v tomto roku lávku naozaj postavíme,“ hovorí Dušan Béreš a hneď dodáva, že proces výstavby má urýchliť ďalšia vychytávka: „Oceľovo-drevená konštrukcia lávky bude vyrobená v dielni a na miesto ju osadíme žeriavom. Postupné montovanie konštrukcie na mieste by trvalo celé týždne, s pomocou žeriava budeme s osadením novej konštrukcie hotoví za jeden deň. Súčasne s výrobou mostnej konštrukcie môže prebiehať betónovanie mostných pilierov, čím sa tiež ušetrí približne 28 dní.“ ■

(eu)

Participatívny rozpočet 2017 sa teší veľkému záujmu, stretnutia občanov pokračujú.....

Viac ako šesťdesiat občanov Trnavy a študentov trnavských vysokých škôl sa zúčastnilo na prvom verejnom stretnutí v rámci Participatívneho rozpočtu 2017, ktoré sa uskutočnilo v utorok 7. februára na trnavskej radnici. Na jeho realizáciu vyčlenila samospráva v tohtoročnom rozpočte mesta 50 000 eur.

Po úvodnom zhrnutí projektov úspešného pilotného ročníka 2016 a opätovnom objasnení podstaty a cieľov participácie sa občania na základe aktuálnych tém rozdelili do piatich komúní zameraných na šport a dopravu, zeľeň a verejné priestranstvo, seniorov, sociálne témy a kultúru. Po následnej diskusii pod vedením facilitátorov každá skupina prezentovala svoje podnety a návrhy.

Najväčší záujem podieľať sa spoločne na projektoch, ktoré prispievajú k zlepšeniu života v našom meste, prejavili občania v oblasti zelene a životného prostredia. Predložené podnety sú zamerané napríklad na obnovu záhrad na Linčianskej, založenie trávnatých porastov s pôvodnými druhmi lúčnych kvetov, na kompostovanie rastlinného odpadu v areáloch základných a materských škôl, ap.

Seniori majú záujem pokračovať v minuloročnom úspešnom projekte Tančiareň pre seniorov, ale radi by získali aj priestory a inštruktorov na špeciálne cvičenie a priestory na záhradkárčenie. Podnety v sociálnej oblasti reflektujú do značnej miery aktuálne problémy súčasnej spoločnosti. Občania sa chcú zamerať na formovanie osobnosti mladých ľudí, duchovné povzbudenie ľudí bez domova prostredníctvom možností na sebarealizáciu, či na vytvorenie priestoru pre spoločné rodinné športové aktivity.

Pozoruhodné námety sa objavili aj v oblasti kultúry. Patrí k nim napríklad multikultúrny festival

Aj tento rok uviedol občanov do problematiky participácie Peter Nedoroščik z občianskeho združenia Utopia (druhý zľava).

pod záštitou študentskej organizácie AIESEC zameraný na spoznávanie iných kultúr či jazykovo-kaviareň určená pre všetkých, ktorí sa chcú prirodzeným spôsobom zdokonaľiť v aktívnom používaní cudzieho jazyka. Silné zastúpenie mala oblasť dopravy v meste, ktorá často rezonuje aj v diskusiách na sociálnej sieti. Práve v tejto oblasti sa však dá najviac očakávať, že realizácia niektorých podnetov nebude v kompetencii mestskej samosprávy. Pokiaľ ide o športové aktivity, jeden z podnetov bol napríklad zameraný na podporu športového tanca v Trnave, ďalší na vytvorenie multifunkčného športového ihriska v areáli Základnej školy na Spartakovej ulici.

Participatívne komunity sa budú ďalej stretávať a komunikovať, aby jednotlivé podnety postupne nadobudli konkrétne kontúry.

V procese ich premeny na projekty však budú mať dôležité slovo aj súvisiace odbory mestského úradu. Ich úlohou bude okrem iného overiť možnosti realizácie projektov napríklad v tom zmysle, či je navrhovaný zámer na pozemku, resp. v objekte vo vlastníctve mesta, či nie je v rozpore s územným plánom mesta, alebo či je realizácia projektu v kompetenciách samosprávy a nezasahuje do kompetencií inej inštitúcie. Stretnutia pracovných skupín sa počas najbližších týždňov budú uskutočňovať v priestoroch Mladej Archy na Hlavnej 17. Skupiny nie sú uzavreté, prísť môže každý, kto má zaujímavý nápad v niektorej z vyššie uvedených oblastí.

Aktuálne informácie o participatívnom rozpočte zverejňujeme na webstránke pr.trnava.sk a na facebookovom profile Participatívny rozpočet pre Trnavu. ■

(vm)

Šrobárova má byť zrekonštruovaná do konca mája, zdobiť ju budú lipy a ľaliovníky

Mestská samospráva začína v marci práce na dlho očakávanej obnove Šrobárovej ulice. Rekonštrukcia tristometrového úseku od križovatky s Rybníkovou a Zeleným kríčkom po most cez Trnávku sa začne 1. marca, práce majú byť ukončené 26. mája. Na tento účel je v rozpočte mesta vyčlenených 650 000 eur.

Projekt bol pôvodne plánovaný na jeseň 2016, rekonštrukcia vodovodného potrubia, ktoré realizovala spoločnosť TAVOS, však začiatok prác posunula. Počas rekonštrukcie bude na Šrobárovej ulici premávka v obmedzenom režime, ulica nebude úplne uzavretá. Práce sú rozdelené do štyroch etapách a v každej bude uzatvorený len jeden úsek komunikácie.

V prvej etape, ktorá má trvať tridsaťpäť dní, to bude pravá strana ulice od cukrovaru okrem priestoru autobusovej zastávky. Druhá etapa prác na ľavej strane v smere od centra mesta bude trvať tridsať dní. Počas tretej etapy bude sedem dní uzavretá

odbočka zo Zeleného kríčku na Šrobárovu, a na základe dohody s dopravným inšpektorátom a spoločnosťou ARRIVA budú autobusy mestskej dopravy presmerované zo Zeleného kríčka po Rybníkovej ulici cez parkovisko späť na Šrobárovu. Pätnásťdňová štvrtá etapa sa bude týkať priestoru súčasnej autobusovej zastávky.

Na zrekonštruovanej komunikácii ostane zachovaná jednosmerná premávka v dvoch jazdných pruhoch. K státiu na ľavej strane pribudne aj pozdĺžne parkovanie na pravej strane. Dovedna tam bude 34 parkovacích miest, ktoré od chodníka oddelí pás zelene. Na strane od cukrovaru

bude vybudovaný 2,5 m široký cyklistický chodník z asfaltobetónu a 1,75 m široký chodník pre peších z betónovej dlažby. Oba chodníky bezpečne a pohodlne nadviažu na chodník pre peších a nedávno vybudovaný cyklochodník na Rybníkovej ulici. Dva metre široký chodník zo strany od mesta bude tiež z betónovej dlažby. Rekonštrukciou prejde aj zastávka autobusov, ktorá dostane nový prístrešok.

Súčasťou obnovy bude aj nové verejné osvetlenie a sadové úpravy – konkrétne výsadba desiatich líp striebřistých popri chodníku a tiež trvaliek a ľaliovníkov v zelenom ostrovčeku na križovatke Šrobárovej ulice so Zeleným kríčkom. ■

(vm, eu)

V meste pribudli nádoby na rastlinné zvyšky. Zvýšime percento recyklovaného odpadu?

Trnavská mestská samospráva zaviedla zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO). Do rodinných domov v meste distribuovala spoločnosť FCC Trnava (predtým A. S. A.) koncom januára 2017 špeciálne hnedé nádoby s kapacitou 240 l, ktoré sú na tento druh odpadu určené. Občania, ktorí si nádobu nestihli prevziať v stanovenom termíne, majú možnosť vyzdvihnúť si ju v sídle spoločnosti FCC Trnava na Priemyselnej 6 v pracovných dňoch medzi 8. a 14. hodinou.

Trnavská mestská samospráva zaviedla zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO). Do rodinných domov v meste distribuovala spoločnosť FCC Trnava (predtým A. S. A.) koncom januára 2017 špeciálne hnedé nádoby s kapacitou 240 l, ktoré sú na tento druh odpadu určené. Občania, ktorí si nádobu nestihli prevziať v stanovenom termíne, majú možnosť vyzdvihnúť si ju v sídle spoločnosti FCC Trnava na Priemyselnej 6 v pra-

covných dňoch medzi 8. a 14. hodinou. Nádoby majú slúžiť Trnavčanom, ktorí nechcú alebo nemôžu sami kompostovať, na rastlinný odpad zo záhrad ako sú napríklad orezané konáre stromov, pokosená tráva, vyhrabané lístie, zvyšky po zbere alebo kuchynskej príprave ovocia či zeleniny, ap. Nepatria do nich odpady z domácnosti živočíšneho pôvodu, najmä mliečne a mäsové výrobky. Prvý zber rastlinného odpadu sa uskutoční v stredu 8.

marca 2017. V zimných mesiacoch sa bude zväzť raz za dva týždne, v lete častejšie. Vyzbieraný odpad poputuje na kompostovanie do areálu skládky na Zavorskej ceste.

Povinnosť vykonávať zber triedeného biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO) ukladá obciam Zákon 79/2015 o odpadoch. Trnava je na plnenie litery zákona pripravená s predstihom, lebo kompostáreň, v ktorej sa rastlinný odpad mení

na hodnotné hnojivo, je súčasťou skládky komunálneho odpadu na Zavorskej ceste od jej uvedenia do prevádzky v roku 1998. Cieľom mesta pri triedení rastlinného a iného odpadu je nielen jeho zhodnocovanie, ale aj znižovanie množstva miešaného odpadu ukladaného na skládku. Dôvodom je okrem predĺženia jej životnosti európska legislatíva, ktorá ukladá členským štátom povinnosť recyklovať v roku 2020 aspoň 50 percent

komunálneho odpadu. Slovensko zatiaľ v plnení tohto záväzku zaostáva. Aktuálne podľa Eurostatu (Štatistický úrad Európskeho spoločenstva) recykluje iba 14,9 percenta odpadu a je na predposlednej priečke európskeho rebríčka. V tejto smutnej súvislosti nás aspoň trochu môže potešiť fakt, že naše mesto aj s okolitými obcami separuje zhruba 62 percent odpadu, čo je veľmi pozitívne číslo nielen v rámci Slovenska. Nejde však

len o štatistiku. Dôsledným separovaním odpadu chránime životné prostredie a podporujeme v praxi myšlienky trvalo udržateľného rozvoja. Pre Trnavčanov môže byť nemenej dôležitý aj predpoklad, že výška poplatku za odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu bude v blízkej budúcnosti priamo úmerná objemu vyprodukovaného zmesového odpadu. To znamená, že čím viac vyseparujeme, tým menej zaplatíme. ■

(eu)

Medzinárodný seminár rozšíril uhol pohľadu na možnosti prezentácie Dolnej brány

Medzinárodný pracovný seminár venovaný najmä téme trnavského mestského opevnenia v kontexte najnovších archeologických nálezov, ktorý usporiadala vo februári mestská samospráva, rozšíril uhol pohľadu na možnosti prezentácie Dolnej brány. Podľa názoru zahraničných odborníkov by sme mohli uvažovať aj o kompletnej replike historickej stavby.

Na seminári sa zúčastnili Robert Raccanelli a Katharina von Stietencron z talianskeho mesta Udine, Lorinc Timár z Budapešti a slovenskí architekti Radovan Panáček, Peter Popluhár a Jana Minaroviech z Ústavu dejín a teórie architektúry a obnovy pamiatok Slovenskej technickej univerzity. „Názory odborníkov neboli síce celkom jednotné, ale kompletnú, alebo čiastočne hypotetickú repliku považovali za legitímne riešenie. Zástupcovia krajského pamiatkového úradu naopak prezentovali príklad zo Slovenska, keď sa o hypotetickej replike zaniknutej budovy uvažovalo, ale nakoniec bola zamietnutá,“ povedal vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu Tomáš Guniš. Podľa jeho slov cieľom seminára neboli jednoznačné závery, ale skôr porovnanie postupov pri pamiatkovej obnove na Slovensku s praxou v iných krajinách. „Najväčší prínos vidím paradoxne v tom, že nás prinútili k hlbšej úvahe nad celým problémom,

a tým aj k možnému oddialeniu finálnej prezentácie.“ Podľa pôvodných predpokladov mala byť prezentácia Dolnej brány realizovaná súčasne s rekonštrukciou Námestia SNP, ktorá sa má uskutočniť v tomto roku. Preto mesto uvažuje aj o možnosti, že kým nedôjde k zjednoteniu odborných názorov na najlepší

možný spôsob riešenia, nález Dolnej brány bude dočasne vyznačený v jednoduchej pôdorysnej podobe, ktorá nevylúči budúcu trojrozmernú prezentáciu. Medzitým bude pokračovať rekonštrukcia a obnova úsekov opevnenia, pri ktorých je spôsob budúcej prezentácie jednoznačný. ■

(eu)

Novinky z radnice sú druhým najprínosnejším mestským periodikom na Slovensku

Časopis Novinky z radnice / Život a kultúra Trnavy je druhým najprínosnejším mestským časopisom na Slovensku. Vyplýva to z hodnotenia periodík vydávaných mestskými samosprávami v rámci nového projektu Hlásne trúby, ktorý realizuje organizácia Transparency International Slovensko (TIS).

Ako najprínosnejšie radničné periodikum boli vyhodnotené noviny bratislavskej mestskej časti Nové Mesto Hlas Nového Mesta s percentuálne vyčísleným benefitom 60,15 %. Novinky z radnice dosiahli 59,76% s konštatovaním, že spomedzi všetkých hodnotených novín sa najviac snažia zapájať občanov do budúcich rozhodnutí. Na treťom mieste je časopis Život v Hlohovci. Na poslednej priečke sa umiestnil dvojtýždenník Gemerské zvesti z Rimavskej soboty. Projekt, ktorý by podrobnejšie mapoval a porovnával úroveň radničných novín, na Slovensku doposiaľ neexistoval. Transparency International Slovensko sa preto inšpirovala obdobným projektom českého združenia

Oživení a v projekte Hlásne trúby sa zamerala na podrobné hodnotenie užitočnosti, objektívnosti a verejnoprávneho charakteru novín v 100 najväčších mestách na Slovensku. Do porovnania napokon zaradila 83 samospráv, ktoré vydali alebo financovali za posledné dva roky aspoň päť čísel radničných novín.

Ich analýza ukázala, že až takmer tri štvrtiny mestských periodík verejnej kontrole skôr škodia. „Až v 60 percentách z celkového počtu 415 hodnotených čísel sa neobjavila ani jediná polemická zmienka a väčšina týchto titulov vykresľovala dianie v meste i rozhodnutia radnice iba v ružových farbách. Oveľa lepšie to však nebolo ani v drvivej väčšine zvyšných vydaní, alternatívne

názory v priemere tvorili iba 1,9% z plochy venovanej samosprávnym témam. Podobne to vyzeralo aj s článkami o zamýšľaných rozhodnutiach radnice, ktoré obyvatelia ešte môžu ovplyvniť. Celkovo predstavovali iba 2 percentá v rámci samosprávnych tém a takéto zmenky sa vyskytli iba v 34 percentách skúmaných vydaní. Nadmernú propagáciu primátorov a starostov cez ich fotografie sme naopak zaznamenali až v 58 percentách čísel,“ uvádza sa v tlačovej správe TIS.

Positívne hodnotenie v projekte Hlásne trúby je pre redakciu Noviniek z radnice záväzkom, aby si náš mestský časopis aj v budúcnosti zachoval svoj charakter a zlepšoval informovanosť občanov o činnosti samosprávy. ■

(red)

Udelené budú ocenenia mesta Trnavy

Návrhy na udelenie ocenení mesta Trnavy významným jednotlivcom i kolektívom za rok 2016 schvalovali poslanci mestského zastupiteľstva na svojom 17. riadnom zasadnutí 28. februára 2017 (po uzávierke tohto vydania). Slávnostné odovzdávanie ocenení sa uskutoční tradične v prvú marcovú nedeľu – 5. marca o 16. hodine v sále Marianum na Arcibiskupskom úrade v Trnave.

Čestné občianstvo mesta Trnavy bude udelené prof. MUDr. Štefanovi Kopeckému, PhD., za celoživotnú činnosť v oblasti medicíny a in memoriam RNDr. Richardovi Kvetňanskému, DrSc., za mimoriadny prínos v oblasti experimentálnej endokrinológie a kozmického výskumu v lekársko-biologických vedách. Čestným občanom Trnavy in memoriam bude aj Ferdinand Thalmeiner, vlastník legendárnej kaviarne, ktorá bývala jedným

z centier trnavského spoločenského života.

Nositelkou Ceny mesta Trnavy sa stane PhDr. Adriana Horváthová za celoživotný prínos v oblasti kultúry. Rovnaké ocenenie bude udelené aj jednej z najvýraznejších osobností slovenskej baletnej scény Gabriele Záhradníkovej a trénerovi Bohuslavovi Kujovičovi za bohaté aktivity v oblasti cyklistiky a výchovy cyklistickej mládeže. Cenu mesta Trnavy in memoriam dostane doc. Ing.

František Horňák, PhD., za celoživotný prínos vo vzdelávacej a vedecko-výskumnej oblasti. Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy dostanú Alojz Partel za dlhoročnú prácu so zdravotne postihnutými občanmi a in memoriam tréner Ivan Hargaš za zásluhy a inovatívne prístupy v hádzanej. Profily takmer všetkých budúcich nositeľov ocenení sme priniesli v minulosti aj na stránkach Noviniek z radnice. ■

(ap) Právna klinika pokračuje aj v tomto roku

Právna klinika pre občanov v nepriaznivej životnej situácii, ktorú zrealizovalo Mesto Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v zimnom semestri 2016, bude pokračovať aj v tomto roku. Trnavčanky a Trnavčania, ktorí potrebujú informácie v oblasti občianskeho, pracovného, správneho a trestného práva, budú môcť prísť každú stredu od 15.00 do 18.00 h na Mestský úrad na Trhovej 3 do priestorov bývalého športového obchodu (vľavo od hlavného vchodu).

Poradenstvo v situáciách ako rozvod, dedičstvo, starostlivosť o dieťa, a podobne, poskytovali občanom v rámci minuloročnej Právnej kliniky študenti práva. Veľkým prínosom pre nich bola skutočnosť, že sa stretávali s reálnymi problémami občanov a mohli sa zdokonaľiť v komunikácii, v prezentovaní právnej informácie, v právnej logike a v ďalších potrebných zručnostiach. Na druhej strane svojimi vedomosťami pomohli sociálne slabším občanom, ktorí

si nemohli dovoliť profesionálnu právnu pomoc. K cieľom projektu v letnom semestri 2016 / 2017 patrí nielen poskytovanie právnych informácií sociálne slabším občanom, ale aj prehĺbenie vzťahov študentov s miestnou komunitou, získavanie potrebných zručností a vedenie študentov k profesijnej etike a zodpovednosti. ■ Kontakt na Právnu kliniku pre občanov Trnavy: pravna.poradna@truni.sk

Martin Jurčo, foto: autor

Chcú kurzom podchytiť technicky nadané deti

Naučia sa niečo zo základov robotiky a elektropneumatiky, čo im pomôže lepšie sa orientovať pri výbere strednej školy. Aj také sú predstavy detí o novom kurze technického vzdelávania, ktoré pilotne spustila Materiálovotechnologická fakulta STU so sídlom v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou a partnerskou firmou Festo. Desiati žiaci zo Základnej školy Kornela Mahra sa budú učiť podobne ako vysokoškólcovia v najmodernejšie vybavenom laboratóriu pneumatiky a elektropneumatiky pod vedením Ing. Miriam Matúšovej, PhD. a Ing. Eriky Hruškovskej, PhD.

Kurz budú navštevovať deti počas troch semestrov vždy raz týždenne a výsledkom bude okrem nadobudnutých vedomostí aj udelenie certifikátu. „Všetko sa začalo pred niekoľkými mesiacmi. Vybrali sme žiakov z trnavských základných škôl a predstavili sme im naše laboratóriá a odborné pracoviská. A keďže pre mnohých to bolo veľmi zaujímavé, rozhodli sme sa začať s aj takýmto konkrétnym projektom. Hlavným zámerom bolo podnieť záujem žiakov o štúdium techniky. Vieme totiž, že humanitné odbory z hľadiska počtov študentov sú predimenzované na úkor technických smerov. Najprv by sa mali naučiť základy elektropneumatiky, v nasledujúcom semestri by mali mať nadstavbu, a potom by sme si povedali viac o robotike,“ hovorí profesor Karol Velíšek z Materiálovotechnologickej fakulty STU so sídlom v Trnave, ktorý prišiel s myšlienkou zorganizovať tento kurz. S úsmevom pripomína, že pri výučbe priamo v laboratóriu radšej dali priestor svojim kole-

Spoločná fotografia prvých frekventantov. Vpravo profesor Karol Melíšek z MtF STU.

gyniam – odborným asistentkám, ktoré ako matky vedia lepšie zvoliť primeraný prístup k deťom, najmä pokiaľ ide o priblíženie zložitých technických systémov. Ambíciou Mesta Trnavy pri realizácii tohto projektu je docieľiť lepšie umiestnenie absolventov na trhu práce v meste a celom regi-

óne a podchytenie žiakov, ktorí majú technické zručnosti. V neposlednom rade to je aj spôsob ako udržať mladých Trnavčanov vo svojom meste – aby tu nielen bývali, ale neskôr aj pracovali. „Do budúcnosti chceme túto myšlienku distribuovať medzi všetky základné školy v Trnave,“ hovorí trnavský

viceprimátor Tibor Pekarčík. Potvrzuje to aj Tomáš Horák, manažér vzdelávania firmy Festo, ktorá je partnerom projektu a v technickom vzdelávaní je etablovaná viac ako 60 rokov. Podľa jeho slov začali vyvíjať vybavenie technického charakteru pre nižšie vekové kategórie ako sú napríklad hravé tablety, a organizovať podporné kurzy a simulácie, prostredníc-

tvom ktorých dokážu deti pochopiť mnohé zložité oblasti techniky. „Podpora takéhoto technického vzdelávania je v krajinách, kde pôsobíme – v Nemecku, Švajčiarsku a Holandsku, už na úrovni materských škôl. Práve oblasť elektropneumatiky možno ľahko vysvetliť cez praktické využitie. Hravou formou cez tablety sa deti dozvedia, čo je stlačený vzduch,

vzduchový valec a podobne,“ hovorí Tomáš Horák. Zamerať sa na techniku a vyštudovať ju na odbornej strednej škole a potom formou niektorého odboru na Materiálovotechnologickej fakulte STU sa vyplatí. Na trhu práce je o takýchto absolventov stále záujem, a už dlhšie obdobie ich je dokonca nedostatok. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Televízne ocenenia OTO boli odliate v Trnave

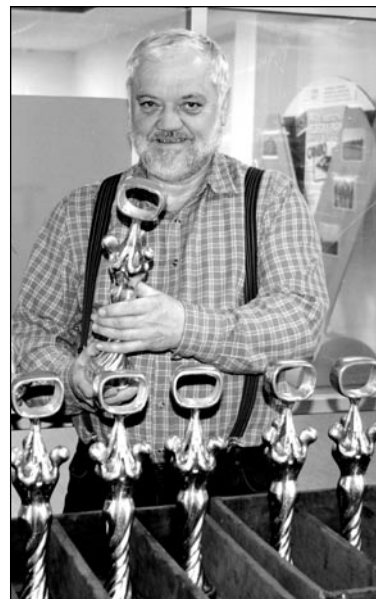
Už 11. marca večer sa na verejnoprávnej Jednotke dozvieme mená osobností televíznej obrazovky za minulý rok. Mnohé nominácie síce mohli vzbudiť úsmev, no o osobnostiach rozhodujú vždy diváci, ktorí ich aj posunú na piedestál víťazov. Každý ocenený dostane sošku OTO, ktorá je už sedemnásť rokov symbolom tejto ankety. Autorkou návrhu je výtvarníčka Linda Viková, ktorá ju poňala ako tri postavičky zastupujúce jednu verejnoprávnú RTVS a dve komerčné televízie, ktoré pomyselné držia televíznu obrazovku. Technológia výroby tejto sošky vznikla na pôde Materiálovotechnologickej fakulty STU v Trnave a jej autorom je Eugen Belica. Preto sedemnásť celkom nových sošiek predstavil na výstave práve v Trnave, v priestoroch Technologického múzea MTF STU.

Výskumného pracovníka Ústavu výrobných technológií spomínanej fakulty Eugena Belicu sme už na našich stránkach predstavovali. Roky sa venuje aj práci s rôznymi druhmi kovových materiálov, preto vie ušit' plášť oceneniu tak, aby sa forma snúbila s jeho obsahom. A z jeho rúk vyšla aj soška OTO. Ako sme sa dozvedeli, odlievanie umeleckých diel je síce remeselná práca, vyrobiť priemyselný odliatok dokáže každý zlievač, ale umelecký odliatok len jeden zo stovky. Výroba niektorých diel má pomerne komplikovanú technológiu a niekedy sa dá vyrobiť z jednej formy len jeden kus. Tak sa vyrábajú aj spomínané sošky.

Eugen Belica nám povedal, že k práci na tomto ocenení sa dostal tak trochu náhodou. Býval v Petržalke a jeho susedom bol strýko autorky sošiek Lindy Vikovej. A keďže Eugen Belica je schopný realizátor v oblasti takýchto médií ako sú rôzne zliatiny, obrátili sa priamo naňho. Vyrába ich od roku 2008. „Tentoraz sú robené z hliníkového bronzu. Má to efekt osemnásťkarátového zlata. Nie je tam však logicky ani gram zlata, no na kameru robí tento zlatistý nádych veľmi

dobrý vizuálny efekt,“ hovorí Eugen Belica a pripomína, že v minulosti boli sošky robené z mosadze a boli ťažšie zhruba o pätinu. „Vážili od dva a pol do troch kilogramov, dnes je to kolo dvoch kíl,“ hovorí.

Kým autorka Linda Viková vyhrala konkurz na to, ako by soška mala vyzeráť, Eugenovi Belicovi nechali voľnú ruku na jej zhotovenie v konkrétnom materiáli. „Išlo nielen o to, aby soška mala zlatistý nádych, ale aby bola z ušľachtilejšieho kovu. Niektoré iné ocenenia sú totiž robené z najlacnejších materiálov. Každá soška OTO je vyrábaná ako sólo kus. Je ich sedemnásť, toľkokrát sa pripravuje zhotovenie formy i odliatie. Ide o výrobu na spôsob strateného vosku. Pri tejto technológii sa najprv vyrobí voskový model v tvare hotovej sošky. Ten sa zaformuje do sadry. Tam stuhne a postupne pri spracovaní formy vytečie ako horúci olej. Forma sa tepelne spracuje a očistí. Potom sa do nej odlieva kov. A finálnou fázou je jeho leštenie do vysokého lesku. V minulosti mali sošky kamenný podstavec, dnes je celé dielo vyrobené z jedného kusa,“ hovorí E. Belica. Na výstave na Materiálovotech-

nologickej fakulte STU sme videli všetkých sedemnásť tohoročných ocenení. Keďže výsledky sú utajené do poslednej chvíle, na soškách boli len názvy kategórií, nie mená víťazov. Všetky sošky už o krátky čas zmenia majiteľa, no prototyp stále zostane aj u svojho tvorca – tak ako sme ho mohli vidieť pred časom na výstave umeleckých odliatkov Eugena Belicu v spomínanom Technologickom múzeu MTF STU. ■

Martin Jurčo, foto autor a archív B.P.

Brigita Piovarčiová: Aby detské očká videli krásy Trnavy

V našom predstavovaní osobností z oblasti medicíny, ktorých si pamätajú celé generácie Trnavčanov, nemôžeme vynechať dlhoročnú očnú lekárku, ktorá celé desaťročia zasvätila pedo-oftalmológii, teda detskej očnej medicíne. Brigita Piovarčiová (nar. 1. júna 1940 v Banskej Bystrici) je aj dnes aktívnou lekárkou v Mestskej poliklinike na Starohájskej ulici. S povzdychom sa nám pošťazovala, ako ľutuje, že nemá komu odovzdať svoje medicínske žezlo. V celom regióne je totiž jedinou odbornou lekárkou, ktorá sa venuje problematike škuľavosti u detí a očným problémom, ktoré sa vyskytujú u piatich percent detskej populácie.

Brigita Piovarčiová vyrastala v dedinke Predajná na strednom Slovensku, kde sa narodila napríklad aj slovenská herečka Beta Poničanová. Po štúdiách a krátkej praxi v Banskej Bystrici prišla v polovici 60. rokov do Trnavy. Po druhej atestácii začas pôsobila ako zástupkyňa prednostu očného oddelenia Nemocnice s poliklinikou OÚNZ v Trnave. V roku 1974 po stáži v Prahe a Štramberku sa stala ordinárkou pre pedo-oftalmológiu v trnavskom spádovom území okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany. Tupozrakosť, slabozrakosť a škuľavosť trápili celé generácie detí aj ich rodičov. Po zriadení ortopticko-pleoptickéj poradne a cvičebne v Trnave sa intenzívnejšie darilo liečiť tisíce detí. V jednej z materských škôl Brigita Piovarčiová v 70. rokoch zriadila triedu na intenzívnu liečbu detí s očným hendikepom, ktorú sa podarilo udržať do roku 1990. Od roku 1995 je jedinou certifikovanou oftalmologičkou pre niekdajší veľký okres Trnava. Niekoľko rokov bola aj školiteľkou ortoptických

Brigita Piovarčiová dnes s malou pacientkou Ninkou.

sestier pri Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave a pravidelne prednášala aj na seminároch Slovenskej oftalmologickej spoločnosti. Brigita Piovarčiová je držiteľkou pamätnej medaily predsedu Trnavského samosprávneho kraja.

■ V akom rodinnom prostredí ste vyrastali a ako vás formovalo v ďalšom nazeraní na život? V prípade mnohých lekárov ide najmä o vzory, ktoré vidia v rodičoch.

- Som dievča z dediny. Väčšinou, keď som prichádzala zo školy, doma už nikto nebol a na stole bol lístok s nápisom: „Jedlo máš tam a tam, hrable sme ti zobrali na pole“. Mama pochádzala zo šiestich súrodencov, otec zo štyroch. Bola som najstaršia, dobre som sa učila, takže som nemala problém mať nejaké vyššie méty. Mamička mala vzťah k zdravotníctvu a všetkému, čo s ním súvisí. Angažovala sa v Červenom kríži. Keby mala možnosť, iste by bola zdravotníčkou.

■ Takže, keď si vaša mama túto túžbu nespĺnila, podporovala ju u svojej dcéry.

- Toto moje zameranie v rodine podporovali všetci – aj preto, že

mi zomrela sestra ešte ako novorodená... Išla som do Banskej Bystrice na vtedajšiu jedenásťročnú strednú školu. A napokon na Lekársku fakultu do Bratislavy. Mala som 17 rokov a už som mala po maturite, nemala som ešte 23, keď som bola promovaná lekárka. Po skončení medicíny som nastúpila v Banskej Bystrici v nemocnici na interné oddelenie. Každý mladý lekár sa najlepšie orientuje v internej medicíne, pretože tak je zamerané štúdium. Tam som však mala problém. Nevedela som „umierať“ s pacientmi. Ubíjalo ma to, nedokázala som sa profesionálne odosobniť. Odišla som pri prvej príležitosti. Na očné oddelenie v nemocnici v Banskej Bystrici bolo voľné miesto. Tak som tam nastúpila spolu s terajším profesorom Izákom. Tu sme dostali kvalitnú prípravu na oftalmologickú prax.

■ Vaša cesta do Trnavy v roku 1965 a presťahovanie súviseli s pracovnými povinnosťami vášho manžela, ktorý bol poľnohospodárskym odborníkom.

- Môj manžel bol vedecký pracovník vo Výskumnom ústave kukurice. Vyšľachtil niekoľko odrôd kukurice. Ako šľachtiteľ bol uznávaný

vo svete a citovaný v rôznych poľnohospodárskych publikáciách. Rok pôsobil v USA na Univerzite v Laffayette a rok v africkej Zambii. Šlachtením kukurice sa zaoberali len v Trnave, tak som ho nasledovala. Pre mňa to bol prestup z nemocnice krajského formátu do nemocnice formátu okresného. Chcela som pokračovať v odbore očnému lekárstvu a pripraviť sa na atestáciu. A to sa mi podarilo. Na očné oddelení pracoval pán primár Štefan Nyulassi, ktorý ocenil moje pracovné nasadenie, veľmi rýchlo mi umožnil operovať a samostatne ambulovať. Robili sme operácie šedého a zeleného zákalu a občas aj škúlenia.

■ Ako ste sa zžívali s týmto prostredím? Predsa len, Banská Bystrica je mesto v kotline obkolesenej lesom.

- Keď som prišla z Banskej Bystrice, z prostredia hôr na nížinu, bola to pre mňa veľká zmena. Hory mi chýbali a chýbajú doteraz. Trnava bola vtedy zanedbané mesto. Keď som sa prešla po Hlavnej ulici, bola som sklamaná. V hĺbke duše som ľutovala, že som sa rozhodla sem prísť. Teraz je Trnava nádherná a som šťastná, že som Trnavčanka. V prvých rokoch sme mali problém s bývaním, pretože vtedy sa ešte len začali stavať družstevné byty. My sme naň museli čakať takmer rok. Dovtedy sme bývali v podnájme u Novosedlíkovcov. Prijali nás do svojej obývačky. Pán Novosedlík bol svokrom trnavského futbalistu Stana Jarábka. Môj manžel bol hádzanárom a futbalovým fanúšikom, takže sa mali s pánom Jarábkom stále o čom rozprávať. Vtedy bol trnavský futbal svetový. Po roku sme sa nasťahovali do bytu na Prednádraží a neskôr do centra mesta. Postupne som si tu našla veľa priateľov, ktorí mi pomohli v Trnave zapustiť korene.

■ Pri pohľade do histórie trnavskej nemocnice sa dozvedáme, že očné oddelenie v nemocnici sa vybuďovalo v roku 1953 z ordinariátu, ktorý vznikol už

v roku 1939 na chirurgickom oddelení. Prvou osobnosťou tohto oddelenia bol už spomínaný Štefan Nyulassi. V roku 1956 bolo oddelenie presťahované do bývalého oddelenia gynekológie a pôrodnice a oddelenie malo 30 lôžok, jednu operačnú sálu a jednu ambulanciu. Od roku 1970 bol prednostom oddelenia Ondrej Szák.

- Bolo v tej najstaršej budove, ktorá je v nemocnici. Na prízemí bolo krčné a na poschodí očné oddelenie. V tom období prišli na oddelenie dve lekárky, Elena Valentová z Liberca a ja. Bola ťažká povaha, ale výborná oftalmologička, dokonca lepšia ako všetci, čo tam dovtedy pracovali. Od nej som sa veľa naučila. V nočných službách som čítala ňou napísané očné nálezy ako beletriu. Vedela naozaj ukázkovo popisovať pacientov nález. Jej lekárske správy ma naučili precíznosti, ktorá mi zostala doteraz.

■ Aké najčastejšie problémy sa vtedy riešili, pokiaľ ide o očné ochorenia? V prípade iných disciplín sa to rokmi menilo v porovnaní s dnešným obdobím. Ako to bolo v prípade očných chorôb?

- Aj sa to hanbím povedať, ale to je neporovnateľné. Jednak, diagnostika bola niekedy systémom kto z koho. Keď niekto niečo videl na očnom pozadí, a iný lekár to tak nevidel, záležalo na tom, ako kto vedel presadiť svoj názor. Teraz si posadíte pacienta k prístroju, a ten vám dá hotový výsledok. Terajší lekári majú lepšie diagnostické možnosti aj vďaka technickému rozvoju. Prvé operácie šedého zákalu sme robili až vtedy, keď pacient oslepol a šošovku sme vyberali pinzetou. Rany sa nešili, preto boli oveľa častejšie pooperačné komplikácie. Vnútroočné šošovky sme ešte nepoznali. Miesto toho sa dávali okuliare, tzv. horčíčky, to znamená +10 až +13 dioptrií, čo bolo esteticky veľmi rušivé. Keď sme dostali inštrument na prisatie šošovky pri operácii, to už bol zázrak. Vtedy sme si mys-

leli, že nič lepšie nemôže azda ani prísť. Prešlo niekoľko rokov a už sme mali novú metódu, a to vyberanie šošovky pomocou kryosondy pri -70°C. Najväčším problémom bolo šitie. Nemali sme nite a tenké ihly. Skúšali sme dva malé stehy, ale prinášalo to problémy. Napokon sme v laboratóriách na Dobrej Vode našli pomoc, a to potkanov. Usmrtili sme ich éterom, odstrihovávali sme im chvosty a z nich sme vyberali kolagénové vlákna, ktoré sme používali ako nite. Bolo to veľmi prácne, ale pomohlo nám to, kým sa nezačali dovážať atraumatické stehy.

■ Kedy sa rozhodlo, že sa budete venovať detskej oftalmológii, teda pedoofthalmológii?

- Keď som prišla z Banskej Bystrice do Trnavy, tunajšie oddelenie nebolo na takej úrovni, akú som poznala predtým. A práve vtedy sa začalo uvažovať aj v Trnave o liečbe škúliacich a tupozrakých detí. Keďže sa týmto deťom nevenovala v celom okrese takmer žiadna pozornosť, rozhodla som sa ísť touto cestou. Bolo treba urobiť depistáž, teda vyhľadanie takýchto detí. V prvom rade som zapojila všetkých pediaterov. Po určitej dobe som ich presvedčila, že škúlenie nie je len kozmetická chyba, ale je to vážne očné ochorenie a netreba ho podceňovať. Na rozdiel od zákalov, ktoré postihujú starých ľudí, je chorobou detí. A keď sa nelieči včas, dieťa odchádza do života s obmedzenými možnosťami výberu povolania a trvalým zdravotným hendikepom. V tomto neoranom poli som sa teda rozhodla urobiť brázdou.

■ Prihlásili ste sa na školenie v pedoofthalmológii v Prahe a Štramberku, a to rozhodlo definitívne. Ambulanciu pedoofthalmológie ste mali v priestoroch dnešnej Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity.

- Na spomínanom školení v Štramberku bola renomovaná pedoofthalmologička, primárka Marie Ctiborková. Veľmi ma pre

túto prácu nadchla. Takže sme si vyhrnuli rukávy a išli od druhej polovice 70. rokov do veľkej vyhľadávacej akcie problematických detí. Oslovili sme detských lekárov, rodičov, materské školy a verejnosť osvetovými článkami. Navyše sme urobili veľkú letákovú akciu pre mamičky v pôrodnici. Tak sme upozorňovali, že si musia všímať očka dieťaťa, pretože detský lekár pri bežnej prehliadke nemusí problém včas odhaliť. Navštevovali nás deti od troch rokov a boli sme jediné pracovisko v širokom okolí. Začalo sa nám ich hlásiť v ambulancii toľko, že stáli v rade až na schodoch. Preto našu ambulanciu presťahovali do univerzitných priestorov. Odvtedy sa nám podarilo zachytiť a liečiť takmer všetky škúliace a tupozraké deti v rájone. Pribudli však aj nedonosené deti, ktoré sledujeme od narodenia až do dvoch rokov. V súčasnosti zaoberáme detské očka miniaturizácia, práca s tabletmi a smartfónmi, čo spôsobuje nemalé očné problémy.

■ **Spomínali ste, že deti, ktoré škúlia alebo majú iné očné problémy, je v populácii okolo 4 až 6 percent. To znamená, že keď pracujete v pedooftalmológii už toľko rokov, mali ste niekoľko tisícok pacientov.**

- Nie všetky deti sa dostanú do takejto ambulancie. Dispenzarizovaných máme asi šesťtisíc a intenzívne liečime asi tisícpäťsto detí. Máme veľmi dobrú spoluprácu s pediatrami a zabehnutý dobrý chod ambulancie. Každý náš pacient je objednaný na presný dátum, preto nemusia rodičia čakať pred poliklinikou od skorého rána na časenu. Dokonca, ak rodičia neprídu s dieťaťom na kontrolu, predvoláme ich. Problém však je, že nemám v Trnave svojho nástupcu a už by som rada odovzdala tento rozbehnutý vlak inému vodičovi. Situácia je o to vážnejšia, že nemám ani tip na lekára, ktorého by som si postupne vychovala. Sociálne výhody lekárov z nemocníc ich veľmi nemotivujú ísť cestou súkromnej lekárskej praxe. Aj to je

V 70. a 80. rokoch sa využívali rôzne metódy zisťovania porúch zraku u detí.

jedna z príčin tejto situácie. Pritom práca s detskými pacientmi je krásna a perspektívna, niekedy aj humorná. Keďže máme istú profesionálnu autoritu, je naša spolupráca s dieťaťom ľahšia ako napríklad pre učiteľov v škole. Vždy používam množné číslo, ale v ambulancii som mala výborné odborníčky – ortoptistky – pani Pösingerovú, Kižnanskú a Ševčíkovú.

■ **Vo vašich stopách ide aj váš syn Radovan (nar. v r. 1975). Ako očný lekár má za sebou celý rad úspechov. Od roku 2011 pracuje na Očnej klinike NeoVizia v Bratislave ako primár operatér pre refrakčnú, kataraktovú a vitroretinálnu chirurgiu. V slovenskej očnej chirurgii mu patrí niekoľko prvenstiev ako sú prvé laserové operácie dioptrií a sivého zákalu s použitím rôznych druhov laserov, implantácie fakických šošoviek a široké používanie multifokálnych šošoviek.**

- Mój syn je špeciálny prípad. Keď mal sedem rokov, zomrel mu otec. Mala som 43 rokov. V Trnave sme nemali príbuzných, a moja dcéra už študovala v Nitre a bývala tam v internáte. Syn teda chodieval so mnou do služieb v nemocnici. Tie som si brala v piatok, aby nemusel ráno vstávať do školy. Už ako desaťročný poznal všetky prístroje na očné oddelení. Všetko v tejto

oblasti ho zaujímalo. Má výbornú vizuálnu pamäť a umelecké nadanie, mal perspektívu ísť na architektúru. No rozhodol sa pre medicínu. A to aj napriek tomu, že som ho odhovárala. Nedal sa odradiť. Vyštudoval medicínu a momentálne pracuje s najmodernejšími prístrojmi na špičkovom pracovisku. Keď mu rozprávam o mojich začiatkoch a vtedajších možnostiach pri operáciách, len sa pousmeje.

■ **Ste lekárkou, ktorej prešla rukami významná časť populácie dnešných Trnavčanov. Bývate už dlhé roky v centre mesta, čiže prejsť sa po Trnave pre vás znamená neustále stretávať svojich pacientov. S humorom by sme mohli povedať, že vás spoznávajú aj vďaka tomu, že ste ich zbavili očných problémov.**

- Už som spomínala, že som bola znechutená, keď som sem prišla v 60. rokoch. V tom čase sme radi pravidelne odchádzali z Trnavy na výlety a lyžovačky k nám na Horehronie. Dnes je to presne naopak. Mám tu veľa vďačných pacientov. A keďže škulaťosť je často dedične podmienená, do ambulancie mi chodí už tretia generácia pacientov. Cítim sa dobre aj s mojimi trnavskými priateľmi, veď som v Trnave s nimi už viac ako päťdesiat rokov. V Trnave som skrátka doma. ■

Martin Jurčo, foto autor a archív P.H.

Patrik Herman: Ulievací kupón v trnavskom Blesku bol slovenskou raritou

Ak sledujeme jeho pracovné aktivity trošku detailnejšie, potvrdzuje charakteristiku znamenia, v ktorom sa narodil. Je nadaný mimoriadnou vôľou a energiou, dokáže robiť rovnako húževnato niekoľko vecí naraz. To je typické pre škorpióna. Redaktor, novinár, televízny moderátor Patrik Herman (nar. 13. novembra 1974 v Trnave) je s našim mestom dodnes spätý, napriek tomu, že už takmer dvadsať rokov žije, presnejšie povedané, musí žiť v Bratislave.

Ako televízny redaktor a moderátor je natoľko vyťažovaný, že sa v našom meste objavuje len sporadicky. To však nič nezmenilo na jeho vzťahy k Trnave. Má tu rodinu, priateľov a, samozrejme, spolužiakov a novinárov, s ktorými začínal. Patrik Herman stál pri najväčších úspechoch časopisu Blesk na trnavskom gymnázium, neskôr ako moderátor pri rodiacom sa Rádiu T, ale i pri tvorbe Noviniek z radnice ako najmladší hovorca mesta na Slovensku. Koncom minulého roka oslávil dvadsiate výročie svojho vstupu do sveta televízneho spravodajstva a publicistiky v komerčnej televízii Markíza.

■ Vyrastal si na okraji Trnavy, v celkom poslednom bytovom dome pri železnici. Aký bol život chlapca z Prednádražia?

- Ideálne miesto pre detstvo. Blízko bikrosovej trate, umelých kopcov a lesoparku do Kamenného mlyna. Nemal som pocit, že bývam na sídlisku. Umelé kopce boli to najúžasnejšie, čo tu stavbári mohli zabudnúť. Kde inde by sa deti zo sídliska na Trnavskej tabuli vedeli v zime vybláznit, vysánkovať a naučiť lyžovať? Na cintoríne pravidelne vyhrávala smútočná hudba a na Dušičky bol vždy vysvietený ako Las Vegas. Trochu čudné, ale malo to svoje čaro. Podobne ako želez-

nica, ktorá viedla asi tristo metrov od nášho domu. Všetky návštevy, ktoré u nás prespali, boli zúfalé. No mne hluk prechádzajúcich vlakov vôbec neprekážal. Paradoxne, dnes spím so zátkami v ušiach (smiech).

■ V akej rodine si vyrastal a ako ťa formovalo rodinné prostredie?

- Pochádzam z učiteľskej rodiny. Mama, babka, dedko a aj ďalší príbuzní pôsobili ako učitelia a riaditelia na základných školách. Režim v učiteľskej rodine sa veľmi približuje k tomu vojenskému. Jedna mínus bola zlá známka a povinné boli komínky v skrini. Dodnes to tak je! Moje návštevy nezaujímajú obývačka, lezú mi do skriň v spálni a do šatníka a smejú sa na komínkoch! (smiech). Bol som vychovávaný veľmi prísne. Občas poza uši aj výchovná facka. Malo to asi svoj význam... (smiech)

■ Medzi panelákmi na Prednádraží stojí nenápadná X. základná škola, ktorú si navštevoval.

Spomínaš si ešte na tie roky?

- Mamina nechcela, aby som chodil do školy, na ktorej učím. Vraj by to nerobilo dobrotu. A tak ma prihlásila na „desinku“. Mala to dobre vymyslené. Kedysi tam totiž učila

a vďaka bývalým kolegyniam mala o mojom správaní a výsledkoch dokonalý prehľad. Medzi učiteľkami fungoval sofistikovaný a okamžitý prenos informácií. Napriek tomu, že neboli mobily ani internet, kým som prišiel domov, vedela o všetkom (smiech). V tom čase sa akákoľvek mimoškolská a záujmová činnosť viazala k pionierskej organizácii. Dnes na to môžeme mať iný názor, ale mňa to vtedy, napríklad, naučilo samostatnosti. Už ako šiestak som sám cestoval po celom Československu. Bežne som vybavoval celú administratívu spojenú s organizovaním výletov či podujatí. Telefonáty, komunikáciu s celkom cudzími ľuďmi. Vtedy to nebolo také bežné ako dnes. Aj keď som nemal najšťastnejšie detstvo a ani našu rodinu neobišli smutné udalosti, vďaka mojim priateľom a známym som dostal veľmi veľa... Mimočodom, tak ako moja mama, babka a dedko, aj ja som chodil do školy na bicykli. Aj v zime... (smiech)

■ Žiak s vynikajúcimi známkami bol predurčený na gymnázium. Kde sa vzala tá vášeň pre žurnalistiku?

- Chcel som byť lekárom, neskôr právnikom. Napokon, súhra náhod prevrátila moje predstavy úplne hore nohami. Každá škola má svoju pedagogickú legendu. Prísnu a vzbudzujúcu rešpekt. Keď sa objavila na chodbe, všetci utekali do tried a triasli sa pred každou hodinou. A takou bola na mojej škole profesorka Valéria Krahulcová. Pamätá si ju určite veľa Trnavčanov. Na našej škole učila aj so svojím manželom Milanom Krahulcom. Práve ona ma vycepovala v slovenčine a dala mi privoňať k novinárčine. Komické je, že všetko sa to začalo tým, že som jej neodovzdal načas slohovú prácu. Neuznala moje výhovorky, že som bol chorý a dala mi päťku. A len na okraj utrúsila poznámku: pre mňa za mňa si ju teraz pošli trebárs do novín. A ja som ju do tých novín poslal (smiech). A čuduj sa svete, v Trnavskom hlase ten sloh uverejnili na titulnej strane ako úvodník a ponúkli mi spoluprácu. Pani profesorka Krahulcová si to, samozrejme, všimla. Nedalo jej to, a tak ma pritiahla do školského časopisu Blesk. Úplne ma to pohltilo. Pedagogický dohľad nad časopisom neskôr prevzal jej manžel. A moja žurnalistická dráha začala naberať na obrátkach. Popri článkoch do okresných a krajských novín som od maturitného ročníka pôsobil ako regionálny spravodajca Slovenského rozhlasu pre Trnavu. Keď som prišiel na vysokú školu, stal som sa moderátorom vznikajúceho Rádia T (neskôr Rádio Forte). Stredná škola mi dala veľa moderátorských aj organizátorských príležitostí. Trnavčania si možno budú pamätať na Cestu rozprávkovým lesom, ktorú sme dlhé roky organizovali na Medzinárodný deň detí v Kamennom mlyne. Každoročne sme v športovej hale pripravovali Vianočnú šou, v ktorej súťažili družstvá všetkých trnavských základných škôl. Pre študentov stredných škôl to bolo podobné podujatie s názvom Dnes my a veľa, veľa ďalších. Škoda, že krásne časy a spomienky v niektorých prípadoch narušila hlúposť

niektorých ľudí, ktorí nedorástli na svoje funkcie. „Vďaka“ nim som sa s mnohým, čo ma k Trnave ťahalo, musel nedobrovoľne rozlúčiť...

■ **S tvojimi gymnaziálnymi rokmi je spojená najslávnejšia éra stredoškolského časopisu Blesk. Po rozdelení dovtedy jediného štátneho gymnázia si sa v druhom ročníku ocitol už na „novom“ Gymnázium v Hviezdoslavovej ulici. Spolu s tebou aj silná bleskáčska partia a začali ste vydávať Nový Blesk...**

- Boli sme výborná partia: Juraj Anetta, Mário Nicolini, Ivan Kubányi, Jana Ružičková, Viera Kuracinová, Silvia Szabová a ďalší. Dopredu nás hnala silná konkurencia. Po rozdelení gymnázia totiž začali svoj časopis vydávať obe štátne gymnáziá a dokonca aj cirkevné. Triumvirát trnavských gymnaziálnych časopisov bol dlhé roky neprekonateľný. Učители nás podporovali. Profesor Krahulec držal ochrannú ruku aj nad našimi kritickými článkami. Časopis sme pritom tvorili v spartánskych podmienkach. Dnešné technológie pri tvorbe, úprave, zalamovaní a vydávaní časopisu sa s tými spred dvadsiatich piatich rokov nedajú ani porovnať. Horko-ťažko sa dali reprodukovat' čiernobiely fotografie, obrázky sa kreslili tušom a texty na písacom stroji cez kopírovací papier na pauzák. Málokto si už pamätá, čo to bol vôbec pauzák. Mne to pripomínalo papier na pečenie. Preklepy sme opravovali tak, že chybné slovo sme z pauzáku vyrezali žiletkou, podložili kúskom čistého pauzáku, podlepiли lepiacou páskou a text natukali znova (smiech).

■ **S vašou érou je spojený aj začiatok éry ulievacích kupónov.**

- Aby sme zarobili peniaze na vydanie ďalšieho čísla, predávali sme časopis dokonca ako kolportéri pod Obchodným domom Jednota. A celkom hlučne (smiech). A potom prišiel úžasný nápad profesorky fyziky Marty Szálóovej – ulievací kupón. Mohol ospravedlniť študenta na jeden deň od skúšania. Na naše prevzapanie,

Tak ako mama, babka, dedko – učители, aj ja som chodil do školy na bicykli. Na základnú, aj na strednú. V lete, aj v zime... Fotografia vznikla na rohu ulíc Hviezdoslavova – Jána Hollého v roku 1990.

zvyšok učiteľského zboru súhlasil. Veď, nevyškúšajú dnes, vyskúšajú zajtra. Bol to však ohromný marketingový ťah. Odrazu každý študent chcel mať svoj časopis a svoj kupón. Náklad časopisu sa zdvihol takmer štvornásobne. Náš kupón zaznamenal úspech aj na súťažiach a odvtedy, už takmer dvadsaťpäť rokov, je pravidelnou prílohou takmer všetkých študentských časopisov na Slovensku.

■ **V 90. rokoch bolo métou mnohých novinársky aktívnych maturantov pokračovať na žurnalistike. No dostať sa na ňu bolo priam nemožné. Mnohí zistili, že rovnako dobrým novinárom môže byť aj ten, kto vyštuduje iný odbor, v ktorom bude doma.**

- Prakticky od Nežnej revolúcie, ktorá ma zastihla v prvom ročníku gymnázia, ma zaujímali veci verejné. Myslel som si, že politika bude o slušných ľuďoch pre slušných ľudí. Preto som sa po strednej škole prihlásil na štúdium politológie na Trnavskej univerzite. Netrvalo dlho a prišiel som o všetky ilúzie. Po skončení ba-

kalárskeho štúdia som zostal bez školy. Politické súboje spôsobili, že viacerým odborom Trnavskej univerzity zobrali akreditáciu (bolo to v časoch ministrovania Dušana Slobodníka, ktorý dal pokyn na zastavenie financovania univerzity, zablokoval jej účty a na rektorát prišiel vymeniť zámku – pozn. aut.). Pokračoval som v štúdiu na Univerzite Komenského, a keď sa páni politici konečne spamätali, vrátil som sa na svoju Alma Mater. Doštudoval som, ale pachuť zo sklamaní z politiky zostala. Neskoršie pôsobenie v televízií tento pocit ešte umocnilo.

Cítil som, že užitočnejší pre ľudí budem ako novinár. Pokračoval som ako redaktor v regionálnych médiách a moderátor v trnavskom rádiu. Neskôr som prijal ponuku vtedajšieho primátora Trnavy Imricha Borbélyho a stal som sa hovorcom mesta Trnava – údajne najmladším hovorcom samosprávy na Slovensku. A v roku 1996 som všetko zamenil za komerčnú televíziu. Na konkurz a bez môjho vedomia ma prihlásil a doslova uniesol môj vynikajúci kamarát a vtedajší kolega z mestského úradu Matúš Čechvala, dokonca ma na prvé reportáže vozil na svojom aute (smiech). Vtedajší primátor Štefan Bošňák mi dal podmienku – do Markízy ma pustí, ak moja prvá reportáž v Televíznych novinách bude o Trnave. Bola! O práve skončenom Dobro-festivele...

■ **Záhorská Bystrica je na druhom konci Bratislavy. Dochádzať denne z Trnavy bolo asi dosť komplikované...**

- Bolo to šialené! O piatej ráno vstávať, domov som sa vracal až neskoro večer. Niekedy som sa nestihol ani vyzuť, zazvonil mi telefón a musel som sa vrátiť. Nezostávalo mi nič iné, ako sa presťahovať do Bratislavy. Sám v neznámom meste, pre nasadenie v práci som nepoznal susedov, nevedel som, na koho sa obrátiť, keď som potreboval niečo vybaviť, opraviť, vymalovať alebo len ostrihať vlasy. Bratislavu som napokon spoznal hlavne vďaka každodenn-

Cesta rozprávkovým lesom – Kamenný mlyn v roku 1992. Ako partia sme netvorili len časopis, ale aj organizovali mnohé akcie pre deti a študentov.

ným reportážam a našim televíznym šoférom. Ale keď potrebujem kúpiť porcelánové prasiatko ako darček, kúpim ho jedine v Trnave (smiech)...

■ **Prešlo dvadsať rokov a si v jednom kolotoči. Našiel si si spôsob, ako nestratiť kontakt so svojim rodným mestom?**

- Vždy, keď som v Trnave, pozerám sa a hľadám miesto, kde si kúpim byt. V Bratislave som tak trošku z donútenia. Nevieť kedy, ale do Trnavy sa určite vrátim. Mám tu rodinu, priateľov a tisíc dôvodov, aby som sa sem vracal. Už dlhé obdobie sľubujem profesorku Krahlucovej, že prídem na návštevu. Dnes sa usmievam pri predstave, že profesorka, pred ktorou som mal neskutočný rešpekt, ma pozýva na môj obľúbený jablkový závin. Mám veľký deficit stretnutí s ľuďmi, ktorí bývajú v Trnave a ktorých mám rád...

■ **Tí, ktorí ťa poznajú, vedia, že si mal veľmi silný vzťah k otcovi. A smutné udalosti súvisiace s jeho chorobou ťa posunuli ďalej, ale trochu na inú koľaj. Začal si sa angažovať v rôznych preventívnych projektoch. S rovnako silnou Trnavčankou Janou Pifflovou-Špankovou pracuješ dodnes v združení Europacolón.**

- Moji rodičia sa rozviedli, keď som mal šesť rokov. No s otcom som kontakt nestratil, aj keď mal svoju rodinu a presťahoval sa na Myja-

vu. Bol to síce vzťah na diaľku, ale trávil som s jeho rodinou prázdniny i Vianoce. Život priniesol mnohé nepríjemné prekvapenia, a tým bolo aj onkologické ochorenie môjho otca. Pátrali sme po tom, čo bolo príčinou, čo sme prehliadli. Otcova zdravotná dokumentácia pozostávala z jedného listu spred štyridsiatich rokov. Žiadna prevencia, pravidelné prehliadky. Keby sme vtedy tušili, že existuje nejaký jednoduchý test, ktorý dokáže odhaliť rakovinu hrubého čreva včas, mohol tatino ešte žiť. Informovanosť je aj dnes žalostne slabá. Počas jednej z posledných nočných debát v nemocnici mi ocino povedal: Ľudia ti veria, urob všetko preto, aby takéto peklo nezažívali iné rodiny. Pre mňa je to veľmi silné aj po toľkých rokoch. A aj keď sa hovorí, že čas lieči, u mňa to akosi neplatí...

■ **Práve v tom čase vzniklo združenie Europacolón venujúce sa prevencii a propagácii efektívnej liečby rakoviny hrubého čreva a konečníka. Je to zvláštna zhoda, že takýto projekt spojil práve dvoch Trnavčanov...**

- Janka dlhé roky pripravuje zdravotnícke relácie pre verejnoprávnú televíziu. Je to veľká televízna profesionálka, odborníčka v zdravotníckej problematike, charizmatička žena a pre mňa už dlhé roky „veľká ségra“ (smiech). Aj ona cítila, že sa v zdravotníckej osвете

musí niečo prelomiť. Nielen chorí nemali a nemajú informácie, ale ani zdraví ľudia. Pamätám si na našu prvú tlačovku. Bolo to bolestivé jatrenie rán a pochybnosti, či ľuďom dokážeme pomôcť.

No potom prišla spätná väzba. Ľudia na ulici, ktorí ma zastavili a poďakovali sa, že sme im kampaňou o existencii testu na skryté krvácanie, ktoré dokáže rakovinu hrubého čreva a konečníka odhaliť včas, zachránili maminu či otca. Aj v Trnave sme boli niekoľkokrát s veľkým nafukovacím črevom, kde sa dá všetko názorne vysvetliť. V onkologických ústavoch v Bratislave a Košiciach sme otvorili poradne, v ktorých bývalí pacienti radia súčasným pacientom a ich príbuzným. Začalo nám pomáhať veľa ľudí a vtedy som zistil, koľko Trnavčanov chodí po svete...

■ **Ďalšou sférou tvojich aktivít je práca pre občianske združenie Iskierka. Vzniklo v roku 1998 v Trnave a združuje deti a mladých ľudí s viacnásobným postihnutím...**

Zuzana Vozárová

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave a jej výročie

Od založenia Verejnej knižnice mesta Trnavy uplynie v tomto roku 90 rokov, jej nasledovníčkou je v súčasnosti Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Je najväčšou verejnou knižnicou v kraji. Zriaďovateľom je Trnavský samosprávny kraj. Plní funkciu krajskej, regionálnej knižnice a zároveň slúži občanom mesta Trnavy. Jej činnosť je bohatá a snaží sa neustále modernizovať svoje služby.

Medzi priekopníkov, ktorí chceli dostať knihy k ľuďom, patril v 19. storočí národovec Martin Branislav Tamaškovič, ktorý otvoril prvú verejnú čítareň v roku 1838 vo svojom hostinci na Františkánskej ulici v Trnave. Od roku 1842 si mohli ľudia knihy požičať aj domov. Verejná čítareň mala vytlačený riadny čitateľský poriadok. V roku 1886 bola v Trnave otvorená verejná mestská knižnica, ktorú založil Bratislavský maďarský vzdelávací spolok. Zákon o verejných knižniciach bol prijatý už v roku 1919, ale na území dnešného Slovenska

S mojimi prvými deťmi z Iskierky na jednej z mnohých akcií. Písal sa rok 2000.

- Bol som ešte televízne ucho, keď ma oslovili, aby som sa stal ich krstným otcom. Vtedy bolo v združení šesť detí, dnes ich je päťdesiatšesť. Deti, ktoré mali vtedy šesť rokov, majú dnes dvadsaťštyri. Mám silný vzťah nielen s nimi, ale aj ich rodičmi. Mnohí sú mojimi rovesníkmi. vzdali sa svojej kariéry, svojich snov, len aby sa čo najlepšie postarali o svoje deti. Keď človek vidí, čo všetko sú

ochotní pre ne urobiť a obetovať, drží vás to pri zemi a pripomína, že treba žiť s pokorou. Keď chodíme na výlety, ako by som išiel na výlet s vlastnou rodinou. Zastávam názor, že známi ľudia, ktorí priťahujú pozornosť verejnosti, by ju nemali priťahovať len na seba, ale prostredníctvom seba na ľudí, ktorí si jej pozornosť zaslúžia a potrebujú. Chcem a snažím sa byť zodpovedným krstným tatkom... ■

sa začal uplatňovať až po roku 1925. História Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave sa začala písať 14. februára 1927, keď bola o 18. hodine slávnostne otvorená Verejná knižnica mesta Trnavy po dlhotrvajúcich prípravách, ktoré sa začali v roku 1921.

Knižnica bola umiestnená v dvoch miestnostiach v budove vtedajšej meštianskej školy v Adalbertíne na Hollého ul. č. 4. Prvým knihovníkom bol odborný učiteľ Eugen Rott. Mesto Trnava už v roku 1921 prijalo do funkcie knihovníka a archivára dramatika Ferka Urbánka. No o dva

roky Urbánek odišiel zo služieb mesta. Za správny chod knižnice zodpovedala knižničná rada menovaná z vážených občanov mesta. Funkcia predsedu a členov knižničnej rady bola čestná a trvala dva roky. Knižnica mala asi 700 kníh v hodnote 13 tisíc korún. Verejnosti bola prístupná po tri večery v týždni.

Stav sa zlepšoval v 30. rokoch 20. storočia. V roku 1931 mala trnavská knižnica 1 433 čitateľov – najviac na Slovensku (Košice 1 336, Bratislava 681). S počtom výpožičiek 18 933 bola Trnava na druhom mieste za Košicami

(34 319). V roku 1935 vykazuje trnavská mestská knižnica 6 184 zväzkov. V roku 1939 prevzal knižnicu nový knihovník Karol Gara. Ku koncu roka bolo zapísaných 500 čitateľov a 13 183 výpožičiek. V roku 1943 nastúpil do funkcie knihovníka Jozef Mazúr a predsedom Knižničnej rady Verejnej knižnice mesta Trnavy bol Jozef Dubnický.

Vojnové udalosti zasiahli aj knižnicu. Pri prechode frontu v roku 1945 bolo v budove Adalbertína ubytované vojsko. Knižnica bola poškodená, zničených bolo 800 zväzkov a škoda vznikla aj na zariadení. V povojnovom období sa kultúrny život rozbiehal pomaly. Obnovila sa aj činnosť knižnice. 30. apríla 1952 bola zriadená Okresná knižnica v Trnave a presťahovala sa do budovy bývalej Hospodárskej banky, v ktorej sídli dodnes. Budovu banky projektoval a postavil významný slovenský architekt Michal Milan Harminc.

V roku 1953 nadobudol platnosť nový štatút knižnice, ktorým sa určili základné úlohy, vnútorná organizácia knižnice, zloženie a spracovanie zbierok, úlohy vedúceho knihovníka a dozorná činnosť okresného výboru. V roku 1955 na podnet Matice slovenskej okresná knižnica zru-

šila viazaný výber kníh a každý návštevník si mohol sám vyberať knihy z regálov. Tiež sa v tomto roku začala spracovávať nová evidencia knižného fondu. V 60. rokoch 20. storočia bol spracovaný menný katalóg, dokončoval sa názvový a pripravoval sa systematický katalóg. V 70. rokoch 20. storočia postupne prichádzali do knižnice odborní pracovníci, absolventi strednej knihovníckej školy a neskôr aj vysokoškolsky vzdelaní knihovníci, čím sa zvýšila odborná úroveň. V polovici 80. rokov 20. storočia sa knižnica zapojila do riešenia integrovaného knižnično-informačného systému na báze elektronizácie.

V roku 1997 sa stala krajskou knižnicou, pomenovanou po spisovateľovi a národnom buditeľovi Jurajovi Fándlym ako Krajská štátna knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Plní funkciu informačného, vzdelávacieho a poradenského centra pre obecne a mestské knižnice okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany a tri regionálne knižnice Trnavského kraja.

Od roku 2002 nesie názov Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Zriaďovateľom je Trnavský samosprávny kraj.

Služby poskytuje širokej verejnosti, študentom univerzít v mes-

Ľudia a udalosti.....

■ **1. 3. 1817** – V Litomyšli sa narodil český sochár, reštaurátor a rezbár ANTON NORMAN BRANDL, ktorý v rokoch 1737 – 44 pôsobil v Trnave ako profesor kreslenia (200. výročie).

■ **5. 3. 1882** – V Budapešti umrel cirkevný hodnostár, mecén a záchranca umeleckých pamiatok JOZEF BERZÁK, trnavský rodák, organizátor sociálnej a zdravotníckej služby počas cholerovej epidémie v Trnave (135. výročie).

■ **5. 3. 1887** – V dnešnom Rumunsku sa narodil chirurg KAROL KRČMÉRY, ktorý dlhé roky pôsobil ako hlavný lekár a riaditeľ Župnej nemocnice v Trnave (130. výročie).

■ **6. 3. 1777** – Cisárovná MÁRIA TERÉZIA vydala dekrét o presťahovaní Trnavskej univerzity do Budína (240. výročie).

■ **6. 3. 1967** – V Budapešti umrel maďarský hudobný skladateľ, muzikológ a pedagóg ZOLTÁN KODÁLY, ktorý detstvo prežil v Galante a v Trnave, kde študoval na gymnáziu (50. výročie).

■ **7. 3. 1922** – V Leopoldove sa narodil akademický maliar EMIL PAULOVIČ, v rokoch 1960 – 65 scénický výtvarník v Krajskom divadle v Trnave (95. výročie).

■ **9. 3. 1947** – V Martine sa narodil kulturista PETER URÍČEK, majster Európy v kulturistike za rok 1980 a 10-násobný majster ČSSR, ktorý od roku 1972 pôsobí v Trnave ako architekt a projektant (70. narodeniny).

■ **11. 3. 1932** – V Novej Vieske sa narodil básnik a prekladateľ JÁN ONDRUŠ, člen trnavskej literárnej skupiny konkretistov,

te, orgánom miestnej samosprávy trnavského regiónu a všetkým záujemcom v centrálnej budove, v dvoch pobočkách (Tulipán, Prednádražie) a špecializovanom hudobnom oddelení, ktoré sídli v renesančnom Dome hudby Mikuláša Schneidera Trnavského. V roku 2013 bola budova knižnice vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. V roku 2007 bol kolektív pracovníkov Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave ocenený Pamätnou medailou predsedu TTSK a rektor

Trnavskej univerzity udelil knižnici Jubilejnú medailu Trnavskej univerzity za prínos k vzdelávaniu.

Svoje výročie pod príležitostným logom si pracovníci knižnice budú pripomínať počas celého roka. V rámci Týždňa slovenských knižníc bude vyhlásená súťaž vo vlastnej tvorbe Literárny salón Trnava, pripravuje sa vydanie publikácie Napísali o nás a celá škála podujatí pre všetky vekové kategórie a záujmové skupiny. ■

Ing. Ivan Mička s pomocou brata Jána Mičku, foto: archív autorov

Pred vyše šesťdesiatimi rokmi na Rybníkovej ulici

Píše sa rok 1955. Tretí rok je v plnej permanencii nová hasičská stanica na Rybníkovej ulici. Je to naplnenie snahy trnavských hasičov mať vlastný stánok. A že nielen dnes má slovo hasič váhu, potvrdzuje aj historická fotografia. Mladí hasiči sa pripravujú na súťaž. Je to celoštátna súťaž dorastu. Naši chlapci sa po tvrdom výcviku a príprave prebojovali až do Prahy na celoštátne kolo. Vidíme ich pri vykonávaní povelov signalizovaných zástavkou. Hadice – béčka sú rozťahanuté, prúdnice v rukách pripravené, vyzerá to, že voda je na rozdeľovači.

Zachovali sa nám mená, pretože boli úspešní. Ak ma pamäť neklame, ide o Dušana Kazmera z Hviezdoslavovej ulice, Antona Lettlera a Ivana Vlka z Horných bášť, Stanislava Banoviča. Boli tam aj moji kamaráti. Spomínam na to preto, že fotografia je aj dokumentom historického miesta Rybník, dnes Rybníkovej ulice, kde stojí

nový vysokoškolský internát. V pozadí, za družstvom chlapcov, je bývalá Družstevná ulica. Biela budova vpredu s trojuholníkovým štítom na prednej strane bola mliekareň, kde predávala mlieko naberačkou z veľkého hliníkového suda pani Blesáková. Tam sme chodili kupovať aj rožky a málokedy priniesli domov kanvu s mliekom plnú. Aj nám chu-

Ľudia a udalosti.....

ktorý vyrastal v Trnave a študoval na trnavskom gymnáziu. V r. 1994, 1999 a 2000 bol opakovane navrhnutý na Nobelovu cenu za literatúru. Jeho pamiatku v Trnave pripomína pamätná tabuľa na Pekárskej ulici (85. výročie).

■ **11. 3. 1947** – V Trnave sa narodil spevák populárnych piesní a pedagóg ĽUBOŠ NOVOTNÝ (70. narodeniny).

■ **13. 3. 1917** – V Trnave umrel národovec, poslanec uhorského snemu a advokát FRANKO VESELOVSKÝ, riaditeľ Ľudovej banky v Trnave a funkcionár Spolku sv. Vojtecha (100. výročie).

■ **16. 3. 1717** – V Trnave sa narodil astronóm, matematik a univerzitný profesor FRANTIŠEK WEISS, riaditeľ univerzitetnej hviezdárne a prvý volený rektor Trnavskej univerzity (300. výročie).

■ **16. 3. 1932** – V Trnave bol založený Klub turistov (85. výročie).

■ **16. 3. 1982** – V USA umrel básnik, prekladateľ, lekár a vysokoškolský profesor ANDREJ ŽARNOV, vl. menom František Šubík, rodák z Kuklova, absolvent gymnázia v Trnave, kde neskôr pôsobil ako patológ. V Trnave je po ňom pomenovaná ulica, pamiatku pripomína pamätná tabuľa a mesto mu roku 2009 udelilo za celoživotné literárne dielo a osobnú statočnosť Čestné občianstvo in memoriam (35. výročie).

■ **18. 3. 1712** – V Dolných Lovčiciach sa narodil historik, filozof a univerzitný profesor VALENTÍN KÉRI, v rokoch 1763 – 64 rektor Trnavskej univerzity (305. výročie).

tilo, aj sme točili kanvou a občas čo-to vyliali...

Naproti je drevená budova predajne Tabak. Nevieť prečo sme jej hovorili Danišova búda. Predával v nej starý jednonohý invalid, ktorý sa volal Starý. Bol to bývalý legionár a predajňu tabaku dostal doslova ako „trafikú“. Keďže náš otec si šúľal cigarety, chodili sme mu tam kupovať tabak Taras Bul'ba alebo Bystrice, menej často aj Detvy (vtedajšie najrozšírenejšie a najlacnejšie cigarety bez filtra). Ulica sa volala Čsl. brigády.

Na rohu vedľajšej ulice – Jeruzalemskej bol kováč Marcel Kotásek. Nad vchodom do kováčne mal tabuľu: Marcel Kotásek – skúšaný kováč a potkúvač (!). Protihľý dom stojí dodnes, bola tam pekárň chleba a stále tam bývajú poslední z rodiny Halačovcov. Neskôr, vedľa brány, kde je dnes plechová brána garáže, bol žandársky okrskok – kapitán Valo, ktorý často predvôľával nášho otca na výsluchy, lebo jeden z mojích starších bratov Pišta po roku 1948 ušiel za hranice.

Vedľa bola predajňa potravín Žákovci, kde bývajú dodnes ich deti – vnuci a pravnuci nezabudnutelného učiteľa hudby pána Jindru Richtera. Mal dve dcéry, obe sa stali učiteľkami. Vlasta s prezývku Čača hrala výborne s chlapcami futbal. Druhá bola, a vlastne aj je

ľubka. Vedľa bolo holičstvo, v ktorom nás strihal každý mesiac holič pán Meravý. Naproti bol hostinec, v ktorom šéfoval pán Bílik, tam sme chodili otcovi do „krígľa“ po pivo. Sem-tam sme si cestou upili horkastého, bielou penou pokrytého moku. Keď hostinec v päťdesiatych rokoch zrušili, bola tu miestnosť pre ČSM (Československý zväz mládeže), brat Milan bol predseda. Súčasťou hostinca bola kolkáreň a z dvora sa dalo vychádzať rovno na Družstevnú, odkiaľ bol vtedy iba krôčik – dva dolu na Rybník, kde boli futbalové ihriská. Tam hrávali futbal Slavoj, Tatan a iné oddiely, i futbalisti z cukrovaru, „kefári“ a ďalší, vrátane nás, neorganizovaných.

Posledný dom na Rybníkovej patril rodine Košťálovcov. A pred ním je dnes už neexistujúca, jedna z dvoch trnavských benzínových púmp. Na fotografii je vidno betónové oblúky, ktoré tvorili strechu nad autami. Pumpa podľahla požiaru a veku. Komín vzadu je zo zaniknutej tehelne – dvojky. To bolo Bučianske mýto, dnes križovatka Hlbokej a Bučianskej (teraz Piešťanskej) cesty. Náš dom bol z druhej strany rohu Horných bást a Michalskej ulice, tam, kde sa dnes renovuje historická hradobná veža so záhradou zvažujúcou sa na Hlbokú ulicu. ■

Ľudia a udalosti.....

■ **19. 3. 1637** – V Bratislave umrel kardinál PETER PÁZMAŇ, zakladateľ Trnavskej univerzity, ktorého pamiatku v Trnave pripomína ulica a socha v budove novodobej Trnavskej univerzity (380. výročie).

■ **25. 3. 1917** – V Handlovej sa narodil lekár IMRICH NYIULAS, primár chirurgie v Trnavskej nemocnici (100. výročie).

■ **25. 3. 1992** – Slovenská národná rada zriadila novodobú Trnavskú univerzitu v Trnave (25. výročie).

■ **27. 3. 1942** – V Trnave umrel bibliograf, literárny historik a cirkevný hodnostár ALOJZ ZELLIGER, profesor Učiteľského ústavu, člen výboru Spolku sv. Vojtecha a zostaviteľ súpisu trnavských tlačí, ktorého pamiatku v Trnave pripomína pamätná tabuľa (75. výročie).

■ **28. 3. 1932** – V Hornej Krupkej sa narodil učiteľ, spisovateľ a básnik JÁN ČÁPKA, autor publikácií pre deti, ktorý žije v Trnave (85. narodeniny).

■ **29. 3. 1932** – V Trnave sa narodil vysokoškolský pedagóg, významný predstaviteľ manažérstva kvality na Slovensku, odborný publicista a autor učebníc ALEXANDER LINCZÉNYI, spoluzakladateľ Materiálovotechnologickej fakulty STU so sídlom v Trnave a jej dlhoročný profesor (85. narodeniny).

■ **29. 3. 1947** – V Trnave sa narodil scenárista, dramaturg, publicista a vysokoškolský pedagóg LEO ŠTEFANKOVIČ, v rokoch 2006 – 2010 dekan Filmovej a televíznej fakulty VŠMU v Bratislave (70. narodeniny).

P.R. ■

Martin Neumann

Pamätná tabuľa z roku 1882 na Hviezdoslavovej

Dom č. 281 na Hviezdoslavovej ulici bol asanovaný v roku 1949. Pred samotnou demoláciou bola z jeho fasády sňatá mramorová tabuľa z roku 1882 pripomínajúca miesto skonu uhorského kráľa Ľudovíta I. Veľkého. Pravdepodobne v tom čase už nežili pamätníci, ktorí sa vtedy zúčastnili slávnostného odhalenia tabule. Skúsme si preto pripomenúť okolnosti jej umiestnenia.

Na valnom zhromaždení v župnom dome v Bratislave sa 15. decembra 1873 sformoval Archeologický spolok Bratislavskej župy, neskôr premenovaný na Archeologický a historický spolok Bratislavskej župy (Pozsonyvármegyei régészeti és történelmi egyesület).¹ Vo svojich stanovách mal okrem výskumu a záchranu archeologických a historických pamiatok, ich prezentácie verejnosti prostredníctvom výstav a prednášok aj rozširovanie archeologických a historických poznatkov týkajúcich sa predovšetkým Bratislavskej župy, kam v tom čase patrila aj Trnava.² Členovia tohto spolku sa venovali predovšetkým dokumentácii župných pamiatok a ich zbieraní. Na každoročných valných zhromaždeniach spolku (alebo na stretnutiach riadiaceho výboru, ktorý sa schádzal častejšie počas celého roka) referovali jeho členovia o svojej činnosti. Na jednom z týchto zasadnutí riadiaceho výboru, ktoré sa konalo 10. decembra 1879 župnom dome v Bratislave, predniesol správu o svojej činnosti aj Jozef Könyöki, vtedajší správca zbierok Bratislavského mestského múzea.³ Opísal svoju činnosť počas letných prázdnin, keď sa venoval najmä mapovaniu pamiatok na Záhorí. Okrem toho sa však stručne zmienil aj o údajnom dome, kde mal zomrieť uhorský kráľ Ľudovít I. Podarilo sa mu zistiť, že stotož-

nenie miesta posledného pobytu kráľa Ľudovíta s domom rodiny Šomodiovcov nie je správne. Namiesto toho určil nové miesto – dom rodiny Popovičovcov.⁴ Následne diskusia o trnavskom dome utíchla. Ďalšiu aktivitu v tejto veci bolo možné badať až ku koncu roka 1881, čo bolo pravdepodobne spôsobené priblížením 500. výročia smrti kráľa Ľudovíta. Na zasadnutí riadiaceho výboru spolku 5. decembra 1881 sa už prerokovávalo umiestnenie pamätnej tabule na dome Sára Popovičovej v Trnave. Po dôkladnom prerokovaní bol schválený aj text na pamätnú tabuľu.⁵ Pred-

Hviezdoslavova ulica v roku 1913

sedníctvo spolku predpokladalo, že týmto sa pochybnosti okolo lokalizácie miesta úmrtia kráľa

definitívne ukončia. Na tom istom zasadnutí sa predsedníctvo spolku zhodlo, aby bola Sára Popovičo-

¹ WAGNER, Lajos (szerk.): *A Pozsonyvármegyei régészeti egylet 1876-1877. évi értesítője*. Pozsony: Nirschy Ferenc könyvnyomdája (előbb Sieber örökösei), 1878, s. 7.

² WAGNER, Lajos (szerk.): *A Pozsonyvármegyei régészeti és történelmi egyesület 1882-1885. évi értesítője*. Pozsony: Stampfel, Eder és társai könyvnyomtató intézetéből, 1885, s. 60.

³ *Pozsonyvidéki lapok*, 9.12.1879, č. 282, roč. 7, s. 3.

Pozsonyvidéki lapok, 11.12.1879, č. 284, roč. 7, s. 3.

⁴ *Pozsonyvidéki lapok*, 11.12.1879, č. 284, roč. 7, s. 3.

⁵ *Pozsonyvidéki hírlap*, 8.12.1881, č. 45, roč. 1, s. 3.

vá, rovnako ako aj slobodné kráľovské mesto Trnava, prijatá medzi členov spolku. To sa napokon aj uskutočnilo. S príchodom okrúhleho výročia smrti Ľudovíta I. sa v Trnave aktivizoval Uhorský krúžok (Magyar-kör), ktorý v meste vznikol len krátko predtým v roku 1880.⁶ Pre Uhorský krúžok to bola príležitosť ukázať sa verejnosti. Bolo preto rozhodnuté, aby sa v deň výročia kráľovho úmrtia konala v meste slávnosť spojená s odhalením pamätnej tabule. Do organizovania slávnosti sa pustil Ján Thinagl, miestny notár a zostavovateľ miestnych novín. Termín slávnosti bol ohlásený na 10. septembra 1882. Na slávnosť predpoludním prišli z Bratislavy vlakom zástupcovia Archeologického a historického spolku, ktorý stál pri odhalení pôvodného miesta skonu kráľa Ľudovíta. Bol medzi nimi Ladislav Orosz, Tivadar Ortvay, Ľudovít Wagner, Michal Samarjay, František Némethy ako aj Jozef Könyöki.⁷ Na vlakovej stanici už čakali zástupcovia trnavského Uhorského krúžku a víтали vlak z Bratislavy. Následne zaviedli šesťčlennú delegáciu do svojho sídla, odkiaľ po krátkom uvítaní zamierili do Kostola sv. Mikuláša. Tu sa o pol jednástej zúčastnili slávnostnej omše, ktorú celebraval František Komlós-sy. Na bohoslužbe sa zúčastnil aj celý gymnaziálny spevácky zbor, ktorý spevom sprevádzal liturgické obrady. Po skončení omše vyšiel z kostola sprievod. Na jeho čele stál učiteľský zbor spoločne so študentmi. Za nimi sa ťahal obrovský dav ľudí, ktorí prišli na slávnosť zo širokého okolia Trnavy. Cestu pred dom Sáry Popovičovej spríjemňoval hudobný sprievod

trnavského hasičského zboru ako i zbor vojenských veteránov. Po príchode pred dom Sáry Popovičovej na dnešnej Hviezdoslavovej ulici (č. 281) došlo na spev prvých troch veršov hymnickej piesne Szózat, ktorú zaspieval meštiansky spevácky zbor. Po jeho odznení sa na tribúne, ktorá bola prichystaná pred samotným domom Sáry Popovičovej, ujal slova gymnaziálny učiteľ Ladislav Melčický. Vo svojej reči zhrnul význam vlády kráľa Ľudovíta a jeho prínos pre Trnavu. Nato nasledoval ďalší spev „Himnusz-u“, tento raz už v podaní kapely trnavského hasičského zboru. Po jeho doznení nasledoval prednes básne s názvom Pamiatka kráľa Ľudovíta Veľkého, ktorej autorom bol Július Šomodi.⁸ Básne bola dokonca vytlačena na letákok a v počte tisíc kusov bola rozdaná prítomným. Po odrecitovaní básne sa znova ozvala

zborová hudba, za spevu ktorej sa členovia Uhorského krúžku a Archeologického a historického spolku pomaly poberali dovnútra domu S. Popovičovej, kde si prezreli priestory údajného skonu kráľa Ľudovíta. Po skončení slávnosti sa dav rozšíril a členovia oboch spolkov (asi 50 osôb) sa zišli na slávnostnej hostine, kde sa nešetřilo vzájomnou chválou a vďakou. Pochvalovali si organizáciu slávnosti, ako i dobré vzťahy medzi oboma spolkami.⁹ Večer bratislavská delegácia odcestovala vlakom naspäť do Bratislavy, čím bola celá slávnosť zakončená. Jedinou pamiatkou nielen na miesto úmrtia kráľa Ľudovíta, ale i na spomenutú slávnosť zostala mramorová tabuľa na úrovni prvého poschodia domu č. 281 na dnešnej Hviezdoslavovej ulici.¹⁰ Niesla nápis pripomínajúci obe udalosti:

*Ezen házban,
mely egyes udvari részeiben
a XIV. század elején épült,
hunyt el
a nemzedékek óta fennálló
hagyomány szerint
NAGY LAJOS
Magyarország dicső királya
1382 szeptember 11-én.
A félezredes évforduló alkalmából
a pozsonyi Toldy-kör indítványára
ezen emléktáblát kegyeletből emelte
Popovits Sára háztulajdonoső
1882*

*V tomto dome,
ktorý bol postavený na častiach dvora
na začiatku XIV. storočia,
zomrel
na základe niekoľko generácií
starej tradície
ĽUDOVÍT VEĽKÝ
slávny kráľ Uhorska
11. septembra 1382.
Pri príležitosti 500. výročia
nechala na podnet Toldyho krúžku
umiestniť túto pamätnú tabuľu
Sára Popovičová, majiteľka domu
1882*

Dnes sa tabuľa, bohužiaľ, „vďaka“ demolácii domov na Hviezdoslavovej ulici nenachádza na svojom pôvodnom mieste. Bola premiestnená do múzea, kde spočíva doteraz.¹¹ Zostáva však svedkom dnes už takmer zabudnutej udalosti. ■

⁶ MARTON, József: Nagyszombat. In: *BOROVSKÝ, Samu (szerk.): Pozsony vármegye és Pozsony. Magyarország vármegyei és városai*. Budapest: Apollo Irodalmi Társaság, 1904, s. 198.

⁷ Členovia sprievodu boli zároveň členmi aj iných spolkov, medzi iným aj Toldyho krúžku z Bratislavy.

⁸ *Pozsonyvidéki lapok*, 13.9.1882, č. 70, roč. 10, s. 1.

⁹ *Pozsonyvidéki lapok*, 13.9.1882, č. 70, roč. 10, s. 2.

¹⁰ Podľa dobových záznamov sa nedá usúdiť, či v čase slávnosti bola už na dome nainštalovaná pamätná tabuľa.

MARTON, József: Nagyszombat. In: *BOROVSKÝ, Samu (szerk.): Pozsony vármegye és Pozsony. Magyarország vármegyei és városai*. Budapest: Apollo Irodalmi Társaság, 1904, s. 195.

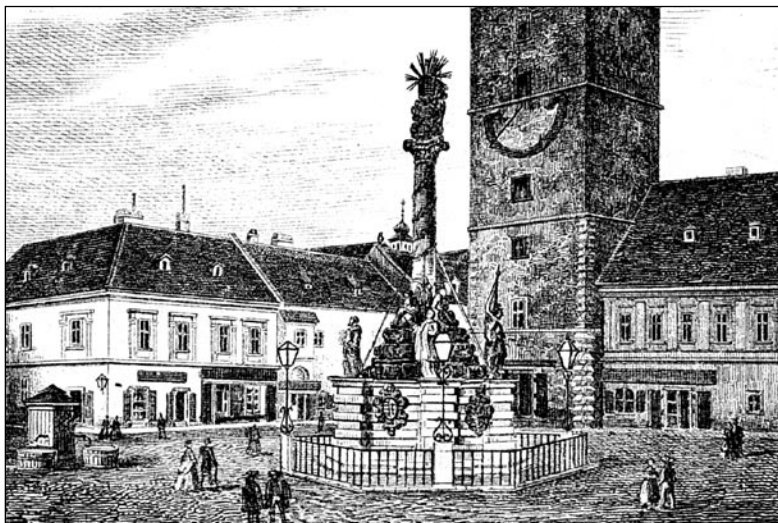
¹¹ JURČOVÁ, Simona: Dvaja nemí svedkovia starej trnavskej ulice. In: *Novinky z radnice*, 2015, roč. 26, č. 2, s. 10.

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Trnava – bedeker 1875

Keby sa tak dalo na krátky čas nakuknúť do Trnavy v niektorom období jej zaujímavej histórie! Čo by ste si vybrali? Predpokladám, že by to bolo niečo príjemné alebo slávnostné, a nie moment invázie Tökölyho vojakov. Napríklad víťanie niektorého z panovníkov, keď prišiel do mesta aj s družinou? Zasadnutie mestskej rady? Nejaká veľká procesia? Oslava vinobrania? Jarmok?

Predstavte si, že by ste sa ocitli na trnavskom námestí napríklad niekedy začiatkom 16. storočia – ešte predtým, ako Trnavčania postavili mestskú vežu. Ako asi to námestie vyzeralo bez súčasných historických dominant – bez veže, trojičky a divadla, ale s kamenným mostom cez Trnávku či kráľovskou kúriou? A ako vlastne vyzerali domy, ktoré si vtedy Trnavčania stavali? To všetko by ste sa na takom malom výlete do minulosti dozvedeli. Akurát by ste museli mať šťastie, aby práve nezúrila morová epidémia, aby ste sa neocitli v horiacom meste, aby ulice neboli plné vojska, aby vás zhodou okolností nepripútali k stĺpu hanby alebo nezavreli do žalára... a aby vás nepostretlo ešte asi tisíc iných možných nástrah, kvôli ktorým by ste nestihli presun nazad do 21. storočia. V roku 1875 by ste do Trnavy mohli docvárať na koni, priviezť sa na voze, koči, fiakri, alebo prísť jednoducho vlakom na stanicu. Ubytovať by ste sa mohli v hostinci Polnitzkého na južnom predmestí, alebo v hoteli U čierneho orla Jánoša Albrechta priamo na námestí. Horšie by to bolo s dorozumievaním. V roku, keď zatvorili Maticu slovenskú, by ste sa mali prezentovať maďarčinou. Nemčina by tiež nebola zlá voľba – najmä v židovských prevádzkach. Po slovensky (trnavsky) by vám rozumeli na trhu či v súkromí rodín, inde by ste možno nepochodili. Menej podozriví by ste na verejnosti boli, ak by ste použili trebárs všetky tri jazyky v jednej vete... Váš odev by bol nemenej dôležitý. Mal by byť dobovo moder-

Námestie s trojičkou, 1868, Reiffenstein a Rösch vo Viedni

Trnavské divadlo a studňa s kaďami, 1868, Reiffenstein a Rösch vo Viedni

ného strihu, z kvalitnej látky, šitý u dobrého krajčíra. O topánkach nehovoriac. A ešte účes a u mužov fúziky, také pekné, našuchorené do strán. Podľa celkovej vizáže by si vás už Trnavčania niekam zaradili. S riflami, tričkom a teniskami by ste skončili v skupinke „ten od cirkusu“.

Čo by ste v Trnave v roku 1875 našli? Určite by ste si chceli urobiť prechádzku po historických pamiatkach, ktoré poznáte aj dnes. Cez námestie by ste aj vtedy videli dominantné veže hrubého kostola, prešli by ste sa okolo starých budov slávnej univerzity k invalidskému kostolu,

potom okolo jatiek k paulínom. Tam by ste prešli cez most okolo sochy sv. Jána Nepomuckého ponad potok a ďalšou malou uličkou (Trhovou) by ste sa dostali na Dolnohrubú ulicu (Hlavnú) plnú obchodov. Potom okolo divadla ešte niekoľko krokov po Hornohrubej ulici (Štefánikovej) k jezuitom. Vrátili by ste sa, pri divadle zahli k františkánom a ďalej fortnou cez hradby do promenády. Prechádzkou na juh by ste prišli okľukou k Polnitzkého hostincu a znova na Dolnohrubú ulicu. Budova súdu ešte nestála, bola tam len stavba starej strelnice z konca 18. storočia. Neďaleko pri hradbách stála aktuálna strelnica, oproti vile bývalého mešťanostu Ignáca Emmera. Špitál a Kostolík sv. Heleny by ste našli tam, kde je dnes. Od Dolných bášť v diaľke za Mlynským potokom sa vypínala ešte jedna veža z veľkej budovy, o ktorej by ste sa od Trnavčanov dozvedeli, že tam boli ešte pred sto rokmi mníšky klarisky a teraz sú tam starí vojaci – veteráni, čo nemajú všetkých päť pokope, chudáci. Trasa by nebola veľmi odlišná od tej, ktorú absolvujú turisti dnes. Líšilo by sa všetko ostatné. Turistov bolo vtedy v našom meste asi ako šafranu. Ľudia sem prichádzali v roku 1875 za nejakým účelom, nie len obdivovať kostoly a pamiatky. Do Trnavy sa chodilo na jarmoky, za obchodmi, či na návštevu, nie iba tak, že teraz cestujem, idem sa pozrieť, ako to v Trnave vyzerá a neprekáža mi, že tam nikoho nepoznám. Darmo, iná doba, iné zvyky. Cudzinec by tu mal svojho hostiteľa, ktorý by ho po meste sprevádzal ako domáci a pomerov znalý. Na potulkách by vnímal architektúru, sochy, starobylosť a určite by do niektorého kostola zašiel na bohoslužby. Ale jeho kroky po Trnave by zrejme viedol hosťiteľ, s ktorým by nevynechali návštevu niektorej vechy,

Severovýchodný roh námestia, 1868, Reiffenstein a Rösch vo Viedni

Výhľad na hrubý kostol, 1868, Reiffenstein a Rösch vo Viedni

kaviarne či cukrárne.

V Trnave bolo vtedy niekoľko kaviarní, kam sa dalo zísť, prečítať si pri káve noviny a niekde si aj zahrať karty či biliard. V druhom dome od radnice mal kaviareň Georg Hermann a vedľa bola pekáreň Fridricha Furcheho, takže ak títo dvaja spolupracovali, zákazníci mali ku káve aj čerstvé pekárské výrobky. Oproti vyrábala a predával Simon Herzog pálenku. Na rohu s uličkou (dnes Trhovou) bola v roku 1875 kaviareň Karola Weezenkirchena, ktorý ju ešte v roku 1873 viedol v dome

č. 9 (na Hlavnej, kde bola neskôr Thalmeinerova kaviareň). O dva domy ďalej sa schádzala pánska spoločnosť v Trnavskom kasíne. Strážcom námestia bola Svätá Trojica a jej blízkou susedkou verejná studňa, vtedy ešte s prístreškom a veľkými kaďami na vodu. Vedľa divadla sa dali kúpiť koloniálne delikatesy v obchode u Smékala Pod striebornou guľou. V dome na rohu Divadelnej a Hornohrubej ulice (Štefánikovej) bola cukráreň Augusta Wiesera, u ktorého sa dali kúpiť okrem zákuskov aj lístky na

Cukráreň Augusta Wiesera okolo roku 1879, zbierka ZsM

predstavenie do divadla, ak tam chystali práve niečo zaujímavé. Hneď vedľa v dome mal kaviareň Jozef Martini. Wieserovej cukrárni konkuroval cukrár Celestín Vaculík na juhovýchodnom rohu námestia. Ďalšia cukráreň, Ferdinanda Haydta, bola v roku 1875 na Hviezdoslavovej ulici. Ktovie, kto bol v roku 1875 hviezdou trnavských cukrárov? Wieser,

Vaculík, alebo Haydt? V uličke za rohom námestia, na začiatku Hornopotočnej ulice (dnes je tam pošta) zdedila Hermína Killiusová kaviareň po otcovi. Podnik viedla so svojím manželom Ferdinandom Eckhardtom. Hneď v dome vedľa opravoval, vyrábala a predávala hodiny známy trnavský hodinár Adolf Lobmayer. Lobmayerove hodiny ukazovali čas vo viacerých meštianskych domácnostiach.

Muž zákona na fotografii Viliama Wietza, okolo roku 1875, zbierka ZsM

Reklama fotoateliéru Henrika Doležala 1873 – 1879, zbierka ZsM

Dámsky odev na fotografii Henrika Doležala, zbierka ZsM

Keby ste sa chceli na pamiatku odфотографovať, mohli ste si vybrať z dvoch fotoateliérov. Na Dolnohrubej ulici medzi radnicou a uličkou (Zámočnickou), vedľa Furcheho pekárne mal ateliér v rokoch 1873 – 1879 fotograf Henrik Doležel. Na dnešnej Hviezdoslavovej ulici neďaleko Kostola sv. Anny bol vtedy fotoateliér Viliama

Trnavský manželský pár na fotografii Viliama Wietza, okolo roku 1875, zbierka ZsM

Wietza. Ale akurát získal lepšie miesto neďaleko Doležala na čísle 38, tak sa tam ešte do konca roka presťahoval a robil mu konkurenciu. Lekára Ferdinanda Kanoviča by ste našli v tom istom dome, kde mal fotoateliér Doležel. Advokát Vendelín Kutlík mal svoju kanceláriu na Chlebovom rínku (Radlinského).

Koncom októbra 1875 by ste možno stihli aj svadbu dvadsaťtriročného Fridricha Furcheho, pekárskeho majstra a hrdého nositeľa remesla po otcovi Antonovi. Vzal si devätnásťročnú Jozefínu Miha-

ličkovú, po mame z rodiny Ostermayerovcov. Ako sme spomínali, už vtedy bývali na adrese Trnava 43, v dome s pekárnou a obchodom, vedľa Hermannovej kaviarne. Na dobytčom trhu na predmestí si zvyčajne statkári vyberali kone a dobytok, ale niekedy tam rozložili svoj šiator cirkusanti a hneď z toho bolo rušné miesto plné detí. Keby ste tam vytiahli svoj smartfón z 21. storočia, boli by ste určite hviezdou všetkých iluzionistov. (Len, či by fungovala sieť...)

A ešte niečo. Z tohto výletu by ste pohľadnicu neposlali, na tie

si Trnavčania museli počkať ešte takých dvadsať rokov. ■

Zdroje:

Štátny archív v Trnave, MG Trnava Daňové registre z roku 1875, knihy 347 – 350
Matriky sobášov, r.-k. cirkev Trnava, rok 1875 [online]. [Cit. dňa 2017-02-13]. Dostupné na internete: <<https://familysearch.org/RÚČKA, Š.: Trnava čili historicko-miestopisný nástin krutých osudov a pamätností.... Škarniclova tlačiareň v Skalici, 1868 Zbierkový fond Západoslovenského múzea v Trnave>>

Katarína Karabová, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXI.

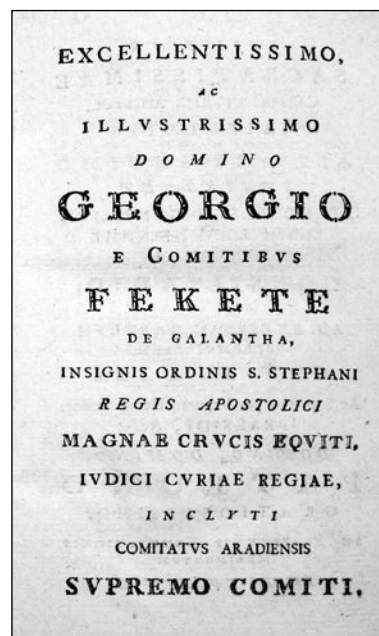
Prísny kritik a literárny teoretik Andrej Zachar

S prácou vysokoškolských pedagógov je neodmysliteľne späté aj recenzenské posudzovanie vedeckých či umeleckých diel. Zmyslom procesu je predovšetkým zhodnotenie kvality a pôvodnosti diela, odhaľenie prípadných chýb a mylných postupov, ktoré by znižovali jeho úroveň, a v konečnom dôsledku aj odporúčenie či neodporúčenie diela na vydanie. Aj z minulosti poznáme dôsledných posudzovateľov literárnych diel, o niečo menej frekventovane sa nám zachovala informácia o negatívnom posudku, ktorý bol príčinou nevydania konkrétnej práce.

V postave dnešného hlavného protagonistu, posledného rektora historickej Trnavskej univerzity, sa stretávame s literárnym teoretikom a recenzentom, ktorý hodnotil kvalitu diel skutočne prísne a nie vždy priaznivo pre autora. Univerzitný pedagóg Andrej Zachar sa narodil v roku 1733 v Trenčianskej Teplej. Štúdium filozofie absolvoval na jezuitskej univerzite v Košiciach a v roku 1754 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Po skončení noviciátu, ktorý absolvoval v Trenčíne, začal vyučovať gramatiku a spoločenské náuky na rehoľných gymnáziách v Rožňave, Levoči a v Stoličnom Belehrade. Do Trnavy prišiel v roku 1761 kvôli štúdiu teológie a po jeho skončení tu pôsobil do roku 1767 ako prefekt trnavského konviktu. Nasledujúcich päť rokov vyučoval na tunajšom gymnáziu spoločenské vedy. Po zrušení rehole pôsobil na Trnavskej univerzite ako profesor rétoriky a poetiky. V rokoch 1776 – 1777

zastával zároveň funkciu prokurátora skupiny českých študentov pri voľbe rektora. Po presídlení univerzity do Budína prednášal Andrej Zachar v rokoch 1777 – 1783 humanitné predmety na kráľovskej akadémii, od roku 1783 bol riaditeľom trnavského gymnázia. V tejto funkcii zotrval do konca svojho života. Zomrel v Trnave v 15. februára 1805.

Zachar výrazne zasahoval do slovenského kultúrneho života. Bol pedagógom viacerých slovenských osvietencov a príslušníkov bernolákovského hnutia. K jeho žiakom sa radia J. Fándly, M. Kyselý či J. I. Bajza, ktorému vraj Zacharov kritický posudok znemožnil vydať v Trnave zbierku Rozličných veršov. Z dostupných materiálov sa dozvedáme, že Zachar posudzoval aj rukopis Bernolákovho Slovára, ten však na rozdiel od Bajzovho diela v roku 1796 schválil na vydanie. Dôkazom, že Zachar nebol len prísny posudzovateľom diel

iných pisateľov, bola jeho bohatá literárna činnosť. Je autorom viacerých latinských veršovaných príležitostných oslavných rečí a ako vynikajúci básnik a literárny teoretik sa predstavil v diele Carmina Andreae Zachar ...qu-

ibus accidit brevis tractatus de poesi lyrica, dimensionibusque metrorum, suis notis et exemplis illustratorum – Básne Andreja Zachara..., ktoré sprevádza výklad o lyrickej poézii a metrických vzoroch s poznámkami a príkladmi samotného autora (Trnava, 1777). Dielo je venované Jurajovi Fekete z Galanty, ktorý bol v rokoch 1766 – 1773 magistrom kráľovskej kúrie. Podľa názvu sa dá predpokladať, že pôjde o zbierku básní doplnenú o teoretickú časť týkajúcu sa metriky. V skutočnosti sa publikácia člení na štyri časti. Sám autor predstavuje svoje dielo v príhovore čitateľovi takto: „V prvej časti opisujem vo veršoch históriu trnavskej kráľovskej akadémie, kým nebola presťahovaná do metropoly, druhá časť nazvaná profonetická obsahuje niekoľko básní určených pre kráľovských delegátov. Prečítaš si v nej o tých mužoch, ktorí dosiaľ vyučujú na tomto mieste. V tretej časti som pripojil didaktické ódy, aby sa nezdalo, že som zbaviac sa učiteľských povinností odložil aj starosť o mravy. Štvrtá časť – aby som aj z tejto časti splnil stanovenú úlohu – prináša napokon mnou obľúbené základy lyrickej poézie a jej metrické vzory vysvetlené podľa scholastickej metódy s mojimi vlastnými poznámkami a príkladmi.“

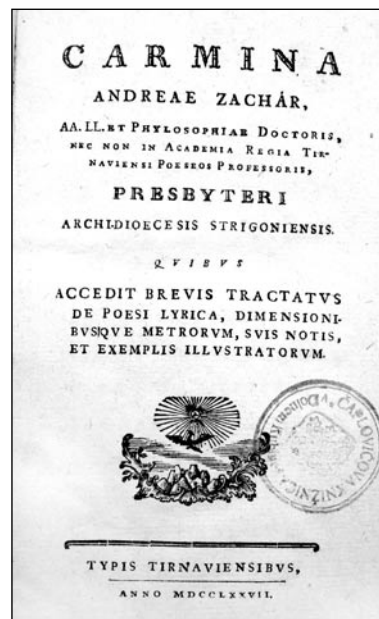
V skutočnosti je štruktúra Zacharovho diela pozoruhodná a vymyká sa klasickému vnútornému členeniu podobne ladených diel z obdobia baroka. V prvej časti máme možnosť skutočne čítať básne rôzneho obsahu súvisiace s trnavskou vzdelávacou ustanovizňou. Druhá časť, hoci by sa zdalo, že je rovnako rýdzo poetická, prináša okrem básní uvedených v jej druhej polovici zoznam mien vyučujúcich profesorov podľa jednotlivých fakúlt počnúc fakultou teologickou a pokračujúc právnickou, lekárskou, filozofickou a artistickou. Menoslov je uvedený aj s konkrét-

nými predmetmi, ktoré profesori vyučovali. Ďalej sú tu spomenutí predsedovia kráľovskej akadémie, prísediaci, notár, protokolista, kancelár, rektor a dekan. Tretia časť Zacharových Básní je ako jediná bez prozaického predhovoru, ale tzv. proloquium je vo forme úvodnej básne (pozri ukážku). Ódy, ktoré tu nachádzame, sú písané v rôznych metrách vhodných pre tento druh básní. Napokon rýdzo teoretická štvrtá časť o lyrickej poézii a metrike uzatvára zaujímavé dielo. V úvode autor vysvetľuje svoj zámer uverejniť túto časť predovšetkým vzhľadom na obťažnosť preberanej látky. Inovatívnym prvkom je pritom využitie vlastných príkladov autora pri charakterizovaní jednotlivých metrických schém.

Zacharovo dielo vyšlo v čase, keď už bolo rozhodnutie o presídlení Trnavskej univerzity známe. Vzhľadom na tento fakt sa môže javiť rozhodnutie autora netradične zaradiť do jednej knihy pomerne nesúrodé časti celkom logické. Z pohľadu dátových údajov, ktoré v diele nájdeme, mohli stať za viac ako štvorročným oneskorením vydania diela chýbajúce financie potrebné na jeho publikovanie. Najpravdepodobnejším donátorom sa tak stáva už vyššie spomenutý magister kráľovskej kúrie Juraj Fekete z Galanty. Nech je už pravda o vzniku skúmaného diela akákoľvek, je pre nás prameňom nielen údajov o univerzitnom pedagogickom zbore, ale aj názorovou ukážkou precíznosti recenzenta a autora v jednej osobe, ktorý poskytol svoje vedomosti študentom v knižnej podobe.

Ukážka z úvodnej básne tretej časti Básní:

Múdry muž má rád kritický pohľad, / lebo nikto sám seba dostatočne nepozná. // Ak slová spočiatku znejú britkejšie, / odmenou býva odplatená krivda. // Pretože tvrdá ruka má cenu / a trstenica sa trstanému páči, // pokiaľ zvoláva na cestu cnosti toho, / kto kráča po krivo-

lakom chodníčku. // Čo, keď sa previnenie trestom ruší / a blesk si vetry obľúbia? // Čo, ak by ťa aj kritik tvrdšie hrešil a verejne by chyba vyšla najavo. Hľadiac na cieľ, dáva ti priestor, / aby si nemal v nenávisti lekára. Nájde sa azda niekto, komu sa lieky protivia? / Bez nich sa však nevráti vytúžené zdravie. ■

Zoznam použitej literatúry:
Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Trnava: Lúč, 2000, s. 1508.

Zachar, Andrej: *Andrae Zachar ... quibus accidit brevis tractatus de poesi lyrica, dimensionibusque metrorum, suis notis et exemplis illustratorum*. Tyrnaviae: Typis Tyrnaviensibus, 1777.

Súťažná otázka:

Ktoré dielo Andrej Zachar neodporučil publikovať a kto je jeho autorom?

Správne odpovede zasielajte do 20. marca 2017 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Jana Judinyová

Na národa roli dedičnej – náš doktor Franko Veselovský

„Starý bojovník slovenskej národnostnej strany sa rozlúčil s nevďačným svetom... Za program slovenských národnostných prepriatcov bojoval vždy s otvoreným šišakom, s mužskou smelosťou... Bol snemovým vyslancom a vtedy pred ľudom celou silou bránil svoje stanovisko, ktoré mohlo byť korektné, ale nemohlo sa uskutočniť. Mal i procesy, prišiel i do väzenia...”

Podľa Nagyszombat és vidéke, citované v časopise Právny obzor, júl – september 1917¹

V marci tohto roku si pripomíname sté výročie úmrtia doktora Františka Veselovského (* 30. 9. 1845 – † 13. 3. 1917)², nášho takmer spolurodáka, poslanca uhorského snemu za Slovenskú národnú stranu (zvolený v roku 1901) a riaditeľa Ľudovej banky v Trnave. Doktora Veselovského si pre jeho pevný charakter, presvedčenie a odborné kvality vážili tak spolubojovníci za práva Slovákov v Uhorsku, ako aj príslušníci opozičného tábora, čoho dôkazom je aj uvedená dvojnásobná citácia.

Zrod slovenského národovca

František Veselovský-Muranec sa narodil v roku 1845 v Liptovskej Lúžnej rodičom Františkovi a Barbore, rodenej Cibulkovej. Prímenie Muranec dostal preto, lebo jeho rodičia mali ako prví v obci murovaný dom. Mimochodom, doteraz v obci Liptovská Lúžna nosí dobrá polovica obyvateľstva priezvisko nášho buditeľa. Základné vzdelanie získal František Veselovský v Lúžnej, pokračoval na štátnom rímskokatolíckom gymnáziu v Banskej Bystrici. Toto gymnázium bolo založené v roku 1855 zásluhou biskupa banskobystrickej diecézy Štefana Moyzesa (1797 – 1869)

a školského dozorcú Jozefa Kozáčka, vyučovalo sa tu v slovenskom jazyku okrem nemčiny a latinčiny. Až do roku 1867 gymnázium viedol významný národný buditeľ Martin Čulen³, ktorý vyučoval aj Františka Veselovského⁴ a nepochybne

Dom, v ktorom mal dr. Veselovský kanceláriu v r. 1872 (medzi Oudes a domom s vežičkami na dnešnej Hlavnej; zdroj: Západoslovenské múzeum

ovplyvnil jeho zmýšľanie. Na gymnáziu v Banskej Bystrici študoval v tých rokoch a maturoval aj Svetozár Hurban (s neskorším prímením

Vajanský), syn národovca Jozefa Miloslava Hurbana (1817 – 1888). Je veľmi pravdepodobné, že obaja národovci sa spoznali a spriate-

¹ Právny obzor, č. 1, ročník 1, júl -- september 1917, zodpovedný redaktor a vydavateľ Dr. utr. Emil Stodola, tlač: Budapešťiansky nakladateľský spolok, úč. sp.v Budapešti, 1917, s. 18-19

² Vítek P., Churý S., Veselovský M.: Liptovská Lúžna – história obce, vydala obec Liptovská Lúžna, tlač: TYPOPRESS s.r.o., Liptovský Mikuláš, ISBN: 80-969262-6-8, s. 81-82; Právny obzor, č. 1, ročník 1, júl – september 1917, zodpovedný redaktor a vydavateľ Dr. utr. Emil Stodola, tlač: Budapešťiansky nakladateľský spolok, úč. sp.v Budapešti, 1917, s. 18-19

³ Fajčíková K.: Bystrica prepisuje dejiny: prvé slovenské gymnázium bolo u nás. 23. 2. 2015 Výpoveď historika V. Sklenku. <https://nasabystrica.sme.sk/c/7661581/bystric>

⁴ Vítek P., Churý S., Veselovský M.: Liptovská Lúžna – história obce, vydala obec Liptovská Lúžna, tlač: TYPOPRESS s.r.o., Liptovský Mikuláš, ISBN: 80-969262-6-8, s. 81-82

lili práve na banskobystrickom gymnáziu a spolupracovali potom celý život v procese národného obrodenia Slovákov. Tak František Veselovský ako aj Svetozár Hurban po matúre v Bystrici študovali právo v Bratislave. Obaja boli členmi študentského spolku Naprej, ktorého cieľom bolo aktivizovať národné uvedomenie Slovákov⁵. Od 70. rokov 19. storočia pôsobil doktor Veselovský ako advokát v Trnave⁶. Presnejšie, počínajúc rokom 1872 je vedený v daňovom registri mesta Trnava ako platiteľ dane, od tohto roku teda vykonával v Trnave samostatnú advokátsku prax⁷.

Život v Trnave

Po príchode do Trnavy sa mladý pravotár Veselovský začlenil do okruhu tunajších národne uvedomelých Slovákov. Tí sa v 70. rokoch 19. storočia sústreďovali okolo advokáta Vendelína (Bohboja) Kutlíka s manželkou Boženou. Vendko Kutlík, ako ho nazývali priatelia, mal v rokoch 1870 – 1871 advokátsku prax na adrese: Trnava 141 (spolu s Jozefom Bartonekom, Jozefom Keszelym a Haufelom⁸), býval na Divadelnej 91. V novembri 1870 v Kutlíkovej kancelárii pracoval ako koncipient aj Svetozár Hurban⁹. Ako bolo spomenuté, František Veselovský sa so Svetozárom Hurbanom dobre poznal ešte zo stredoškolských štúdií a v Trnave len pokračovali v národnobuditeľských aktivitách. Jednou z najvýznamnejších v danom období bol zrod Besedy slovenskej,

Dom, ktorý vlastnil dr. Veselovský na Hlavnej 42 (potom Ráckoczyho 11) od cca 1889 do smrti; ide o dom s nápisom Semená. Zdroj: Západoslovenské múzeum

ktorá po dlhých prieťahoch bola v roku 1872 aj oficiálne schválená¹⁰. Do činnosti Besedy sa zapájal aj doktor Veselovský. Tiež sa stal právnym poradcom a dlhoročným funkcionárom Spolku sv. Vojtecha¹¹ (Spolok mal prvé ustanovujúce zhromaždenie 14. septembra 1872¹²). Doktor Veselovský bol vo vedení Spolku sv. Vojtecha v Trnave minimálne ešte aj v roku 1904. Je iróniou histórie, že dôkaz o tom poskytuje práve nepriateľský tábor. Na zasadnutí spolku Femka (vzdelávací spolok založený na odnárodňovanie Slovákov) v Trnave v auguste 1904 prijali totiž výzvu: „Žiadame, aby sa slovenský spolok Svatovojtešský, ktorý vedú Martin Kollár a Fraňo Veselovský, rozpustil a aby základný majetok, knihy

tohoto spolku odovzdané boli maďarskému spolku Svätoštefanskému¹³.”

Keď v roku 1897 Katolícka ľudová strana zakladala v našom meste Trnavskú a vidiecku ľudovú banku, úč. spol., pri jej zrode sa angažoval práve dr. Franko Veselovský¹⁴. Dlhé roky bol jej riaditeľom a “veľmi krásne ju viedol“ (citácia z Nagyszombat és vidéke, 1917)¹⁵. Podľa záznamov v daňových registroch mal v roku 1888 doktor Veselovský advokátsku kanceláriu na adrese: Trnava 42. Išlo o meštiansky dom na dnešnej Hlavnej ulici na mieste, kde dnes stojí bývalý obchod „Pod stípmami“. Približne v roku 1889 sa doktor Veselovský stal majiteľom tohto domu, v ktorom býval až do smrti¹⁶. V čase

⁵ <https://sk.m.wikipedia.org/wiki/Naprej>

⁶ Vítek P., Churý S., Veselovský M.: *Liptovská Lúžna – história obce*, vydala obec Liptovská Lúžna, tlač: TYPOPRESS s.r.o., Liptovský Mikuláš, ISBN: 80-969262-6-8, s. 81-82

⁷ MG Trnava, daňové knihy 3B/339, daňový register 1872

⁸ MG Trnava, daňové knihy 3B/339, daňový register 1870-1871

⁹ Petrus, Pavol: *Vajanský zblázka. Výber listov*. Bratislava: Tatran, 1987, s. 38

¹⁰ Pöstenyi, Ján: Z minulosti Trnavy do prevratu (1918). In: *Trnava 1238 - 1938*. Vydala Rada mesta Trnava na pamäť 700-ročného jubilea. Trnava 1938. Tlač: Spolok sv. Vojtecha v Trnave. s.61-62

¹¹ Vítek P., Churý S., Veselovský M.: *Liptovská Lúžna-história obce*, vydala obec Liptovská Lúžna, tlač: TYPOPRESS s.r.o., Liptovský Mikuláš, ISBN: 80-969262-6-8, s. 82

¹² Pöstenyi, Ján: Z minulosti Trnavy do prevratu (1918). In: *Trnava 1238 - 1938*. Vydala Rada mesta Trnava na pamäť 700-ročného jubilea. Trnava 1938. Tlač: Spolok sv. Vojtecha v Trnave. s.62

¹³ Noviny Čech č. 234 z 25.8.1904, s. 5

¹⁴ Tkáč, M.: *Počiatky slovenského bankovníctva. kapitola: Okolnosti vzniku prvých slovenských bánk*. S. 16

¹⁵ *Právny obzor*, č. 1, ročník 1, júl-september 1917, zodpovedný redaktor a vydavateľ Dr.utr. Emil Stodola, tlač: Budapeštiansky nakladateľský spolok, úč. sp.v Budapešti, 1917, s. 19

¹⁶ Informáciu mailom poskytla PaedDr. Simona Jurčová, vedúca prezentačného oddelenia, Západoslovenské múzeum v Trnave dňa 6. 2. 2017, použité s jej schválením; autorka ďakuje za túto informáciu

jeho skonu v roku 1917 sa dnešná Hlavná volala ulica Ferenc Rákoczyho; Veselovského dom mal číslo 11¹⁷, čo je tá istá adresa.

Politické aktivity doktora Veselovského

Doktor Veselovský sa pôvodne hlásil k programu Katolíckej ľudovej strany, ale začiatkom 20. storočia vstúpil do Slovenskej národnej strany¹⁸. A hneď na začiatku dosiahol významný politický úspech. V roku 1901 boli po viac ako 30 rokoch do uhorského snemu zvolení štyria poslanci za Slovenskú národnú stranu: Martin Kollár v trnavskom okrese, Ján Valášek vo vrbovskom okrese, Ján Ružiak v liptovskomikulášskom a doktor František Veselovský za senický okres. Senický vyslanec, doktor Veselovský si svoje víťazstvo musel odpykať. V predvolebných rečiach žiadal vyučovanie na školách v Hornom Uhorsku v slovenskom jazyku a iné základné národnostné práva, za čo bol obžalovaný za poburovanie maďarského národa. Napriek obrane vlastnej a šesťhodinovej obrannej reči advokáta Štefana Fajnora bol odsúdený na jeden rok väzenia a tisíc korún pokuty¹⁹.

Za obsah svojich rečí, tento raz na predvolebnom zhromaždení v roku 1904, bol trnavský advokát doktor Franko Veselovský znova súdený. Najprv bol nitrianskou sedriou prekvapujúco spod obžaloby oslobodený²⁰, avšak prešporská súdna tabuľa rozhodla o jeho vine a uložila mu trest jeden rok

Veselovský s Martinom Kollárom a trnavskými voličmi. Zdroj: Trnava 1238 – 1938. Vydala Rada mesta Trnava na pamäť 700-ročného jubilea. Trnava 1938. Tlač: Spolok sv. Vojtecha v Trnave;

štátneho väzenia. Nastúpil ho vo Vacove 9. 1. 1905²¹.

Doktor Veselovský vstúpil do volieb aj v máji 1906. Kandidoval za Slovenskú národnú stranu v Senici, jeho protikandidátom bol Jozsef Emödy. Doktor Veselovský mal získať približne o 300 – 400 hlasov viac ako jeho súper, ale vďaka agresívnej protislovenskej politike tej doby, keď slovenských voličov pod rôznymi zámienkami diskreditovali a nepripustili k voľbám (napr. ak volič zahlásil svoje meno alebo meno Veselovského po slovensky, už bol jeho hlas neplatný), Veselovský prehral²². Slovenskí voliči sa trikrát telegraficky sťažovali ministromi vnútra na bezprávie vo voľbách²³, ale všetko bolo márne.

Doktor Franko Veselovský sa angažoval aj v procese nesmierne populárneho Ferdiša Jurigu

(1874, Gbely – 1950, Bratislava), katolíckeho kňaza a poslanca v uhorskom sneme až do roku 1918 (za Slovenskú ľudovú stranu). Šestnásteho novembra 1907 sa v Bratislave konal proces so stupavským farárom Jurigom. Za dva uverejnené články (Ohrňme rukávy a Faraoniti a Herodiáni) bol obvinený z poburovania proti maďarskému národu, doktor Veselovský ho sprevádzal procesom spolu s „národnými vyslancami Blahom, Hodžom a Kollárom“²⁴. Jedna z posledných verejných zmienok o doktorovi Veselovskom sa nachádza vo viendenskej tlači. Tlač tej doby uverejňovala aj zoznamy ubytovaných hostí v hoteloch metropoly, kúpeľoch a podobne. Tak sa z viendenského časopisu Wiener Fremdenblatt dozvedáme, že v máji 1913 sa advokát Veslovský ubytoval vo

¹⁷ overené na matrike MsÚ Trnava dňa 13.2.2017

¹⁸ Dobrotková, M.: Trnava v rokoch 1848 – 1938. Sociálne a národnostné pomery, pozn. 52. In: *Šimončič J. a kol.: Dejiny Trnavy, zv. I.* Vydalo mesto Trnava 2010

¹⁹ Lehotká, D.: Staršie dejiny Senice. In: *Benža Mojmír a kol.: Senica – dejiny mesta.* Vydavateľ: Mestský úrad v Senici, 1996 s. 53

²⁰ Čech č. 29 z 29.1.1904, s. 5

²¹ http://www.nasaadvokacia.sk/bb_proces.html

²² *Vorarlberger Volksblatt*, denník, č. 106, 41. ročník, 10.5.1906, s. 1–2

²³ *Čech*, č. 123, 5.5.1906, s. 2

²⁴ *Eva*, výber z ročnej tlače 1907, č. 3, s. 44

²⁵ *Fremdenblatt* č. 141 z 25. 5. 1913, s. 53

²⁶ *Právny obzor*, č. 1, ročník 1, júl-september 1917, zodpovedný redaktor a vydavateľ Dr. utr. Emil Stodola, tlač: Budapeštiansky nakladateľský spolok, úč. sp.v Budapešti, 1917, s. 19

²⁷ overené na matrike MsÚ Trnava, dňa 13.2.2017

²⁸ pátraním na matrike MsÚ sa nepodarilo nájsť potomkov (dňa 13. 2. 17 a 15. 2. 17)

viedenskom hoteli Post²⁵. Doktor Emil Stodola skonštatoval v svojom nekrológu na Dr. Veselovského, ktorý vyšiel v spomínanom Právnom obzore: „Celý svoj život statočne a svedomite pracoval na národa roli dedičnej... V uhorskej snemovni povedal pozoruhodné reči, svoje dejstvosťovanie pri vystupovaní odpýkal spolu s kolegom Valáškom žalárom... Jeho pamiatka bude vzácna v národe.“²⁶ Doktor Franko Veselovský zomrel

13. marca 1917 v Trnave²⁷. Pochovaný je spolu s manželkou Eleonou, rodenou Mikeskovou (1875 – 1919), na Novom cintoríne, Ulica Terézie Vansovej v Trnave. Manželia zomreli pravdepodobne bezdetní.²⁸

Vďační a pamätliví Trnavčania nezabudli na svojho takmer rodáka, veď doktor Veselovský strávil v našom meste viac ako 40 rokov a prispel k národnému a hospodárskemu pozdvihnutiu tu žijúcich Slovákov a celého mesta. Pome-

novali sme po ňom jednu z ulíc v dnešnej štvrti Špíglsál. V tomto roku si pripomíname sté výročie jeho úmrtia. Večná česť jeho pamiatke. ■

Autorka ďakuje za pomoc prof. PhDr. Eve Fordinálovej, CSc., PaedDr. Simone Jurčovej, Západoslovenské múzeum, PhDr. Eve Veselovskej, OÚ Liptovská Lúžna a pracovníčkam archívu a matriky MsÚ Trnava. Zároveň si dovoľuje poprosiť čitateľov, ktorí by vedeli prispieť ďalšími poznatkami k osobe Dr. Franka Veselovského, aby sa prihlásili v redakcii.

(eú)

Na Trnavskom objektíve získali najviac ocenení známi autori z Trnavy

Trnavské osvetové stredisko a Mesto Trnava vás pozývajú na slávnostné otvorenie 47. ročníka súťažnej výstavy neprofesionálnej fotografickej tvorby Trnavský objektív 2017, ktoré sa uskutoční 23. marca o 17. hodine v Západoslovenskom múzeu v Trnave. Na výstave sa bude prezentovať štyridsaťdveť autorov z okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec. Súčasťou vernisáže bude vyhlasovanie a odovzdávanie ocenení.

Úroveň súťažných fotografií hodnotili členovia odbornej poroty, renomovaní umeleckí fotografi Pavel Pecha, František Tomík, Rudolf Lendel a Roman Pavlovič. V skupine autorov do 16 rokov udelili prvú cenu Timei Hargašovej z Hlohovca, ako druhá sa umiestnila Viktória Suchánová z Trstína.

Dve ceny bez určenia poradia v skupine autorov od 16 do 21 rokov získali Petra Bašnáková z Chtelnice a Lenka Janíčková z Trstína za súbory čiernobielych fotografií, nositeľkou čestného uznania je Barbora Jurčová z Trnavy.

Dve ceny bez určenia poradia boli v tejto vekovej skupine udelené aj za farebné fotografie – jednu získala opäť Petra Bašnáková, druhú Katarína Cinová z Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave.

Nositeľom hlavnej ceny za čiernobiele fotografie v skupine autorov nad 21 rokov je Roman Tibenický z Piešťan, dve ceny bez

Foto: Milan Marônek

určenia poradia dostali Karol Belas z Piešťan a Viliam Procházka z Trnavy – Modranky. Čestné uznania patria trnavským autorom Jurajovi Marecovi, Milanovi Marônkovi a Petrovi Vráblikovi. Tri ceny bez určenia poradia za farebné fotografie získali Dušan Rafaj, Jiří Svoboda a Ján Ševeček z Trnavy, čestné uznania pripúťujú Karolovi Križanovi z Trnavy, Vladimírovi Lužinskému

z Chtelnice a Beáte Machajdovej z Vlčkoviec.

Štyri ceny bez určenia poradia za multimediálne prezentácie fotografií boli udelené Ernestovi Kopponovi z Vrbového, Karolovi Križanovi, Milanovi Marônkovi a Jiřímu Svobodovi z Trnavy. Čestné uznanie patrí Trnavčanovi Jánovi Ševečkovi.

Výstava v Západoslovenskom múzeu potrvá do 22. mája. ■

Martin Jurčo, foto: archív UCM

Zomrel etnológ a niekdajší rektor Univerzity sv. Cyrila a Metoda Ján Podolák

„Keď som ešte ako malé dieťa pozoroval život, zaujímali ma najmä zvyky v mojej rodnej obci. To som mal ešte desať rokov. Chcel som spoznávať život, z ktorého som vzišiel. Keď som išiel gymnázia do Trenčína, sme mali učiteľa dejepisu Jozefa Braneckého, ktorý nás viedol a vychovával k záujmu o štúdium minulosti u nás,“ spomínal v jednom z rozhlasových rozhovorov. Ján Podolák študoval národopis a históriu na dnešnej Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1952 bol pri založení Národopisného ústavu SAV. Tam spoluzakladal aj časopis Slovenský národopis (1953), podieľal sa na formovaní Slovenskej národopisnej spoločnosti (1958). Do roku 1960 tam pôsobil ako výkonný redaktor. Neskôr formoval jej prácu ako vedecký tajomník, vedúci oddelenia i zástupca riaditeľa. Od roku 1966

Osobnosť slovenskej etnológie, vysokoškolský pedagóg a začas aj rektor Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave Ján Podolák (*17. mája 1926 Dolná Súča †15. február 2017 Bratislava) viac ako polstoročie aktívne formoval a ovplyvňoval podobu tejto vednej disciplíny. Zaoberal sa výskumom národností na Slovensku a Slovákov v zahraničí, teóriou a dejinami slovenského národopisu, otázkami agrárnej kultúry a štúdiom ľudových kultúr Slovanov Balkánskeho polostrova.

až do odchodu do dôchodku v roku 1991 pracoval ako pedagóg na Filozofickej fakulte UK, aj keď začas nemohol pedagogicky pôsobiť. Spoluzakladal vedecovský Kabinet etnológie (1968) a podieľal sa na vybudovaní samostatnej Katedry etnografie a folkloristiky (1969).

„V duchu Šafárikovho odkazu sme založili zborník Ethnologica Slovaca. V redakčnej rade som mal sovietskych, poľských, českých odborníkov, i Bulhara a Chorváta,“ spomínal v Slovenskom rozhlase.

Po roku 1993 bol aj poradcom pre národnostnú problematiku Kancelárie prezidenta SR. Pred dvadsiatimi rokmi stál pri vzniku trnavskej Univerzity sv. Cyrila a Metoda a v rokoch 1999 – 2002 bol jej rektorom. Na tejto vysokej škole pôsobil až do roku 2004 ako vedúci Katedry etnológie. Pri príležitosti životného jubilea mu pripravili na pôde tejto školy slávnostný seminár.

Ján Podolák sa celý život venoval agrárnej kultúre a národnostným vzťahom. Skúmal pastierstvo nielen na Slovensku, ale aj na Balkáne a Kaukaze. Z mnohých odborných textov, štúdií a prác spomeňme aj jeho 25 knižných publikácií, niektoré súviseli i s trnavskými regiónom. Patril k zakladajúcim členom komisie pre prípravu Etnografického atlasu Európy, bol spoluautorom Etnografického atlasu Slovenska

i niektorých hesiel v dvojväzbovej, doteraz neprekonanej Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska (1995). Spomeňme aj niektoré knižné tituly z jeho pera: Návod na etnografický výskum (1962), Pastierstvo v oblasti Vysokých Tatier (1967), či Tradičné ovčiarstvo na Slovensku (1982). Napísal i monografiu svojej rodnej obce Dolná Súča. Niekoľko rokov organizoval v rôznych regiónoch Slovenska aj odborné výskumy spojené s terénnou praxou pre našich i zahraničných pedagógov a študentov. „Každý rok som zhromaždil 15 a v niektorých rokoch aj 60 študentov i pedagógov od Edinburghu až po Tbilisi. Semináre boli napríklad v Spišskej Belej, v Liptovskej Tepličke a na mnohých iných miestach. Pamätám si, že sme nemohli zohnať hotel a profesori spali u roľníkov po rodinách. Boli z toho nadšení a každý v tom videl obrovskú príležitosť poznať našu krajinu,“ spomínal Ján Podolák.

Bol nositeľom mnohých ocenení, napríklad Herderovej ceny, ktorú mu udelili vo Viedni (1974). V roku 1989 bol menovaný za riadneho zahraničného člena Kráľovskej akadémie Gustava Adolfa vo švédskom meste Uppsala. V roku 2006 mu prezident SR odovzdal vysoké štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra II. triedy za mimoriadne významné zásluhy v oblasti rozvoja vedy a školstva. ■

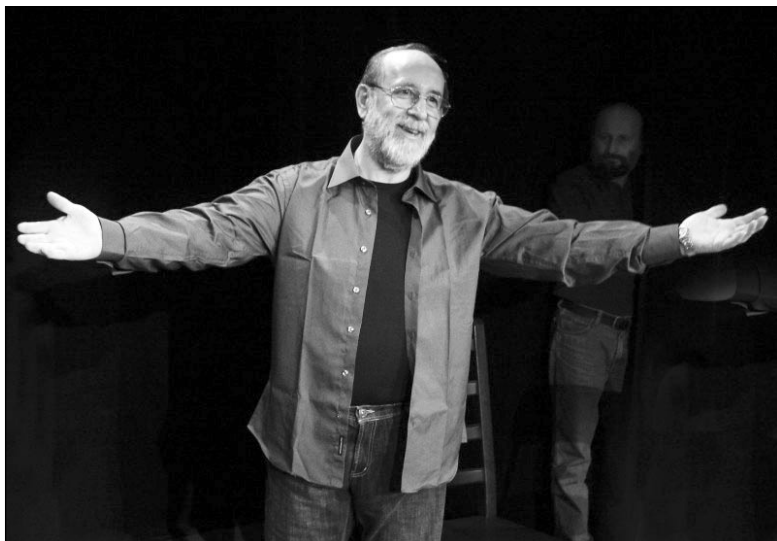
Martin Jurčo, foto: Ctibor Bachratý

Milan Brežák bol dušou trnavského DISK-u

Pri osobnom stretnutí s ním na ulici by sme o ňom nepovedali, že je herec a má významný vzťah k ochotníckemu divadlu, a dokonca ho sám aj tvorí. Vážny výraz v tvári, presnosť a precíznosť však boli preňho devízou. Uplatnil sa v postavách, ktoré zodpovedali jeho naturele a navyše s vojenskou precíznosťou dokumentoval činnosť „svojho“ divadla. Bol ním divadelný súbor DISK Trnava, kde pôsobil od roku 1964. Milan Brežák (* 28. marec 1945 Trnava † 28. január 2017 Trnava) bol jeho dušou.

„Napriek materialistickému svetonázoru bol človek duchovný. Nezhromažďoval hmotné statky, žil pre idey, spoluvytváral ich a pomáhal obhajovať. Cítil a vedel, že divadlo nie je miesto, kde sa môže ukázať a predvádzať, ale je to aréna pre nové a revolučné myšlienky, ktorých ambíciou je meniť svet k lepšiemu. Po odchode do dôchodku v roku 2007 sa už do činnosti pre divadelný súbor DISK pustil naplno. Zvládol pomerne zložitú agendu komponovania projektov aj ich administratívnu realizáciu. Stal sa priam ideálnym impresáriom, ktorý dokázal na seba prevziať všetko to neumelecké, čo tvorba potrebuje, vytvoril priam ideálnu pôdu pre tvorcov a nikdy sa na to nestážoval, robil to rád, lebo vedel, že to robí v mene umenia. A všetko to robil bez nároku na poďakovanie,“ napísal o ňom režisér súboru DISK Blaho Uhlár. Podľa jeho slov s organizačným duchom Milana Brežáka vchádzalo na scénu racionálne a analytické herectvo s dávkou optimizmu.

Zúročením jeho hereckej práce bola v sezóne 2014/2015 Cena Jozefa Kronera. Milan Brežák mal z nej veľkú radosť, lebo pred mnohými rokmi sa mohol osobne stretnúť s Jozefom Kronerom a aj preto, lebo toto ocenenie opäť dostala osobnosť z nášho regiónu (laureátom sa stal o niekoľko rokov skôr aj jeho kolega Ján Rampák). Celkom prvou ocenenou v histórii Ceny Jozefa Kronera bola Štefánia Slobodová zo Z-divadla v Zelenči. Štefánii Slobodovej

a Milana Brežáka spojil osud aj v ich odchode z tohto sveta. Táto večná múza Jozefa Bednáríka, jeho Pepka, zomrela na začiatku tohto roka. Za desiatky rokov v DISK-u bol Milan Brežák na 543 predstaveniach, z toho na 504 ako herec, na zvyšných ako zvukár. Okrem toho účinkoval vo vyše päťdesiatich predstaveniach v rôznych javiskových formách. K divadlu sa dostal ešte na strednej škole. Na vojenskom gymnáziu na Morave bol členom es-trádnej skupiny a neskôr si so spolužiakmi založili aj divadlo. V týchto aktivitách pokračoval aj po presune do Trnavy, keďže tu pokračoval v stredoškolských štúdiách. Najprv pracoval v recitačnom krúžku, a vzápätí krátko hral v Divadielku pod orechom. Ponuka hrať v divadle DISK prišla v roku 1964. Jeho prvou rolou bola postava pátra Dominika v hre Diablove nevesta. „V tomto prvom období som

hral farárov, pátrov a podobné postavy. Asi tak vyzerám. Zakaždým som si preštudoval, ako sa postava má správať, prípadne aké bolo jej postavenie v dobovom kontexte. Keď sme robili klasiku napríklad s režisérmi Vendelínom Kuffelom alebo s Mikulášom Fehérom, vždy nám pomohla dramaturgická príprava ako sú čítačky a rozborov charakterov jednotlivých postáv,“ spomínal Milan Brežák v rozhlasovom rozhovore a pripomenul aj zástoj režiséra Dušana Vicena.

V čase šesťdesiatročného jubilea divadla DISK pred dvomi rokmi mapoval Milan Brežák aj osobnosti, ktoré s ním spolupracovali a ovplyvnili ho ako herca. Významnou postavou divadla bol aj pre neho Blaho Uhlár. A to aj napriek tomu, že viacero hercov malo problém vpraviť sa do nového prístupu režiséra. Milan Brežák napokon privítal jeho koncept autorského divadla, keď

sa po improvizáciách zafixuje text do scenára. Príťažlivé bolo preňho, že sa môže akoby skryť za postavu a vysloviť svoje názory jej rečou. Takto vznikli (nielen pod Uhlárovým vedením) mnohé a mnohé úspešné inscenácie v ktorých hral, napríklad *Geniálna epocha podľa Schulza*, *Opulentná sviňa*, *Polylóg (Tok času)*, *Ponor (Sladké hry minulej sezóny)*, *Solitudo*, *Stabilizácia*, *Status*, *Prežitie* a mnohé ďalšie. Aj keď ho v posledných rokoch trápilo zdravie,

s veľkým entuziazmom sa pustil do dokumentačnej práce o divadle DISK v jubilejnom roku 2015, keď si pripomínalo 60 rokov od svojho vzniku. Inicioval aj seriál o osobnostiach tohto divadla na stránkach *Noviniek z radnice* s cieľom zmapovať prínos DISK-u na poli ochotníckeho divadelníctva. Profesionálne sa Milan Brežák venoval viacerým povolaniam. Bol automechanikom, neskôr a na dlhé obdobie pracoval vo vtedajšej mládežníckej organizácii,

kde sa postupne dostal až na pozíciu predsedu jej okresného výboru, neskôr dokonca pôsobil aj v Prahe ako inštruktor pre Západoslovenský kraj. V tom čase vyštudoval politické vedy a pokračoval v Bratislave na Vysokej škole politickej na Katedre kultúrnej politiky. V roku 1989 bol riaditeľom Domu politickej výchovy v Trnave. Po pôsobení v Dome detí a mládeže najdlhšie obdobie – v rokoch 1992 – 2007 pracoval ako vedúci odboru kultúry na trnavskom magistráte. ■

Stanislav Šurin

Trnavská hudobná jar pripomenie dve výročia a otvorí obnovenú spevácku súťaž

Štyridsiaty deviaty ročník *Trnavskej hudobnej jari*, ktorú už tradične organizuje Mesto Trnava v spolupráci s *Bachovou spoločnosťou na Slovensku*, ponúkne šesť koncertov v rôznych koncertných a chrámových priestoroch Trnavy.

Medzinárodný festival klasickej hudby *Trnavská hudobná jar* vznikol v čase politického odmäku v bývalom Československu, v roku 1968. Za takmer päťdesiat rokov existencie tohto podujatia sa na festivale predstavilo množstvo významných hudobných telies (Slovenská filharmónia, Belehradská filharmónia, Komorný orchester B. Warchala, *Musica aeterna*, *Solamente naturali*, *The Cathedral Choir Sheffield* atď.) a sólistov (Svjatoslav Richter, Eva Blahová, David di Fiore...). Otvárací koncert sa uskutoční v nedeľu 26. marca v Zrkadlovej sále Divadla Jána Palárika a predstaví sa na ňom vynikajúci francúzsky klavirista poľského pôvodu Maciej Pikulski (na fotografii). V jeho podaní zaznejú skladby F. Chopina, F. Liszta., F. Schuberta a S. V. Rachmaninova. Dramaturgia festivalu reflektuje aj dve výročia. Tento rok si pripomenieme nedožité 90. narodeniny vynikajúceho slovenského básnika Miroslava Válka, ktorý sa narodil 17. 7. 1927 v Trnave.

Piesne Stanislava Šurina na básne jedného z našich najväčších básnikov zaspieva v sprievode Pacora trio v sobotu 1. apríla v trnavskej Synagóge – Centre súčasného umenia Kamil Mikulčík. Koncert, ktorý sa bude konať pod záštitou predsedu Trnavského samosprávneho kraja Ing. Tibora Mikuša, bude poctou Trnavčanov svojmu rodákovi.

Od narodenia najvýznamnejšieho majstra piesňových cyklov Franza Schuberta tento rok uplynie 220 rokov. Jeho *Zimná cesta* – jeden z najslávnejších piesňových cyklov vôbec – zaznie v nedeľu 23. apríla v našťudovaní skvelého slovenského speváka Tomáša Šelca a s klavírnym sprievodom Dany Hajóssy. Opäť v nedeľu, 9. apríla, zahrá v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika melódie z Mozartovej *Čarovnej flauty* Trio Lotz. Májové koncerty festivalu zaznejú v trnavskej Bazilike sv. Mikuláša. Na najstaršom organe v Trnave, ktorý postavil v roku 1788 V. Arnold, zahrá v sobotu 13. mája

vynikajúci taliansky organizator Christian Tarabbia program zložený z barokových skladieb talianskej proveniencie. Záverečný koncert z diel M. Schneidera Trnavského ukončí v nedeľu 21. mája 49. ročník THJ a zároveň otvorí obnovenú *Spevácku súťaž* M. Schneidera Trnavského. Trnavský komorný orchester, sólistov a Miešaný spevácky zbor Tirnavia bude dirigovať slovenský dirigent Marian Lejava. Festival finančne podporil Fond pre podporu umenia a Trnavský samosprávny kraj. ■

Martin Jurčo, foto: René Miko

Lenivosť a úpadok Ťapákovcov v príťažlivej forme

Božena Slančíková-Timrava / Ondrej Šulaj: Ťapákovci. Úprava: Matúš Bachynec a Lucia Mihálová; dramaturgia: Lucia Mihálová; scéna: Ján Husár; kostýmy Peter Čanecký; hudba: Daniel Fischer; réžia: Matúš Bachynec. Hrajú: Tomáš Vravnik, Kristína Tóthová, Martin Križan, Ingrida Baginová a. h., Miroslav Beňuš, Silvia Holečková-Soldanová, Marta Maťová a. h., Martin Kochan a. h., Jozef Bujdák, Petra Blesáková, Vladimír Jedľovský a Tatiana Kulíšková. Premiéra: 18. februára 2017 vo Veľkej sále Divadla Jána Palárika.

Divadlo Jána Palárika si v každej sezóne vyhradzuje priestor na uvedenie inscenácie, ktorá prináša klasiku dramatického divadla. Sú to tituly, ktoré si rád pozrie každodenný návštevník divadla, ale pre školy sú možnosťou, aby videli jedno z odporúčaných literárnych alebo dramatických diel priamo na javisku. Po derniere Urbánkovho Kamenného chodníčka prichádza sugestívne dielo slovenského literárneho realizmu. Text a obsah je pre návštevníka aj vďaka literárnej výchove dostatočne známy, a tak obsahom neprekvapí. No forma robí dielo oveľa dynamickejším a zaujímavejším. Pozitívom je, že dostali priestor celkom mladí a pre návštevníka trnavského divadla neznámi tvorcovia. Ako základ zobrali úpravu pôvodného textu B. S. Timravy od Ondreja Šulaja, ktorá pôvodne vznikla ako scenár hry uvedenej na doskách Divadla SNP v Martine (1975) a aj vo forme televíznej inscenácie (premiéra 29. 11. 1977 v réžii Ľubomíra Vajdičku). Druhá jeho úprava je o niečo novšia a bola základom pre inscenáciu uvedenú na bratislavskej Novej scéne. Pripomeňme, že Ondrej Šulaj v minulosti spolupracoval s divadlom v Trnave, je autorom dramatických predlôh inscenácií Epizóda 39 – 44 (1979) a Commune de Paris (1981).

Božena Slančíková-Timrava (1867 – 1951) je výraznou ženskou predstaviteľkou slovenského literárneho realizmu. Ako jedna z prvých prišla aj s témou ženy a jej emancipácie. Vďaka otcovej veľkej knižnici sa dostala k množstvu literatúry a napokon študovala na evanjelickej škole v Banskej Bystrici u profesora Orphanidesa. Uvedomelé a slo-

bodomyselné prostredie rodiny evanjelického farára jej umožnilo pozerat' sa na viacero tém aj z inej strany a inou optikou. Timrava sa v próze Ťapákovci snaží zachytiť rozklad jednej spoločenskej formácie a prechod k druhej. Rodinu Ťapákovcov našla v susedstve v rodnom Polichne. Tam žila rodina Vrapáňovcov dobrovoľne uzavretá do starého konzervatívneho sveta, ktorá akúkoľvek zmenu k lepšiemu zásadne odmietala. Rozklad Ťapákovskej rodiny znázorňuje oddeľovaním jednotlivých jej členov. Od Iľe, ktorá odchádza do služby k rektorovcom, cez Miška Ťapáka odchádzajúceho do sveta. Iľa narúša celé toto prostredie a na svoju stranu si napokon nakloní muža Paľa, ktorý sa prispôsobí novému spôsobu života.

„Pracovali sme sa obidvomi Šulajovými dramaturgickými. Prepájali sme ich, a urobili sme prienik, aby z každej niečo zostalo tak, aby sme sa držali čo najviac Timravinej predlohy. Druhá totiž pracuje viac s absurdným humorom, až s čechovovskými prvkami. Prvá je použitým jazykom viac podobná Timra-

ve. Chceli sme, aby hra nebola archaická, aby tam bolo prepojenie so súčasnosťou,“ hovorí dramaturgička Lucia Mihálová a pripomína, že inscenácii chceli dodať ľahkosť, humor a svižnosť.

„Ťapákovci sú absolútne nedramatická látka, je to dvadsaťstranová novela o tom, že nikto nič nikdy neurobí, jednoducho, nie je tam nejaký dramatický dej. Práve preto sme hľadali všetky spôsoby, ako diváka pritiahnúť. Obsadenie sme dosť dlho pripravovali. Snažili sme sa vybrať hercov, ktorí sa typovo hodia do charakterov postáv Šulajových a Timravinych. Zavolali sme si teda aj troch hostí do postáv Zuzky, Miška, a Anče – Zmije. Myslím, že všetci traja zapadli do profesionálneho kolektívu divadla. Timrava vo všetkých svojich dielach opakuje rôzne postavy. Napríklad aj postavu Zuzy, alebo Hagarky, ktorá má choré dieťa. Zuza je typická dedinská žena, ktorá rada klebetí, ale zároveň je lenivá, hovorí o práci a nakoniec neurobí nič,“ hovorí Lucia Mihálová. Práve predstavielky postáv Zuzy a Anče – Zmije osviežili inscenáciu vkladom hereckých predstaviteľiek

a typovou vhodnosťou ich obsadenia. „Nemohli sme tú moju Zuzu predstaviť ako celkom zlú ženu. Veľmi mi pomohol režisér, aby som sa zhostila tejto postavy v uveriteľnej podobe. Bola to moja prvá skúsenosť aj na trnavskom javisku. Som študentka 4. ročníka na VŠMU, bola to pre mňa veľká škola,“ hovorí Ingrida Baginová o svojej sugestívne stvárnenej postave Zuzy. Podobne do úplnej drobnokresby hrala hosťujúca herečka Marta Maťová svoju postavu Anče – Zmije. „Keď som sa o mojej postave s režisérom rozprávala, povedal mi, že sa považuje za jednu z najtragickejších postáv v slovenskej literatúre a u Timravy vôbec, pretože v sebe skrýva niekoľko motívov. Nielen ten, že je mrzáčka a nikdy nebude chodiť, ale zároveň sa jej rozpadáva rodina a nevie sa vyrovnáť s tým, že z nej nikdy nebude normálna žena, ktorá sa vydá a bude mať vlastnú rodinu. Druhý je motív tradície,

ktorú sa snaží umelo v tej rodine udržať a nie je ochotná pripustiť, že čas plynie a doba sa vyvíja, napríklad aj, že Mišo odchádza z domu. Týchto niekoľko motívov sa dá krásne v tej postave hrať,“ hovorí Marta Maťová, ktorá skončila herectvo na VŠMU pred dvomi rokmi. Dnes hosťuje v dvoch postavách v Činohre SND, Radošinskom naivnom divadle, ale aj v Štúdiu 12. Mladý režisér Matúš Bachynec pripravoval viacero inscenácií na pôde VŠMU, ktoré zajali aj vedenie trnavského divadla, preto ho na začiatku sezóny oslovili na spoluprácu. „Mám rád Boženu Slančíkovú – Timravu. Nazerá na ľudí spod stola. Neopisuje Slovákov ako krásnych ľudí v krojoch, ale ako zašpinených, opitých a krutých k svojim ženám. Toto bolo na Timrave jedinečné,“ hovorí Bachynec. Diváka prekvapí práca s priestorom. Kým prvé dejstvo sa odohráva na proscéniu, na začiatku druhého

dejstva jedna z postáv strháva plachtu s dedinským motívom, za ktorou je fokusovaná izba Ťapákovcov. V týchto dvoch plánoch – prednom a „zadnom“ sa odohráva celé druhé dejstvo. A napokon na záver je rovnakým spôsobom „otvorená“ tretia miestnosť. „Tak sme sa snažili riešiť viacero optík. Najprv llinu, a potom postavu Anče – Zmije,“ hovorí Ján Husár, ktorý navrhoval scénu. Výraznú atmosféru dáva inscenácii aj hudba Daniela Fischera a jej vyznenie vo finále. Zaujímavá autorka a titul prilákali na premiéru aj niekoľkých divadelných kritikov. A tí nešetřili chválami. Ako napríklad kritik Karol Mišovic: „Inscenácia je verná téme. Je aktuálna aj po sto rokoch. Práca mladého absolventa VŠMU ukazuje, že sa máme na čo tešiť, pokiaľ ide aj o ďalšie inscenácie. Dokáže pracovať s hereckým detailom a krásne ho vkomponovať do celku.“ ■

(mkv)

Rómovia v slovenských mestách ako problém geografie človeka

Treba si uvedomiť prognózy a predchádzať vzdelávaním a ponukou pracovných miest vylúčeniu Rómov z väčšinovej spoločnosti

Geografia človeka, alebo tzv. humanná geografia, je vetva geografie, ktorá sa (podľa Wikipédie) zameriava na systematické skúmanie vzoriek a procesov utvárajúcich interakciu človeka s prostredím, najmä príčiny a následky rozmiestnenia ľudskej aktivity na zemskom povrchu. Zahŕňa ľudské, politické, kultúrne, spoločenské a ekonomické aspekty. Jedným z jej odborných predstaviteľov je RNDr. Martin Šuvada, PhD., absolvent Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý sa už dlhšie venuje rómskej menšine na Slovensku z vyššie uvedených aspektov. Akým spôsobom sa utvárala v histórii, kto ju tvorí, aká je početná, aká je jej interakcia s prostredím, a tým aj jej segregácia či inkultúracia do nerómskej majority. V roku 2015 vyšla jeho kniha Rómovia

v slovenských mestách, v ktorej zhrnul výsledky svojho terénneho aj vedeckého výskumu. Mestá si vybral ako zvláštny a menej skúmaný či medializovaný fenomén rómskeho osídlenia (asi s výnimkou košického Luníka IX) oproti nelegálnym osadám, ktoré sú vnímané (na celoeurópskej úrovni) ako pálčivejší problém. Trnava tiež patrí medzi mestá, ktoré majú svoju rómsku menšinu (Martin Šuvada uvádza aj stručnú históriu rómskej komunity na Coburgovej ulici), aj keď podľa štatistík uvedených v knihe Rómovia v slovenských mestách zďaleka nepatrí do prvej dvadsiatky miest s najpočetnejšou skupinou týchto obyvateľov, určite ani s ohľadom na percentuálne zastúpenie. Kniha prináša všeobecný stručný prehľad histórie Rómov usádzaných v blíz-

kosti slovenských miest už od stredoveku, keď boli známi ako zruční remeselníci a talentovaní hudobníci, prizývaní aj do šľachtických či meštianskych domov. Okrajovo spomína aj zákony, ktoré ich už od nepamäti a dokonca aj v osvietenských a moderných časoch (18. až prvá polovica 20. storočia) stále istým spôsobom vnímali ako niečí „majetok“ a kriminalizovali ich kultúrne prejavy (kočovanie). V závere dielo prináša aj prehľad odbornej literatúry s rómskou tematikou a fokusom na stredoeurópske prostredie. Možno prekvapí, že podľa publikácie Rómovia v slovenských mestách početnosť rómskej komunity na Slovensku vznikla aj tým, že počas vojnovnej Slovenskej republiky tu boli v relatívnom bezpečí Rómovia, ktorí sem emigrovali najskôr z Nemecka, Rakúska, Poľ-

ska, neskôr aj Čiech, Maďarska a Ukrajiny, určite však neprekvapí, že o jej rozrastanie sa v súčasnosti stará hlavne vysoká natalita (oproti väčšinovej populácii). Aj preto je dobré poznať prognózy a predchádzať (vzdelávaním, ponukou pracovných miest) vylúčeniu Rómov z väčšinovej spoločnosti, ved' čoskoro ju možno budú tvoriť. V minulosti sa v ich inkulturácii udialo mnoho neúspešných pokusov: Vyznačovali sa tým, že sa s nimi zaobchádzalo ako s ľuďmi nižšej kategórie, za ktorých treba rozhodovať, a oni sa tomu prispô-

sobili. A deje sa to aj dnes, i keď menej nápadne. Martin Šuvadka uvádza z rôznych regiónov Slovenska príklady, akým spôsobom sa väčšinová spoločnosť snaží s touto minoritou vysporiadať, a medzi riadkami je jasné, že poznaním a riešením rómskej chudoby (a tým aj kriminality) „zvnútra“ (napr. misiami, priamou prácou a aktiváciou Rómov v komunitách) treba čo najviac predchádzať rasistickým populistickým riešeniam, ktoré nikomu neprospejú.

Na záver možno povedať, že aj keď sa zdá, že sa tento „problém“

nijako nedá riešiť, je to aj otázka pohľadu. Každý problém možno vnímať aj ako príležitosť – v tomto prípade príležitosť pre vzdelanejšiu majoritu, ktorá má prostredníctvom rôznych podporných programov skutočne možnosť pomôcť so začleňovaním Rómov do spoločnosti takým spôsobom, aby neboli vnímaní iba cez sociálne problémy a kriminalitu. Cesty sa v mnohých prípadoch len hľadajú, ale to neznamená, že neexistujú. Lebo je známe, že príležitosti v mnohom určujú charakter zúčastnených, aj súčasných Rómov. ■

(mkv)

Strácajúce sa obrazy obrazov

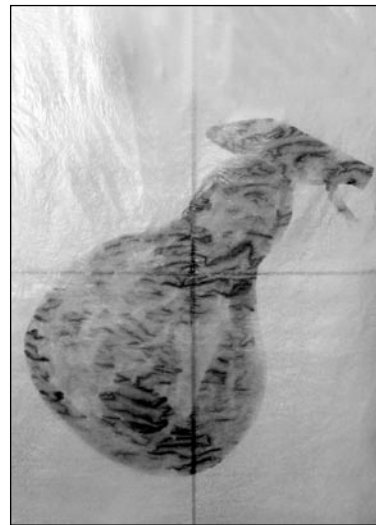
V Synagóge – Centre súčasného umenia je do 26. marca 2017 otvorená výstava obrazov Katalin Madarász Decsi – Transparentné kusy – pod kurátorským vedením Mátého Csandu. Výstava nepriamo odkazuje na svet večných ideí v Platónovej filozofii.

Kati Madarász Decsi (nar. 1982) je absolventkou Fakulty umení Technickej Univerzity v Košiciach (v odbore grafika a experimentálna tvorba u prof. Rudolfa Sikoru). Venuje sa predovšetkým grafike s využitím rôznych experimentálnych postupov (fotografia, video, monotypia) a maľbe organickými látkami na netradičné povrchy, často s presahom do inštalácie, resp. environmentu, umeleckého prostredia. Takým spôsobom sa jej podarilo preniknúť aj do priestoru trnavskej synagógy, a to pomocou veľkorozmerných malieb okupujúcich celý jej objem. Pritom ide o zásah blízky prchavému letu motýľa.

Autorka zobrazuje v sérii Transparentné kusy rôzne predmety: celkom banálne, úžitkové a zväčša nepovšimnutiahodné (v takomto zmysle „transparentné“) veci, ktoré nás každodenne obklopujú a ktoré posudzujeme len na základe ich funkčnosti (žehlička, krhla, stolička a pod.). Vedome sa vyhýba klasickým kompozičným schémam a konvenciám zátišia – sústreďuje sa vždy len na jeden konkrétny predmet. Preto môžeme diela série čítať aj ako skryté portréty. Zásadným prvkom je pritom aj fakt, že predmety sú zobrazené len ako

vystrihnuté ploché siluety, resp. tieňové obrazy – s viac-menej vedomým odkazom na Platóna. Hlavne na jeho filozofický názor, že javový svet, teda všetko, čo vnímame zmyslami, je len tieňom skutočnosti – večného sveta dokonalých ideí, ktorý sa do toho nášho len premieta v existencii jednotlivých nedokonalých predmetov. V tomto názore má umenie veľmi nízky „status“, keďže je len odrazom (obrazom) odrazu (obrazu dokonalej idey), teda odvodenou, limitovanou formou „reality“.

Transparentné kusy sa stávajú drobnými relikviami našej vlastnej prchavosti. Aj samotný materiál, ktorý umelkyňa využila pri tvorbe, je takto symbolicky nabitý. Maľuje totiž červenu kapustovú šťavu fixovanou lakom, ako podkladový materiál jej slúži jednoduchý baliaci papier. Práce sú presiaknuté metaforikou prchavosti a pomínutelnosti – už aj vďaka skutočnosti, že ide o efemérne (časovo ohraničené) tvary. Keďže nanosená farba na svetle pomaly, ale isto bledne, viditeľný obsah sa postupne (v priebehu niekoľkých mesiacov) vytráca – na konci ostáva len samotný baliaci papier, ktorý v divákovi evokuje akúsi krehkú,

jemne vlnitú, polopriesvitnú blanú (spřchnutého motýlieho krídla). V dielach je vedome zakomponovaný pomalý rozklad, sebadeštrukcia formy a obsahu.

Výtvarnú i myšlienkovú kvalitu prác Katalin M. Decsi vyzdvihuje aj to, že ako autorka do 35 rokov bola už trikrát nominovaná na Maľbu roka organizovanú Nadáciou VÚB (v rokoch 2014, 2015 aj 2016). Umelkyňa žije a tvorí v Nových Zámkoch. Výstavu v Synagóge – CSU z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. ■

Bohumil Chmelík, predseda Trnavského fóra '89

Sochár Štefan Belohradský a Trnava

Ing. arch. Štefan Belohradský, akademický sochár (* 1930 – † 2012), rodák z Preselian, vyrastal v Trnave, chodil do gymnázia a úspešne maturoval. Na jeho ďalšiu profesijnú orientáciu mala Trnava významný vplyv svojimi pamiatkami i kultúrnym životom. Navštevoval ateliér Jána Koniarka, ako trinásť-ročný bol jeho najmladším žiakom.

V Bratislave vyštudoval dve vysoké školy, Fakultu architektúry Slovenskej vysokej školy technickej a po kratšej praxi nasledovalo šesťročné štúdium na Vysokej škole výtvarných umení. Sochárstvo študoval u prof. Štefunku a prof. Pribiša. Takmer desať rokov pedagogicky pôsobil na Strednej škole umeleckého priemyslu, kde viedol keramickú triedu.

Vo svojej sochárskej tvorbe spája myslenie architekta a sochára.

Využíval geometrickú abstrakciu a neokonštruktivistické tendencie.

V 60. rokoch minulého storočia sa v umení obnovil záujem o geometrickú abstrakciu a konštruktivizmus.

Tento spôsob tvorby bol sochármi a architektmi v jednej osobe mimoriadne blízky.

V roku 1967 stál Štefan Belohradský pri založení Klubu konkretistov.

Vo svojej tvorbe využíval priestor ako súčasť diela, ktoré v ňom umiestnil, svetlá a tieň, kontrasty a zrkadlenia, kinetizmus, zdôrazňoval charakter materiálu.

Boli to najmä monumentálne plastiky dotvárajúce verejné priestranstvá a interiéry architektúry.

Pracoval s kameňom, pohľadovým betónom, glazovanou keramikou, ale aj s duralom, antikorom, plexisklom.

Ručné sochárske modelovanie nahradili technické výkresy, konštrukcie, strojové spracovanie.

Mnohé monumentálne diela vznikli najprv ako komorné sochárske štúdiá a po rokoch sa stali podkladom pre rozmerné plastiky.

Najznámejšia je realizácia sochárskeho objektu nazvaného Na počesť archeológie, ktorá vznikla z mramorového diela Kyvadlo času.

Tento sochársky

komplex Štefana Belohradského je situovaný pri diaľnici a už z diaľky upozorňuje na neolitickú osadu pri Bučanoch, datovanú do 4. tisícročia pred Kristom.

Monument je vysoký trinásť a pol metra, a tiahla ryha v rozmernom kyvadle času je zobrazením momentu dôležitého pre sledovanie pohybu Slnka a jeho lúčov použitého v kruhovej plošine osady, identifikovanej ako svätyňa Slnka.

Belohradského objekt dopĺňa zväčšená socha Venuše v klobúčiku, ktorá sa na tomto mieste našla.

Belohradského vzťah k Trnave trval po celý život.

Zúčastňoval sa kultúrnych akcií v našom meste, najmä tých s výtvarnou orientáciou.

V trnavskej galérii debutoval v roku 1994 samostatnou výstavou, ďalšiu výstavu usporiadala Slovenská poisťovňa.

Žiaľ, jeho tvorba je iba skromne zastúpená v zbierkovom fonde Galérie Jána Koniarka.

Realizácie návrhov pre naše mesto sa neuskutočnili, v návrhu zostali pamätná medaila, gobelín pre sobášnu sieň, fontána, ako aj pamätná tabuľa s portrétom riaditeľa gymnázia.

Pre námestie pred Spolkom sv. Vojtecha, dnešné Námestie Konštancie, navrhol fontánu Studňa Bela IV.

Plastika mala zvečniť pečať Bela IV., na ktorej je panovník zobrazený.

Odpoveď bola stručná, námestie sa bude upravovať a fontána nie je uvedená v pláne.

Pre sobášnu sieň radnice navrhol rozmerný gobelín zobrazujúci najvýznamnejšie stavebné pamätihodnosti Trnavy.

Vyslovený bol nezáujem o takéto dielo.

Ďalším detailne vypracovaným návrhom bola Pamätná tabuľa prof. Mons. Augustína Rašku,

riaditeľa biskupského gymnázia, ktorú iniciovali študenti – absolventi, medzi ktorých patrila aj Štefan Belohradský.

Navrhovatelia sa domnievali, že Belohradský bude automaticky autorom pamätnej tabule, nestalo sa tak.

Návrh medaily k 750. výročiu Trnavy mal

riaditeľa biskupského gymnázia, ktorú iniciovali študenti – absolventi, medzi ktorých patrila aj Štefan Belohradský.

Navrhovatelia sa domnievali, že Belohradský bude automaticky autorom pamätnej tabule, nestalo sa tak.

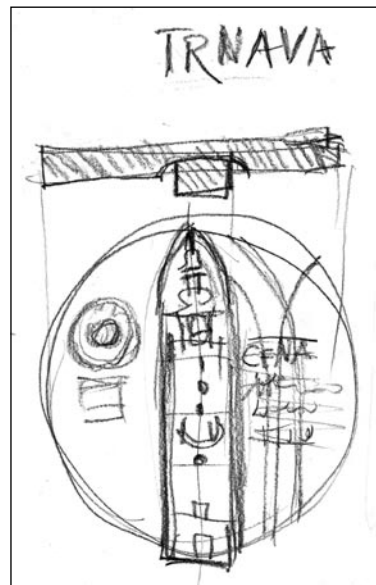
Návrh medaily k 750. výročiu Trnavy mal

riaditeľa biskupského gymnázia, ktorú iniciovali študenti – absolventi, medzi ktorých patrila aj Štefan Belohradský.

Navrhovatelia sa domnievali, že Belohradský bude automaticky autorom pamätnej tabule, nestalo sa tak.

Návrh medaily k 750. výročiu Trnavy mal

riaditeľa biskupského gymnázia, ktorú iniciovali študenti – absolventi, medzi ktorých patrila aj Štefan Belohradský.

Štúdijná kresba portrétu Mons. Augustína Rašku pre pamätnú dosku na budove gymnázia v Trnave (febr. 2006)

riaditeľa biskupského gymnázia, ktorú iniciovali študenti – absolventi, medzi ktorých patrila aj Štefan Belohradský. Navrhovatelia sa domnievali, že Belohradský bude automaticky autorom pamätnej tabule, nestalo sa tak. Návrh medaily k 750. výročiu Trnavy mal

byť prekvapením súťaže. Spodná časť medi bola odrezaná a medaila s vystupujúcou mestskou vežou mohla stáť. Keď mi pri káve kreslil návrh tejto medaily, zaviazal ma mlčanlivosťou, dokiaľ nebude medaila realizovaná. Pre ochorenie nestihol dodržať termín súťaže, a preto si myslím, že teraz po rokoch môžem sľub porušiť. Ako Koniarkov žiak chcel napomôcť Galérii Jána Koniarka (GJK) vlastniť kópiu Koniarkovho diela Hlas povstania. Sprostredkoval dar kamenárskej firmy pre kópiu

tejto plastiky. Mramorový kváder, nachádzajúci sa na dvore galérie, je veľkosťou predurčený pre toto dielo. Na vyhotovenie kópie odporučil akademického sochára Ladislava Šichmana, na realizovanie nebolo finančné zabezpečenie. Medzi diela vhodné na umiestnenie do záhrady GJK bol vybraný na odkúpenie Stabil, oceľový odliatok, ktorý vznikol na Medzinárodnom sympóziu priestorových foriem vo Východoslovenských železiarňach v roku 1970 a nachádza sa pred umelcovým atelié-

rom v Bratislave. Tomuto úmyslu zabránilo úmrtie umelca. Štefan Belohradský patrí k predstaviteľom generácie slovenských umelcov, ktorí vyšli z trnavského prostredia povojnových rokov. Patrí k významným reprezentantom trnavskej sochárskej školy, ktorej základ svojim dielom položil Ján Koniarek. Celoživotný vzťah sochára Štefana Belohradského k Trnave možno naplniť umiestnením plastiky z umelcovej pozostalosti v našom meste, ktoré dôverne poznal a miloval. ■

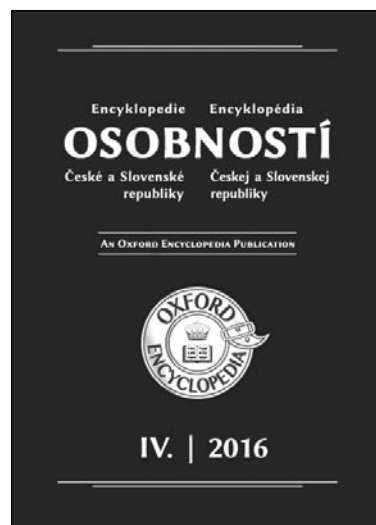
Peter Radványi

Trnavčania v Oxfordskej encyklopédii

Koncom uplynulého roka vyšlo najnovšie, už štvrté vydanie veľmi zaujímavej Oxfordskej encyklopédie s názvom Encyklopédia osobností Českej a Slovenskej republiky. Je to vlastne malý biografický slovník zameraný na české a slovenské osobnosti, ktoré sú svojou činnosťou a tvorbou veľmi dôležitou a významnou súčasťou dneška.

Oxford Encyclopedia má dlhú, skoro stosedemdesiatročnú tradíciu. Prvé vydanie tejto publikácie vyšlo v Anglicku v roku 1849. Zo začiatku uvádzala len členov britskej aristokracie, až koncom 19. storočia sa v nej objavili aj ľudia neurodzeného pôvodu, ktorí sa svojím hodnotným prínosom zaradili k významným osobnostiam. Životopisné heslo uvedené v Oxfordskej encyklopédii predstavuje aj v dnešnej dobe vysoké uznanie. Aktuálne vydanie encyklopédie z roku 2016 má 1 600 strán a obsahuje viac ako 4 000 biografických hesiel žijúcich slovenských a českých osobností z rozličných oblastí činnosti – umelcov, vedcov, prezidentov, politikov, cirkevných hodnostárov, lekárov, finančníkov, obchodníkov, športovcov, atď. Mnohé heslá sú doplnené aj fotografiou. Medzi uvedenými osobnosťami zo Slovenska sme narátali 226 pochádzajúcich z Trnavského kraja a z nich je dohromady 106 trnavských rodákov či tých, ktorí v Trnave študovali alebo pôsobia. Spomenieme len básnika, prekladateľa a novinára Jozefa Zavorského, poetku a spisovateľku Gabrielu Spustovú Izakovičovou, lekára,

emeritného profesora Trnavskej univerzity a publicistu Bohumila Chmelíka, riaditeľa Ústavu filozofie a sociológie SAV Jozefa Viceníka, lekára a prezidenta Slovenskej spoločnosti oro-maxilofaciálnej chirurgie Petra Stanka, bývalého reprezentanta v chôdzi, majstra Európy, Československa i Slovenska Pavla Blažeka, generálnu riaditeľku Pamiatkového úradu SR Katarínu Kosovú, známeho trnavského lokálpatriota, historika, organizátora a moderátora kultúrnych podujatí Petra Horvátha, bývalého ministra priemyslu SR Jána Holčíka, priekopníčku ženského futbalu Anku Belkovú, prednostku Anatomického ústavu Lekárskej fakulty UK v Bratislave Elišku Kubíkovú ale i čestného občana mesta Trnavy, herca Vladimíra Oktavca, organizátora a moderátora verejných mítingov na Trojičnom námestí počas nežnej revolúcie. V encyklopédii nechýbajú ani predstavitelia mladšej generácie Trnavčanov – populárny spevák Robo Opatovský, riaditeľka MTT Dália Šaškovičová, herec a režisér Juraj Benčík, politik Igor Matovič a z blízkeho okolia je to napríklad olympijská medailistka, majsterka sveta a Európy v plávaní Martina

Moravcová z neďalekých Piešťan. Kniha reflektuje aj fakt, že Trnava je univerzitným mestom a uvádza celý rad profesorov, ktorí pôsobili, prípadne dodnes pôsobia na Trnavskej univerzite, na Univerzite sv. Cyrila a Metoda i na Materiálovotechnologickej fakulte STU v Trnave. Nenadarmo sa hovorí, že Trnavčania nájdete všade. Žiada sa dodať, že je to veľmi príjemný a hrejivý pocit, keď si pri listovaní Oxfordskou encyklopédiou uvedomíme, koľko zaujímavých a významných ľudí, na ktorých môžeme byť hrdí, pochádza z nášho mesta. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: archív jsk

Cyklistické desaťročie trnavskej rodáčky

Jaroslava Sobotová-Kománková má vo svojej pretekárskej zbierke aj účasť na Tour de France, Giro d'Italia, španielskej Vuelte, zámorské štarty v USA a Kanade (Philadelphia, Montreal) či ďalšie vrcholné podujatia svetovej supersérie

Trnavská cyklistika eviduje obdivuhodnú tradíciu. Podľa oficiálnych zdrojov vznikol prvý spolok v sezóne 1893. Obsiahle archívne pramene nám prezradili, že najúspešnejšou pretekárkou celej histórie sa nepochybne stala Jaroslava Kománková (*23. mája 1974, Trnava). Najmä jej výnimočné obdobie v reprezentačnom drese Slovenska aj na profesionálnej úrovni v zostave Hawk International stojí za povšimnutie.

V detstve začínala s krasokorčuľovaním. Zo sveta piruet prešla neskôr pod volejbalovú sieť Spartaka. Lenže nebolo to ono. Jej športové ambície naplnila až cyklistika. Keď v deväťdesiatom roku ju zaregistrovali do TJ Skloplast Trnava, mohol tréner Peter Duboš nominovať dorasteneckú debutantku na mestské kritérium vo Vrábľoch. Oddielový dres však Kománkovej stále prichodilo obliekať ako jedinej dievčine, hoci časté tréningy v skupine dorastencov ju výkonnostne posúvali vpred.

V decembri 1993 prevzala Kománková pred plným hľadiskom športovej haly na Rybníkovej ulici premiérové ocenenie k storočnici organizovanej cyklistiky v Trnave. O rok neskôr, počas Predsilvestrovskej futbalovej šou, jej diváci zatlieskali už k prvenstvu v ankete mesta Trnavy o najlepšiu športovkyňu. Zaslúžene, veď v podaní talentovanej adeptky sa v tom období udiali veľké veci. Najskôr, po nečakanom piatom mieste na lipťovskej trati ženských majstrovstiev Slovenska 1993, nominovali iba devätnásťročnú pretekárku Skloplastu Trnava do reprezentačného výberu SR na slávne preteky Tour de France, vtedy organizované aj pre nežné pohľavie. Ako naschvál, pri žrebovaní štartových čísel na prológ v hlavnom meste Francúzska jej prisúdili jednotku. Televízne štáby, fotoreportéri, divácky virvar – to všetko obklúčilo mladú Trnav-

Trnavská rodáčka Jaroslava Kománková mala na sebe reprezentačný dres Slovenska nespočetnekrát.

čanku pri parížskej ouvertúre. „V podvedomí som na pedáloch cítila triašku nôh, no po odštartovaní už tréma zmizla,“ oprášila úsmevnú príhodu spod Eiffelovky. Úvodné dotyky s absolútnou svetovou elitou boli v krajine galského kohúta ešte nad jej sily. Napriek tomu onedlho doručili Kománkovej lákavú ponuku na hosťovanie v elitnom prešovskom klube Lokomotiva Fest SWAM. V centre Šariša odjazdila tri nezabudnuteľné sezóny (1994, 1995, 1996) pod taktovkou oddielového aj reprezentačného trénera Ľudovíta Pavlu. V tej prostrednej sa dokonca začlenila do profesionálneho tímu Hawk International Slovakia. Cyklistický svet prebrázdila krížom-krážom. Úchytom spomeňme chýrnu španielsku Vueltu, zápolenia v Česku, Portugalsku, Nemecku, USA, Kanade, vo Švajčiarsku a ďalších krajinách. Zo slovenských štartov jej imponovala najmä atmosféra medzinárodných pretekov s etapovým centrom v Prešove. Ako pretekárka či členka organizačných štábov sa rovnako tešila na cyklistické podujatia v rodnej Trnave a jej regióne.

7. jún 1998, Philadelphia: Jaroslava Kománková (v strede) krátko pred štartom pretekov Core States Liberty Classic. Podujatie v USA bolo súčasťou Svetového pohára.

Kvôli výbornej prešovskej partii okolo úspešných reprezentantiek Lenky Iľavskej a Aleny Barillovej dokonca odmietla v decembri 1994 atraktívnu ponuku na dvojročné pôsobenie vo francúzskom profesionálnom tíme, za ktorý jazdila aj viacnásobná majsterka sveta Jeanne Longová.

Niektoré konkrétne úspechy? Trnavskej cyklistike napríklad zostalo v pamäti z júna 1995 senzačné prvenstvo päťčlenného družstva Hawk Slovakia v zostave Iľavská, Barillová, Kaverinová, Poljakovová a Kománková v celkovom hodnotení štvoretapových pretekov Emakumeen Bira. Na španielskych cestách vtedy išlo o body do supersérie Svetového pohára UCI. V tretí súťažný deň sa 21-ročná Kománková odvážne pokúsila o sólový únik. A rovnakou mincou dlho platila aj počas záverečnej etapy, vôbec najťažšej. Vyhrala horskú i rýchlostnú premiú. Jarkin sympatický pokus s takmer dvojminútovým náskokom pred pelotónom trval tridsaťpäť kilometrov. „Dostihli ma pod posledným kopcom,“

konštatovala. V deväťdesiatom štvrtom, uprostred augusta, skončila Kománková na trati päťdielnych pretekov Svetového pohára na Sicílii celkovo sedemnásť, druhá najlepšia zo Sloveniek. Umiestnenie si veľmi cenila, veď ho dosiahla iba tri mesiace po zlomenine kľúčnej kosti, ktorú utrpela po spadnutí vo francúzskej Tour d'Laude. Rada si oživuje i ďalšie úspešné výsledky. Napríklad vo viacetapovej Grand Prix v okolí srbského Nového Sadu tri razy prešla cieľom na striebornej pozícii. V rakúskom štvoretapovom sviatku Tour de Styria ju klasifikovali na deviatom mieste absolútneho poradia, v šprinterskom hodnotení skončila šiesta a v bodovacom siedma. Obísť nemožno ani zdolanie chýrnych 12-etapových pretekov Giro d'Italia od 25. júna do 7. júla 1996. Ďalší rok mal byť pre ňu návratom do Trnavy, kde chystali založenie Cyklistického klubu Femina. Zostalo však iba pri zámeroch. Len-

že Kománkovej športová kariéra na reprezentačnej či oddielovej úrovni nemohla zaznamenať takýto smutný koniec. Veď predsa tvrdý šport na dvoch kolesách naučil Jaroslavu necúvnuť pred nečakanými zvratmi. Preto druhú polovicu smoliarskej sezóny a následné kondičné sústredenie vo februári 1998 v chorvátskom stredisku Medulín si hradila z vlastného vrecka. Urobila správny krok. O štyri mesiace neskôr sa ocitla v štvorčlennej nominácii do zámoria, americkej Philadelphie a kanadského Montrealu. Išlo prakticky o rozlúčku s vrcholovou cyklistikou, hoci po narodení prvej dcéry to ešte zopárkrát skúšala s návratom do pelotónu. Bývalá profesionálna športovkyňa teraz žije v Ratkovciach (okres Hlohovec). Je mamou dvoch ratolestí, 18-ročnej Jaroslavy a 7-ročnej Michaely. „Staršia sa venuje hudbe a kresleniu, mladšia má sklony k športovaniu,“ prezradila. Nová

cestná sezóna úzkych galusiek na Slovensku sa pomaly rozbieha. Termínová listina v Trnave a okolí je opäť pestrá, vrátane tradičných podujatí. Jedno z nich pridá do mestskej športovej nádielky profílovo zvlnená Malženická cesta. Kroniku masovej časovky jednotlivcov obohatí už dvadsiaty piaty zápis. Jarmočných 6 666 metrov, taký názov má tamojšia obľúbená jazda proti chronometru. Absolvovať sa ju chystá aj Jarka Sobotová. V sobotu 12. septembra 1993 vyhrala, ešte pod dievčenským priezviskom Kománková, svoju kategóriu premiérového ročníka. Časom 10:55 min skončila v 114-člennej pelotóne na 21. priečke. Bývalá reprezentantka po dlhoročnej odmlke teda avizuje na sklonku tohto leta jarmočný návrat do pretekárskej komunity. Pravdaže, v jej podaní pôjde už iba o rekreačné tempo. Cyklistika má totiž svoje čaro v každom veku. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: zdroj SOV

Atlétka Pešková už študuje v Lincolne

University of Nebraska od januára zámorským pôsobiskom nádejnej trnavskej atlétky, trojnásobnej víťazky mládežníckej kategórie na Slovensku

Kráľovná športov v Trnave nabrala v ostatných sezónach mladý dych. Zo sviežich výhonkov najviac upútali výkony Michaely Peškovej (*22. 10. 1997), tri razy mládežníckej víťazky celoštátnej atletickej ankety. Nečudo, že mimoriadne talentovaná pretekárka Slávie dostala spoza veľkej mláky viacero ponúk na štipendijné štúdium. Po maturé v Športovom gymnáziu Jozefa Herdu v Trnave sa napokon rozhodla pre univerzitu v Lincolne. Ešte pred odchodom do univerzitného prostredia zámorskej Nebraska absolvovala 26. decembra v dôverne známej slávickej lokalite Na rybníku takmer štvorkilometrovú krosovú trať 37. dejstva Zimného behu zdravia, tradičnej oslavy koncoročného slnovratu. Vnučka Jána Kobetiča, bývalého lodivoda úspešných prvotligových futbalistiek Skloplastu Trnava či

neskôr maséra majstrovských hádzanárov Lokomotívy ŽOS Trnava, začala s atletikou v športovom gymnáziu pod vedením Oľgy Hajmássyovej a pokračovala pod trénerským dohľadom Eduarda Čordáša. Skúsený kouč priviedol Michaelu k viacerým cenným úspechom v behu na 400 metrov cez prekážky. Študentka trnavského ŠG si strieborné medaily pri niesla z Európskeho olympijského festivalu mládeže v holandskom Utrechte 2013 aj II. olympijských hier mládeže 2014 v čínskom Nankingu. Výnimočná prekážkarka trnavskej športovej liahne sa nestratila ani po príchode medzi juniorky. Z pozoruhodných zápisov tejto vekovej kategórie neobídme najmä šieste miesto M. Peškovej v ME 2015 (Švédsko) a o rok neskôr piatu pozíciu v majstrovstvách sveta (Poľsko).

Talentovaná trnavská atlétka Michaela Pešková s doteraz najcennejšou medailou, striebornou, z mládežníckych OH 2014.

University of Nebraska v americkom Lincolne je teda ďalšou významnou stanicou životného vľaku Trnavčanky Michaely Peškovej. Verme, že aj prajnou pôdou pred novými atletickými výzvami. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Futbalová spomienka na rozhodcov

Mestská športová hala v Trnave dejiskom Memoriálu Petra Kubinu a Mariána Šmidoviča 2017, hlavnú trofej si premiérovo odniesli Malženice

Život nezriedka je o nečakaných okamihoch. Peter Kubina, vo futbale dlhoročný arbiter z Piešťan, skonal 18. júna 1998 ako 46-ročný počas kondičných previerok rozhodcovskej skupiny v Nitre. Na štadióne pod Zoborom bol v to letné popoludnie aj Viliam Solovič zo Starej Turej. Smutnú udalosť priblížil slovami: „Keď Peťo dobehol do cieľa, iba som mu stačil povedať, že vytrvalostný test má úspešne za sebou. Vzápätí pred našimi očami skolaboval – a ani rýchla lekárska pomoc mu už nepomohla.“

„Manžel krátko predtým mi vravel, že chce s týmto koníčkem skončiť, mala to byť jeho posledná sezóna na futbalových trávnikoch,“ povedala pani Mária Kubinová pri ostatnom memoriáli v trnavskej hale. Hral sa 21. januára a mal poradové číslo devätnásť. V hľadisku nechýbali ani bývalí futbaloví rozhodcovia, napríklad popredný trnavský štvorlístok Ladislav Gádoši, Alexander Schmidt, Karol Ševčík a Emanuel Cuninka. Turnaj už teda má svoju tradíciu. Priatelia z trnavského regiónu ešte v priesečníku storočí začali spomínať na Petra najmä vďaka organizátorskému entuziazmu bratskej dvojice Šmidovičovcov, Jozefa a Mariána. Tiež dlhoročných služobníkov rozhodcovskej píšťaľky z Trnavy. To ešte Marián netušil, že do názvu pribudne aj jeho meno. Zákernej chorobe podľahol 15. septembra 2011. Zubatá si poňho prišla iba v štyridsiatom treťom roku života.

Predminulý mesiac, v tretiu sobotu, zavítalo do mestskej haly na 19. ročník doteraz najviac divákov. Pamiatku oboch pohodových chalanov si uctilo šesť hráčskych kolektívov, vrátane piatich z oblastných súťaží. Technickí realizátori z ÚVTOS-u, za príspevnia viacerých sponzorov, opäť raz pripravili podujatie so všetkou dôslednosťou. Spravodajsky zaznamenajme poradie: 1. OFK Dynamo Malženice, 2. FK Iskra Borčice

Odvzdávanie vecných cien dalo bodku za halovým turnajom na počesť zosnulých futbalových rozhodcov P. Kubinu a M. Šmidoviča.

(okres Ilava), 3. TJ Slavoj Boleráz, 4. TJ Veľké Lovce – obhajcovia prvenstva (okres Nové Zámky), 5. TJ Družstevník Dechtice, 6. firemný tím B.-A.S.A. O malženickom primáte rozhodla vyrovnaná finálová dráma s Borčicami. Po remíze 2:2 padla definitíva pri sérii pokutových kopov. S manažérskou taktovkou kormidloval usporiadateľský výbor Jozef Šmidovič, Mariánov brat. Najskôr sa smutným hlasom rozvravel: „Ak nás niekto náhle opustí, zostáva po ňom prázdne miesto. Pri stole, v izbe, na pracovisku. Som však presvedčený, že po Mariánovi nezostane. Hlboké spomienky naňho ma neustále naplňajú pocitom ľudskej spolupatričnosti a vzájomnej pozornosti. Slová niekedy nie sú dôležité. Neobsahujú všetko, čo možno nimi povedať. Netreba byť spisovateľom, umelcom či vedcom, aby ľudia posúdili charakter človeka. Srdce robí človeka človekom a Marián ho mal otvorené pre všetkých. Rád sa stretával s kamarátmi, pomáhal iným, rozdával smiech i radosť. Bol spokojný s tým, čo mal. Pôsobil vyrovnané a šťastne. Takto si ho pamätajme.“ Jozef navštívil brata v nemocnici aj počas posledného dňa jeho života.

Marián vtedy vyslovil želanie: „Nezabudnite na mňa.“ Tiež z tohto dôvodu sa J. Šmidovič rozhodol na bratovu počesť a pamiatku usporiadať tento memoriál už šiesty raz. „Verím, že halová tradícia bude pokračovať. Utvrdzuje ma v tom i najnovší vklad: Bratislavský futbalový zväz, konkrétne predseda športovo-technickej komisie, venoval do turnaja Putovný pohár fair-play Mariána Šmidoviča,“ dodal. Zimný memoriál futbalových rozhodcov v Trnave nie je totiž iba o góloch, výsledkoch a konečnom poradí.

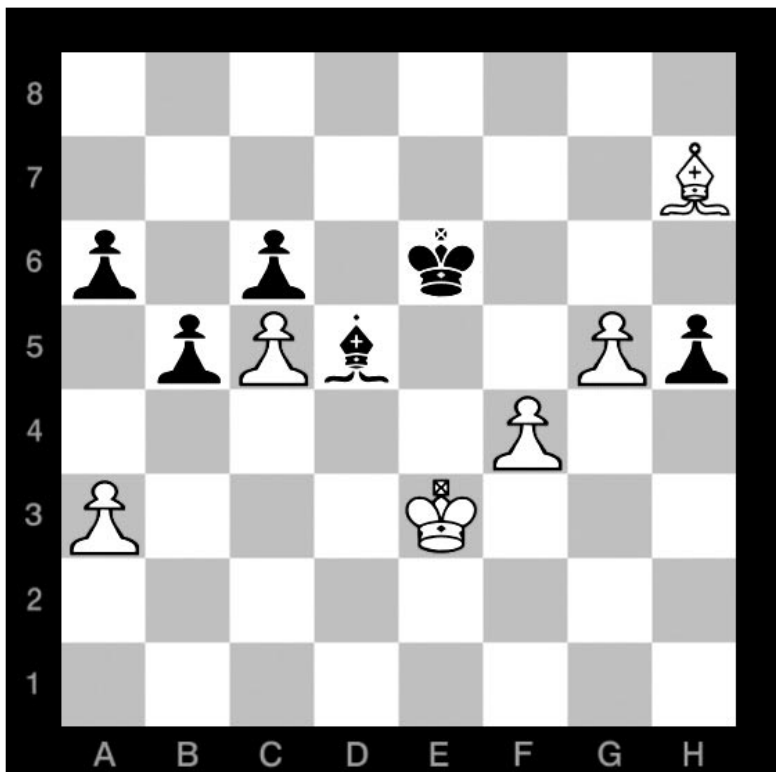
Na hladký priebeh jedenástich zápasov opäť dozeral skúsený tandem Rudolf Frič a Jaroslav Kravárik. „Turnaj nám pískajú od samého začiatku – a bez akéhokoľvek nároku na finančnú odmenu,“ ocenil J. Šmidovič pozoruhodné gesto rozhodcovských kolegov.

„Verím, že naše spoločné futbalové dielo bude mať takéto kvalitné obsadenie o rok tiež,“ vyslovil želanie turnajový riaditeľ Marek Kresan počas záverečného odmeňovania hráčskych kolektívov a najlepších jednotlivcov devätnástej edície. Jeho organizačná komisia položila latku vysoko. Ani pri budúcoročnom jubileu ju nemieni podliezť. ■

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Záver šachovej partie: Obdržáľková – Kollárik, SVK 3. liga 2008/2009, postavenie po ťahu 34.S:h7 (6 - 6)

Marec nie je len Mesiacom knihy a mesiacom, keď si pripomínáme Deň učiteľov, ale v marci sa oslavuje aj Medzinárodný deň žien celého sveta. Pri tejto príležitosti si pripomenieme šachovú partiu jednu mladú ženu – šachistku Anitu Obdržáľkovú (* 1985) z Trnavského kraja, ktorá sedávala za šachovnicami ŠK Dunajská Streda a nakoniec sa náhle stratila zo šachového obzoru. Medzitým študovala filozofiu na Univerzite vo Viedni a v r. 2004 až 2009 na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave odbor scenáristika a dramaturgia. V r. 2008 na Majstrovstvách Slovenskej republiky vo Zvolene v deväťkolovom turnaji medzi ženami skončila na 8. mieste (v r. 2009 jej FIDE rating prekročil číslo 2000). V Budapešťianskom gambite, od ktorého objavenia Maďarom Abonyim uplynulo už sto rokov, po ťahoch: 1.d4 Jf6 2.c4 e5 3.d:e5 Je4 (Fajarowiczov variant A51; pôvodný gambit pokračuje: 3. - Jg4 4.e4 J:e5 5.f4 Jec6) 4.Jd2 Sb4 5.a3 J:d2 6.S:d2 S:d2+ 7.D:d2 Jc6 8.Jf3 De7 9.Dd5 0-0 10.e4 Ve8 11.Sd3 J:e5 12.J:e5 D:e5 13.D:e5 V:e5 14.0-0 d6 15.f4 Ve7 16.Vae1 Sd7 17.Ve2 Vae8 18.Vfe1 f6 19.b4 a6 20.Kf2 b5 21.c5 d:c5 22.b:c5 g6 23.e5 f:e5 24.V:e5 Kf7 (24. - V:e5 25.V:e5 V:e5 26.f:e5 a5 27.Ke3 Kf7 28.Kd4 b4 29.a:b4 a:b4 30.Kc4 Sc6 31.g3 Ke6 32.K:b4 K:e5 33.Kc4 Sf3 34.Sc2 Se2+ 35.Kb4 Kd4 36.Sa4 Ke3 37.Ka5 g5 38.Sb5 Sf3 39.Sd7 Sd5 40.Kb5 Kf2 =) 25.V:e7+ V:e7 26.V:e7+ K:e7 27.Ke3 sa dopustil čierny prvej chyby 27. - Sc6? (27. - Sf5! 28.S:f5? g:f5 29.Kd3 Ke6 30.Kd4 h5 31.g3 a5 32.h3 c6 33.h4 a4 34.Kc3 Kd5 35.Kd3 K:c5 -+, 28.Se2 h5 29.Kd4 c6 30.Sf3 Kd7 31.g3 a5 32.Kc3 Sh3 33.Se4 Sf5 34.Sg2 Se6 35.h3 Kc7 36.Kd4 Sf5 37.h4 Kd7 38.Ke5 b4 39.a:b4 a:b4 40.Kd4 Se6 41.Se4 Sf7 42.Ke5 Ke7 43.S:c6 b3 44.Se4

b2 45.Sb1 Kd7 46.Kd4 Se6 47.S:g6 Sa2 48.Ke5 Kc6 49.Se4+ K:c5 50.f5 Kb4 =), ktorú bystrá Anita ihneď aj využila na protiútok: 28.g4! Kf6 29.g5+ Ke6 30.Kd4 Sf3 31.h4 c6 32.Ke3 Sd5 33.h5 g:h5! (33. - Kf7? 34.h:g6+ h:g6 35.Kd4 Sh1 36.a4 b:a4 37.Kc3 a5 38.Kb2 Sf3 39.Ka3 Sd1 40.Se4 Sb3 41.S:c6 Sc2 42.S:a4 +-) 34.S:h7 (Pozri diagram!) 34. - h4? Táto chyba sa už mohla stať čiernemu osudnou: 35.Sg8+! Ke7 36.S:d5 c:d5 37.c6 d4+, ale v ďalšom ťahu 38.K:d4? sa mu biela revanšovala, keď mu naletela na tzv. otráveného pešiaka. Po správnom odskoku kráľa 38.Kf3!! h3 39.c7 Kd7 40.g6 K:c7 41.g7 mohla mladá Anita partiu rýchlo vyhrať. Po nasledujúcich ťahoch: 38. - h3 39.c7 Kd7 40.c8D+ K:c8 41.g6 h2 42.g7 h1D 43.g8D+ Kc7 sa súperii dohodli bez ďalšej hry na remíze, hoci vo výhode je biela kvôli svojmu voľnému pešiakovi,

keď čierny nemôže meniť dámy, ale len šachovať, čo dokazuje variant: 44.Df7+ Kb6 45.De6+ Ka5 46.Dd6 Dh3 47.Db4+ Kb6 48.Dc5+ Kb7 49.f5 Dg4+ 50.Ke5 Dg5 51.Dd6 De3+ 52.Kd5 Db3+ 53.Ke4 Dc4+ 54.Ke5 De2+ (54. - a5?) 55.Kf6 Df3 56.Ke6 Dh3 57.Dc5 Dg4 58.Kd6 Df4+ 59.De5 Dc1 60.f6 D:a3+ 61.Kd7 Dh3+ 62.De6 Dd3+ 63.Ke7 Kc7 64.De5+ Kc8 65.f7 Dd8+ 66.Ke6 Df8 67.Dg5 Db4 68.Dg8+ Kc7 69.f8D a biela vyhrá. V šachu stačí jedna hrubá chyba alebo aj dve malé na to, aby sa výsledok partie rýchlo zmenil, tak ako sa to stalo v tomto dueli. Ako mal čierny správne hrať v 34. ťahu, aby udržal partiu, ktorá sa hrala v 3. Slovenskej lige osemčlenných družstiev (skup. A2) 8. 5. 2009 medzi ŠK Dunajská Streda a ŠK Zentiva Hlohovec, vo vyrovnannej pozícii a neriskoval prehru? Otázku kladieme našim čitateľom – riešiteľom.

Riešenie skladby č. 34 (Kozinka): 1. - Va2+ 2.S:a2+ Kh7 3.S: b1+ c2 4.S:c2+ d3 5.S:d3 mat. 1.f5! (teraz hrozí čiernemu mat tretím ťahom: 2.Sf7+ Kh7 3.Sg6

mat) Va2+ 2.S:a2+ Kh7 3.Sg8+ Kh8 4.Sf7+ Kh7 5.Sg6 mat. Biely svojím pešiakom v prvom ťahom prerušil pôsobnosť čierneho strelca a súčasne si pokrýl pole g6,

aby mohol dať čiernemu podobný mat, ktorý bol aj v hrozbe. Ak porovnáme mat v zdanlivej hre s matom v riešení, tak vznikla zámena matu. ■

(lies)

Šport v skratke

■ **Zomrel lekár Ivan Styk** – Keď v decembri 1970 sa v Trnave dala do pohybu priekopnícka rodina rekreačných bežcov, medicínskeho tútora našla v Antonovi Kopeckom, známom ako všestrannom atlétovi aj ako hádzanárskom reprezentantovi Československa v štokholmských MS 1954 (3. miesto). Po jeho úmrtí uprostred decembra 1981 položil opatrovnícku ruku na čoraz početnejšiu bežeckú skupinu iný trnavský lekár, Ivan Styk. Vždy na úsmevnú strunu naladený zdravotník reagoval medzi priateľmi aj na familiárne oslovenia Peter alebo Maco. Milovníci džogingu v našom starobyľom meste neraz pocítili jeho všestrannú lekársku pomoc. Minulý mesiac si po 69-ročného MUDr. Ivana Styka prišla smrť. Popredný odborník a dobrý človek zostane naďalej v spomienkach širokej telovýchovnej komunity zdravia. Akiste nielen tej bežeckej.

■ **Singlová trofej na Moravu** – V krytej hale TC Empire Trnava sa hral v prvej polovici februára medzinárodný tenisový turnaj žien z kategórie ITF. Premiérovu mal dotáciu 15-tisíc dolárov. Sobotné finále štvorhry bolo v réžii najvyššie nasadeného páru. Nemka Vivian Heisenová a Ruska Margarita Lazarevová sa tešili z prvenstva po trojsetovej výhre nad slovenskou dvojicou Sandra Jamrichová – Vivien Juhászová. Zahraničný tandem rozhodol o prvenstve až v zápasovom tajbrejku (10-7). Z dvojhry putoval primát za riekou Moravu. Opavská rodáčka Pernilla Mendesová (*6. 6. 1994), hrajúca za Přerov a študujúca vysokú školu v Ostrave, získala 12. februára v záverečnom trnavskom súboji cenný skalp

turnajovej dvojky, 24-ročnej Slovenky Michaely Hončovej. Bratislavčanka mala za sebou náročné trojsetové stretnutia vo štvrtfinále a v semifinále. Dramatický finálový duel trval v nedeľu napoludnie 2:15 h a moravská tenistka v ňom triumfovala po setoch 6:2, 6:7(2), 7:6(4). Mendesovej otec pochádza z Angoly.

■ **O kozmonautov pohár** – Aktuálna pozvánka pre trnavských vytrvalcov smeruje k 27. ročníku Majcichovskej desiatky. Pobeží sa v nedeľu 5. marca a hlavné preteky na 10km budú mať ostrý štart o 12.00 h. Pohár prvého československého kozmonauta Vladimíra Remeka, počas stredoškolských rokov behajúceho za Slavoj Čáslav, získajú absolútni víťazi. Rýchly, rovinatý okruh v uliciach obce je oficiálne certifikovaný Slovenským atletickým zväzom. Rozhodcovia tradične použijú na spracovanie výsledkov elektronický časomer. Účastnícky vklad päť eur uhradia desiatkari až pri prezentácii v deň pretekov v majcichovskom kultúrnom dome. Deti v sprievodných súťažiach pobežia zdarma. Finančné ceny čakajú na troch najrýchlejších z každej vekovej kategórie mužov a žien. Priestor dostane aj pretekárska tombola s vyše sto hodnotnými vecnými cenami. Organizátori zabezpečia bezplatnú prepravu mimoriadnym bežeckým autobusom na trase z Trnavy (odchod o 10.30 h spred železničnej stanice) do Majcichova a späť.

■ **Uričkova sedemdesiatka** – Založil jeden z najaktívnejších kulturistických oddielov v Československu, Fortunu Trnava. Pod krídlami aktívneho subjektu vynikli

jeho predsednícke, pretekárske, manažérske i rozhodcovské predpoklady. Po promócií sa totiž Ing. arch. Peter Uriček nadlho stal výraznou osobnosťou na domácej a neskôr i na európskej či svetovej scéne športovej kulturistiky. Ani sa nechce veriť, že od štvrtka 9. marca vstupuje tento martinský rodák, už vyše štyri desaťročia žijúci v Trnave, medzi sedemdesiatnikov. Tiež za všetkých tamojších priaznivcov populárneho odvetvia telesnej kultúry blahoželáme P. Uričkovi k vzácnemu jubileu. Jeho profil prinesieme v aprílovom čísle Noviniek z radnice.

■ **Kouč Booker na odchode z Trnavy** – Zimnú prestávku v súťažiach využili vynávači amerického futbalu v našom meste na sviatočnú posiedku. Tiež bola priestorom na ocenenie najlepších hráčov na jednotlivých postoch. Agilný klub Trnava Bulldogs už začal s prípravou na novú sezónu. V Trnave sa cez zimu udiala zmena na pozícii lodivoda. Američan John Booker po troch rokoch – dvoch hráčskych a jednom trénerskom – sa rozhodol pre rozlúčku s kolektívom buldogov, keďže dostal ponuky z Brazílie a Fínska. Na jeho miesto prišiel 42-ročný nemecký kouč Toko Pfeiffenberger. Pod jeho taktovkou sa trnavský celok opäť predstaví v elitnej šestke Českej ligy amerického futbalu. Aj tentoraz nastúpia žltomodrí Bulldogs z malého Ríma medzi elitnou šestkou A-skupiny ČLAF v pozícii jediného slovenského zástupcu. No a na domácej scéne celej krajiny pod Tatrami budú obhajovať lanský ligový primát, keď vo finále deklasovali pred svojimi priaznivcami žilinský celok Warriors 63:7. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:
www.zsmuzeum.sk

Expozície
Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Ľudová hrnčina, Kampnologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave a reinstalovaná expozícia Ľudový textil trnavského regiónu

Výstavy.....
■ **BOLO U NÁS MORE**
geologická výstava doplnená fotografiami
sprístupnená od 3. marca 2017
Výstava potrvá do 26. februára 2018

■ **23. marca 2017 o 17.00 h TRNAVSKÝ OBJEKTÍV**
Vernisáž výstavy 47. ročníka súťaže neprofesionálnych fotografov okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec organizuje Trnavské osvetové stredisko

výstava potrvá do 22. mája 2017
■ **WYBER Z VÝSTAV ZÁHORSKÉHO MÚZEA V SKALICI**
Vinohrady, vinohrady
Františkáni v Skalici

Prvá svetová vojna na Záhorí
do 19. marca 2017
■ **ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA**
Jozef Miloslav Hurban – 200. výročie narodenia

PODUJATIA
Prechádzka okolo trnavských hradieb
Prechádzka po starej Trnave
Móda storočia
komentovaná prezentácia podľa výberu z troch tém na objednanie

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO
Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

OTVÁRACIE HODINY:
ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.
Vstup len na objednávku, návštevy

prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE
Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dvorana slávy dobra a S láskou za pravdu – expozícia z cirkevných dejín Trnavy

VÝSTAVY
POZNÁTE HUDOBNÉ NÁSTROJE?
výstava zo zbierok ZsM
do 31. 7. 2017

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/5514421

ZIMNÁ SEZÓNA 1. 10. – 31. 3.
Vstup len na objednávku, návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIA
WILLIAM SCHIFFER
život a dielo sochára a medailéra

VÝSTAVY
SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!
Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka
do 31. 12. 2017

■ **DETSKÝ SVET V MINULOSTI**
Výstava rozprávkových kníh a hračiek z 20. storočia zo zbierok Západoslovenského múzea v Trnave
do 27. marca 2017

PODUJATIA
ČÍTAME SI ROZPRÁVKU
Sprivodné podujatie pre základné školy k výstave Detský svet v minulosti MKK, pre prvý stupeň základných škôl, na objednávku počas trvania výstavy

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, www.kniznicatrnavska.sk, kniznica@kniznicatrnavska.sk, zákaznicka linka: 033/55 13 896

■ **30. marca o 18 00 h v Koplovej vile**

Sepp Laubner (A): ZRKADLENIE / SPIEGELUNG

Autorská výstava rakúskeho výtvarníka staršej generácie (* 1949) zachytávajúca prierez jeho maliarskej tvorby
Kurátor: Róbert Nemeček
Trvanie výstavy: 30. 3. – 4. 5. 2017

AKTUÁLNE VÝSTAVY:

Kopplova vila
Otto Szabó (SK)/Atilla Dienes (H): OSUDOVÉ OTÁZKY
Výstava rožňavského maliara strednej generácie (* 1965) a maďarského sochára (* 1942) rumunského pôvodu, držiteľa Munkácsyho ceny.
Kurátor: Miroslav Procházka
Trvanie výstavy: do 26. 3. 2017

Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ **Katalin Madarász Décsi: TRANSPARENTNÉ KUSY**
Výstava mladej maliarky (* 1982, Nové Zámky), absolventky Ateliéru grafiky a experimentálnej tvorby Fakulty umení v Košiciach
Kurátor: Máté Csanda
Trvanie výstavy: do 26. 3. 2017

STÁLE EXPOZÍCIE

■ **Sochár JÁN KONIAREK (1878 – 1952)**
Zakladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia sochárskej tvorby
■ **KLENOTY DOMOVA** – slovenské klasické umenie 20. storočia
■ **GALÉRIA PORTRÉTOV** – výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

AKCIE / AKTIVITY

■ **ART Laboratórium** – tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ podľa záujmu škôl

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

■ **6. marca o 9.00 h v učebni METÓDY A ČITATEĽSKÉ STRATÉGIE PODPORUJÚCE AKTÍVNE UČENIE SA ŽIAKOV**

Odborný seminár – workshop pre učiteľov. Hlavný organizátor: Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Trnava

■ **7. a 9. marca od 9.00 – 11.00 h pri verejnom internete**

SPOLOČNE TO ZVLÁDNEME
Informačná gramotnosť seniorov

■ **TÝŽDEŇ**

SLOVENSKÝCH KNIŽNÍČ

Vyhlasovateľom tradičnej propagačnej aktivity slovenských knižníc je Slovenská asociácia knižníc. Aj v tomto 18. ročníku je hlavným mottom: Knižnice pre všetkých. Záštitu nad podujatím v kraji prevzal Tibor Mikuš, predseda TTSK. Celý týždeň ponúka knižnica jednorazový vstup zdarma a vyhlasuje amnestiu na všetky sankčné poplatky z omeškania.

■ **13. marca o 10.00 h v čítárni DEŇ S PETROU NAGYOVOU-DŽERENGOVOU** – pre deti
Stretnutie čitateľov so spisovateľkou Petrou Nagyovou-Džerengovou

11.30 h v pobočke Prednádražie – pre deti

17.00 h v čítárni Knižnice JF – pre dospelých

■ **14. marca o 11.00 h v čítárni PIESNE NA TERAZ**

Hlboké slovo z Hlbokého. Literárno-hudobná kompozícia k 200. výročiu narodenia Jozefa Milošlava Hurbana. Účinkujú: Juraj Sarvaš – umelecké slovo, Danubius Octet Singers – spev, Daniel Simandl – dirigent. Súčasťou podujatia bude otvorenie Týždňa slovenských knižníc 2017 v kraji

■ **14. a 16. marca od 9.00 do 11.00 h pri verejnom internete SPOLOČNE TO ZVLÁDNEME**
Informačná gramotnosť seniorov

■ **14. marca o 12.35 h**

16. marca o 13.50 h v hudobnom oddelení na Ul. M. Schneidera Trnavského 5

REGGAE A BOB MARLEY

Hudobno-slovné pásmo pre školy
■ **15. marca o 10.00 h v čítárni 14.00 h ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou**

LITERATÚRA BODKA SK – Stretnutie s tvorcami knihy Literatúra bodka sk Petrom Balkom a Petrom

Prokopcom

V spolupráci s Literárnym informačným centrom v Bratislave

■ **16. marca o 10.00 h**

v oddelení pre deti

DEŇ ĽUDOVEJ ROZPRÁVKY

Literárna hodina o živote a tvorbe Pavla Dobšinského

■ **16. marca o 15.00 h**

v oddelení pre deti

O KNIHÁCH FILATELISTICKÝCH

– Stretnutie členov Klubu mladých filatelistov, hosť: Ján Mička

■ **17. marca o 11.40 h v hudobnom oddelení na Ul. M. Schneidera Trnavského 5**

VÍTANIE JARI – Hudobno-slovné pásmo o jarných zvykoch a tradíciách

■ **20. marca o 9.00 a 10.00 h**

v oddelení pre deti

TAJOMSTVO SVETLANY MAJ-CHRÁKOVEJ

Besedy s deťmi o najnovšej knihe autorky

■ **28. marca o 10.00 h**

v oddelení pre deti

SPRÁVY OD KRKA

Prezentácia knihy za účasti autora Jána Čápku

■ **28. marca o 16.00 h v hudobnom oddelení na Ul. M. Schneidera Trnavského 5**

LITERÁRNA TRNAVA – Prezentácia publikácie Hnutia kresťanských pedagógov Slovenska a Literárneho klubu Bernolák

■ **30. marca o 17.00 h v čítárni SAMKO TÁLE STÁLE** – Členovia klubu Fórum humoristov hostia Danielu Kapitáňovú a Fera Jablonského

■ **VÍTANIE JARI**

Hudobno-slovné pásmo o jarných zvykoch a tradíciách. Záujemcovia o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín osobne v hudobnom oddelení, telefonicky (033/55 11 590) alebo e-mailom (hudobne_oddelenie@kniznicatrnavas.sk)

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Tel: 033 / 551 11 25

email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

■ **1. streda 19.00 ĎAPÁKOVCI**

■ **2. štvrtok 10.00 ZLATÝ**

KLÚČIK

■ **3. piatok 19.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**

■ **4. sobota 15.30 a 19.00 TO NEMÁ CHYBU** – Stanislav Štepka, Radošinské naivné divadlo Bratislava

■ **5. nedeľa 15.30 a 19.00 TO NEMÁ CHYBU** – Stanislav Štepka, Radošinské naivné divadlo Bratislava

■ **6. pondelok 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**

■ **7. utorok 19.00 ČIERNÁ KOMÉDIA**

■ **8. streda 10.00**

MANDRAGORA

■ **9. štvrtok 10.00 OSTROV POKLADOV**

■ **12. nedeľa 16.00 MALÝ PRINC**

■ **13. pondelok 10.00 MALÝ PRINC**

■ **14. utorok 10.00 TIMON ATÉNSKY**

■ **15. streda 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**

■ **16. štvrtok 10.00 TRAJA TUČNIACI**

■ **17. piatok 19.00 KAMENNÝ CHODNÍČEK** – derniéra

■ **20. pondelok 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**

■ **21. utorok 10.00 ZLATÝ KLÚČIK**

■ **22. streda 10.00 DIVNÝ JANKO**

■ **23. štvrtok 19.00 TIMON ATÉNSKY**

■ **24. piatok 10.00 ĎAPÁKOVCI**

■ **25. sobota 19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**

■ **28. utorok 19.00 ČARDÁŠOVÁ PRINCEZNÁ** – ŠTÁTNA OPERA Banská Bystrica

■ **29. streda 19.00 TRI LETUŠKY V PARÍŽI**

■ **30. štvrtok 10.00**

MLYNÁRKIN PYTAČ

■ **31. piatok 10.00 MLYNÁRKIN PYTAČ**

Štúdio

■ **10. piatok 10.00 [NA GUT] ZAČÍNAME!**

■ **27. pondelok 10.00 TRNAVSKÁ SKUPINA** alebo Viseli sme za nohu z kolotoča

Západoslovenské múzeum, Galéria
Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika
a knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďo-
vateľskej pôsobnosti Trnavského samo-
správneho kraja

KALOKAGATIA

■ **1. marca o 8.00 h**

na Streleckej 1

**TRNAVSKÝ ŠACHOVÝ REBRÍ-
ČEK** – II. kolo šachovej súťaže
žiacov základných škôl

■ **3. marca o 8.00 h**

na Streleckej 1

**TRNAVSKÝ ŠACHOVÝ REBRÍ-
ČEK** – II. kolo šachovej súťaže
študentov stredných škôl

■ **6. marca o 8.00 h v ZŠ**

na Spartakovskej

STOLNÝ TENIS – Majstrovstvá
kraja študentov stredných škôl

■ **8. marca o 8.00 h v ZŠ**

na Spartakovskej

STOLNÝ TENIS – Majstrovstvá
kraja žiacov základných škôl

■ **16. marca o 8.00 h**

na Streleckej 1

PUTUJEME ZA ĽUDOVOU

PIESŇOU – okresné kolo speváč-
kej súťaže žiacov základných škôl

■ **18. marca o 7.00 h na želez-
ničnej stanici**

TURISTICKÝM CHODNÍKOM...
do Topoľčian

■ **21. marca o 8.00 h v Mest-
skej športovej hale**

AEROBIK MARATÓN KU DŇU

NARCISOV – športová súťaž
žiacov základných a študentov
stredných škôl

■ **22. – 23. marca o 8.00 h**

v SOŠ elektrotechnickej

FLORBAL – Majstrovstvá okresu
študentov stredných škôl

■ **29. – 30. marca o 8.00 h**

v telocvični ŠG J. Herdu

FLORBAL – Majstrovstvá okresu
študentov stredných škôl

KINO HVIEZDA

kinohviezdatt@gmail.com,
www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 3. / 20.30 JOHN WICK 2

■ 2. 3. / 17.30 ÚNOS – premiéra

19.30 MIESTO PRI MORI – pre-
miéra

■ 3. 3. / 17.00 LOGAN: WOLVE-
RINE

■ 4. 3. / 15.30 BALERÍNA
17.30 ÚNOS

19.30 MIESTO PRI MORI

21.30 LOGAN: WOLVERINE

■ 5. 3. / 13.30 BALERÍNA
15.30 BALERÍNA

17.30 ÚNOS

19.30 LOGAN: WOLVERINE

■ 6. 3. / 16.00 MIESTO PRI MORI
18.00 ÚNOS

20.00 LOGAN: WOLVERINE

■ 7. 3. / 16.00 ÚNOS

18.00 ODYSEA

20.00 MOONLIGHT

■ 8. 3. / 17.30 ÚNOS

19.30 LOGAN: WOLVERINE

■ 9. 3. / 17.30 AJ DVAJA SÚ RO-
DINA – premiéra

19.30 KONG: OSTROV LEBIEK 2D
– premiéra

■ 10. 3. / 16.00 AJ DVAJA SÚ RO-
DINA

18.00 ÚNOS

20.00 KONG: OSTROV LEBIEK 2D

■ 11. 3. / 15.30 BALERÍNA

17.30 AJ DVAJA SÚ RODINA

19.30 ÚNOS

21.30 KONG: OSTROV LEBIEK 2D

■ 12. 3. / 13.30 BALERÍNA

15.30 BALERÍNA

17.30 AJ DVAJA SÚ RODINA

19.30 KONG: OSTROV LEBIEK 2D

■ 13. 3. / 17.30 KONG: OSTROV

LEBIEK 2D

19.30 KONG: OSTROV LEBIEK 3D

■ 14. 3. / 16.00 AJ DVAJA SÚ RO-
DINA

18.00 POWIDOKY (Febiofest)

20.00 JACKIE (Febiofest)

■ 15. 3. / 17.00 PROTI SVOJEJ
KRVI (Febiofest)

20.00 Cestovateľské kino

■ 16. 3. / 18.00 FC ROMA (Febi-
ofest)

20.00 CEZ KOSTI MŔTVYCH (Fe-
biofest)

■ 17. 3. / 16.00 PIATA LOŽ

18.00 KRÁSKA A ZVIERA 2D

20.00 ZLATO

■ 18. 3. NEPREMIETAME

■ 19. 3. / 13.30 BALERÍNA

15.30 KRÁSKA A ZVIERA 2D

17.30 KRÁSKA A ZVIERA 3D

19.30 PIATA LOŽ

■ 20. 3. / 17.30 PIATA LOŽ

19.30 ZLATO

■ 21. 3. / 18.00 HITCHCOCK /
TRUFFAUT

20.00 BABA Z ĽADU

■ 22. 3. / 19.30 KRÁSKA A ZVIE-
RA 2D

■ 23. 3. / 17.30 MASARYK – pre-
miéra

19.30 ŽIVOT – premiéra

■ 24. 3. 16.00 MASARYK

18.00 ŽIVOT

20.00 SKRYTÉ ZLO

■ 25. 3. / 15.30 LEGO BATMAN
VO FILME 2D

17.30 ŽIVOT

19.30 MASARYK

21.30 SKRYTÉ ZLO

■ 26. 3. / 13.30 LEGO BATMAN
VO FILME 2D

15.30 LEGO BATMAN VO FILME 2D

17.30 MASARYK

19.30 ŽIVOT

■ 27. 3. / 17.30 RANDE NASLEPO

19.30 SKRYTÉ ZLO

■ 28. 3. / 16.00 RANDE NASLEPO
18.00 IBA SEX?

20.00 NOC NA ZEMI

■ 29. 3. NEPREMIETAME

■ 30. 3. / 17.30 ÚKRYT V ZOO
– premiéra

19.30 GHOST IN THE SHELL 2D
– premiéra

■ 31. 3. / 16.00 ŠMOLKOVIA: ZA-
BUDNUTÁ DEDINKA 2D

18.00 ÚKRYT V ZOO

20.00 GHOST IN THE SHELL 2D

■ 1. 4. / 15.30 ŠMOLKOVIA: ZA-
BUDNUTÁ DEDINKA 2D

17.30 ŠMOLKOVIA: ZABUDNUTÁ
DEDINKA 2D

19.30 ÚKRYT V ZOO

21.30 GHOST IN THE SHELL 2D

■ 2. 4. / 13.30 ŠMOLKOVIA. ZA-
BUDNUTÁ DEDINKA 3D

15.30 ŠMOLKOVIA: ZABUDNUTÁ
DEDINKA 2D

17.30 ÚKRYT V ZOO

19.30 GHOST IN THE SHELL 2D

■ 3. 4. / 17.00 RANDE NASLEPO ■

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ 1. – 29. marca v západnom krídle radnice ABSTRAKTNÝ SVET

Výstava obrazov nitrianskej výtvarníčky Márie Šefferovej
Otvorené každú stredu a nedeľu
od 15.00 do 18.00 h

■ 3. marca o 16.30 h v západnom krídle radnice 200 ROKOV BICYKLA Od baróna Draisa po súčasnosť 1817 – 2017

Nadšenci a priatelia cyklistiky zo združenia Velo Veterán Klub Tyrnaviavelo v spolupráci s Mestom Trnavou nadväzujú na svoje úspešné výstavy historických bicyklov z rokov 2013 a 2015. Tento raz pozývajú všetkých milovníkov cyklistiky na oslavu 200. výročia bicykla a na výlet v čase od vynájdenia drezinu barónom Draissom, cez históriu cyklistiky v Trnave, až po súčasnú podobu bicykla. Návštevníci si budú môcť prezrieť historické bicykle zo zbierok združenia a popritom sa dozvedieť veľa informácií z doby dávno minulej. Výstava bude otvorená do 31. marca 2017 každý utorok a štvrtok od 10.00 do 12.00 h a od 14.00 do 17.00 h, a v nedeľu od 14.00 do 18.00 h.

Vždy v nedeľu budú na výstave aj členovia klubu Tyrnaviavelo, ktorí vám odpovedia na každú otázku.

■ 13. – 19. marca od 10.00 do 18.00 h v Holiday Inn ZVLÁŠTNÍ LUDIA

Spoločnosť sa ich stránila, ale zároveň ju priťahovali svojimi zvláštnosťami. Podľa dobových zdrojov umelci v petrohradskom antropologickom múzeu vytvorili z vosku 25 verných podôb skutočných ľudí s dvomi hlavami, či dvomi tvármi, štyrmi očami, siamskych dvojčiat alebo muža s vlčím syndrómom... Aj vďaka lekárskeým očným a zubným implantátom a pravým ľudským vlasom pôsobia voskové figuríny dokonale živým dojmom.

■ 15. marca o 19.00 h v Berlineri KNIŽNÁ REVUE S JURAJOM MALÍČKOM

Hosťom Pero Le Kveta v podujatí o nových knihách bude tento mesiac teoretik popkultúry Juro Malíček. Mnohí ho poznáte z rádia, časopisov, či množstva podujatí venovaných fantastike, kde vždy s maximálnym zanietením, úsmevom a humorom zaujímavou rozpráva o rôznych kultúrnych fenoménoch a dielach. Tentoraz sa s ním vyberieme do sveta súčasnej literatúry, ale neostane len pri tom...

■ 18. marca o 19.00 h v Berlineri DKP ZLOČIN?

Monodráma talentovaného študenta herectva Martina Juríčka na základe súčasnej interpretácie románu F. M. Dostojevského Zločin a trest. Vznikla ako experimentálny projekt realizovaný metódou devising medzi študentom herectva a študentom réžie. Textovým materiálom boli monologické a dialogické pasáže z románu Zločin a trest, ktoré boli herecko-režijnými vkladmi modifikované, prípadne obohacované o vlastnú tvorbu. Výsledkom tejto spolupráce je monodráma, ktorá sa snaží prostredníctvom známej látky (Zločin a trest) reflektovať stav súčasnej spoločnosti. Viac na: www.malyberlin.sk

■ 22. marca o 17.00 h v západnom krídle radnice DÉMON KÝS'

V rámci voľného cyklu literárno-hudobných večerov Včera, dnes a... sa uskutoční prezentácia básne Bohumila H. Chmelíka Démon kýs', ktorá vyšla koncom minulého roka v limitovanej edícii vydavateľstva Tirna. S literárnou reflexiou vystúpi Pavol Tomašovič, hrou na gitare program obohatí Štefan Slezák. Vstup na podujatie, ktoré už desať rokov mapuje a reflektuje autorskú tvorbu na pozadí spoločensko-kultúrnych reálií, je voľný.

Organizátori: Mesto Trnava, Klub priateľov Trnavy a trnavská odbočka Spolku slovenských spisovateľov

■ 23. marca o 17.00 h v Západoslovenskom múzeu TRNAVSKÝ OBJEKTÍV 2017

Vernisáž výstavy 47. ročníka súťaže neprofesionálnych fotografov okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec
Výstava potrvá do 22. mája

■ 25. marca o 20.00 h v Divadelnom štúdiu DISK Blaho Uhlár a kolektív DISK: CONTINUO

Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák (prostredníctvom videozáznamu scén, ktoré vytvoril), Daniel Duban, Silvia Ištoková, Zuzana Jankovská, Braňo Mosný, Veronika Ostatníková, Ján Rampák, Alžbeta Sersenová, Peter Tilajčík
Nová autorská divadelná inscenácia s typickým humorom súboru DISK a s priamym pohľadom na život súčasného človeka. Nechýba ani spomienka na nedávno zosnulého herca a opory súboru Milana Brežáka. V réžii Blaha Uhlára.
Vstupné 4 eurá, študenti 3,50
Predaj vstupeniek v sieti Ticketportal a v TTI v mestskej veži

■ 26. marca o 18.00 h v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JAR 2017 GRAND PIANO RECITAL MACIEJ PIKULSKI / Paríž

F. Chopin, F. Liszt, F. Schubert, R. Schumann, S. V. Rachmaninov
V spolupráci s Francúzskym kultúrnym inštitútom v Bratislave

■ 30. marca o 18.00 h v Galérii Jána Koniarka Sepp Laubner (A): ZRKADLENIE / SPIEGELUNG

Vernisáž autorskej výstavy rakúskeho výtvarníka staršej generácie

■ 1. apríla o 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JAR 2017 HOMMAGE À MIROSLAV VÁLEK

Kamil Mikulčík
Pacora Trio
piesne na básne Miroslava Válka ■

Mesto Trnava pozýva

49.

ROČNÍK FESTIVALU

TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JAR 2017

KLASICKEJ HUDBY

Nedeľa, 26. marec 2017, 18.00

Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika

GRAND PIANO RECITAL

MACIEJ PIKULSKI / Paríž

*F. Chopin, F. Liszt, F. Schubert, R. Schumann,
S. V. Rachmaninov*

V spolupráci s Francúzskym kultúrnym inštitútom v Bratislave

Sobota, 1. apríl 2017, 19.00

Synagóga – Centrum súčasného umenia

HOMMAGE

À MIROSLAV VÁLEK

Stanislav Šurin – zhudobnené básne Miroslava Válka

KAMIL MIKULČÍK, PACORA TRIO

V spolupráci s Trnavským samosprávnym krajom

Nedeľa, 9. apríl 2017, 18.00

Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika

LOTZ TRIO / Bratislava

J. Družecký, W. A. Mozart

Nedeľa, 23. apríl 2017, 18.00

Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika

HOMMAGE

À FRANZ SCHUBERT

TOMÁŠ ŠELC, barytón / Bratislava

DANA HAJÓSSY, klavírny sprievod / Bratislava

F. Schubert / Winterreise

Sobota, 13. máj 2017, 20.00

Bazilika sv. Mikuláša

ORGANOVÝ RECITÁL

Na organe Valentina Arnolda z roku 1783

CHRISTIAN TARABBIA / Taliansko

Talianska organová hudba 17. – 18. storočia

Nedeľa, 21. máj 2017, 20.00

Bazilika sv. Mikuláša

DUCHOVNÁ HUDBA V BAZILIKE

Otvárací koncert obnovenej
Medzinárodnej speváckej súťaže
Mikuláša Schneidra-Trnavského

Marián Lejava / dirigent

Trnavský komorný orchester,
Miešaný spevácky zbor Tirnavia,

Mária Taytakova / soprán, Lucia Duchoňová / alt,
Matúš Šimko / tenor, Tomáš Šelc / bas, Stanislav Šurin / organ
M. Schneider-Trnavský

u. fond na podporu umenia

Festival z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia
Hlavný partner festivalu

Bachova spoločnosť
na Slovensku
www.bachovaspolocnost.sk

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA